

FAKULTETA ZA UPORABNE DRUŽBENE ŠTUDIJE V
NOVI GORICI

POROČILO

**MEDIJI IN OSNOVNOŠOLSKI OTROCI
(1. – 6. RAZRED) V SLOVENIJI**

Vodja projekta: dr. Mateja Rek

Tehnična sodelavca: dr. Predrag Ljubotina in Anja Bašin

Ljubljana, september 2023

MEDIJI IN OSNOVNOŠOLSKI OTROCI (1. – 6. RAZRED) V SLOVENIJI

Mateja Rek, Predrag Ljubotina, Anja Bašin

Leto izdaje: 2023

PRILOŽENE DATOTEKE

- Priloga 1_Izvoz sumarnik
- Priloga 2_ Izvoz anketni vprašalnik
- Priloga 3_ Slika povprečne izpostavljenosti otrok medijem in slika povprečne izpostavljenosti otrok glede na posamezno aktivnost v povezavi z mediji po podatkih za leto 2016

Infrastrukturni program – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije – ARIS kot infrastrukturni program. Sredstva je ARIS zagotovila po pogodbi št.1000-22-2916.

KAZALO VSEBINE

1 RAZŠIRJENI POVZETEK.....	19
<i>1.1 Povzetek ugotovitev .....</i>	<i>20</i>
2 UVOD	27
<i>2.1 Širši okvir pridobivanja podatkov, financiranje in izvedba .....</i>	<i>28</i>
<i>2.2 Cilji zbiranja podatkov .....</i>	<i>28</i>
<i>2.3 Metodologija.....</i>	<i>29</i>
<i>2.4 Omejitve empiričnega dela .....</i>	<i>30</i>
3 ZBIRANJE PODATKOV NA VZORCU STARŠEV OSNOVNOŠOLCEV V SLOVENIJI.....	32
<i>3.1 Pridobivanje podatkov, vzorčenje, spremenljivke in metode analize .....</i>	<i>32</i>
<i>3.1.1 Pridobivanje podatkov in vzorčenje .....</i>	<i>32</i>
<i>3.1.2 Enote in metode analize.....</i>	<i>33</i>
4 PREDSTAVITEV STATISTIČNE POPULACIJE	34
<i>4.1 Slovenija.....</i>	<i>34</i>
<i>4.1.1 Izobrazba glede na starost in spol.....</i>	<i>34</i>
<i>4.1.2 Aktivnost prebivalcev glede na starost in spol.....</i>	<i>35</i>
<i>4.2 Gospodinjstva .....</i>	<i>35</i>
<i>4.2.1 Finančne zmožnosti gospodinjstev .....</i>	<i>37</i>

4.2.2	<i>Gospodinjstva z dostopom do interneta</i>	37
4.2.3	<i>Družine</i>	38
4.2.4	<i>Življenjski pogoji otrok, dostop otrok do dobrin za otroke v gospodinjstvih</i>	39
4.3	<i>Osnovno šolstvo</i>	41
4.3.1	<i>Vzgojno-izobraževalna obdobja in starost osnovnošolcev</i>	42
4.3.2	<i>Redni in prilagojeni programi</i>	43
4.3.3	<i>Spol učencev</i>	44
4.3.4	<i>Strokovno osebje v osnovnih šolah za mladino in odrasle, Slovenija 2021/22</i>	45
	5 ANALIZA PODATKOV	47
5.1	<i>Predstavitev demografskih podatkov vzorca</i>	47
5.1.1	<i>Spol starša</i>	48
5.1.2	<i>Kraj bivanja</i>	49
5.1.3	<i>Regija bivanja</i>	50
5.1.4	<i>Izobrazba staršev</i>	51
5.1.5	<i>Samozaposlenost staršev</i>	52
5.1.6	<i>Zaposlitev starša</i>	53
5.1.7	<i>Število ur, ki jih starš posveti službi</i>	54
5.1.8	<i>Delež otrok v deljenem varstvu</i>	55

5.1.9 Spol otroka.....	56
5.1.10 Starost otroka, za katerega starš odgovarja	56
5.1.11 Število oseb v gospodinjstvu	58
5.1.12 Število vseh otrok v gospodinjstvu.....	59
5.1.13 Povprečen prihodek gospodinjstva.....	59
5.1.14 Parapodatki.....	60
5.2 Izpostavljenost staršev medijem.....	60
5.3 Razlike znotraj vzorca glede izpostavljenosti respondentov medijem in ekranom (veliki, srednji in mali uporabniki).....	61
5.4 Mediji v lastni uporabi otrok	63
5.5 Izpostavljenost otrok medijem	67
5.5.1 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na medij	67
5.5.2 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na medij in starost	68
5.5.3 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na aktivnost povezano z mediji.....	69
5.5.4 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na aktivnost povezano z mediji in starost.....	70
5.6 Razlike znotraj vzorca glede izpostavljenosti otrok respondentov medijem in ekranom (veliki, srednji in mali uporabniki).....	71

5.6.1 Vsi otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole.....	72
5.6.2 Prva triada osnovne šole (6, 7, 8, 9 let).....	73
5.6.3 Druga triada osnovne šole (6, 7, 8, 9 in več let).....	74
5.7 Objava osebnih podatkov in fotografij/video posnetkov	75
5.8 Mnenja staršev glede nadzora, omejitev in vplivov medijev na otroka ter aktivnosti staršev v kontekstu otrokove uporabe medijev in njegove izpostavljenosti medijskim vsebinam	81
5.8.1 Mnenja staršev glede omejitev, navzočnosti in vplivov medijev na otroka	82
5.8.2 Aktivnosti staršev v kontekstu otrokove uporabe medijev in njegove izpostavljenosti medijskim vsebinam	83
5.8.3 Mnenja staršev glede omejevanja dostopa do medijskih vsebin.....	84
5.8.4 Ocene staršev o primerni starosti otrok v kontekstu aktivnosti povezanih z mediji. 85	
5.8.5 Mnenja staršev o vplivih medijev na otroka	86
5.8.6 Povprečje ocen dnevnih ekranskih limitov za naprave (televizija, mobilni telefon, računalnik, tablica, video igre...) glede na starost otrok po ocenah staršev respondentov	87
5.8.7 Povprečje ocen dnevnih ekranskih limitov za naprave (televizija, mobilni telefon, računalnik, tablica, video igre...) glede na starost otrok po ocenah staršev respondentov v primerjavi s povprečno dnevno izpostavljenostjo medijem znotraj istih starostnih skupin otrok po ocenah staršev respondentov.....	88
5.9 Seznanjenost staršev s smernicami.....	89

5.10 Primerjava rezultatov ocen ekranskih limitov in izpostavljenosti otrok različnih starostnih skupin po ocenah respondentov s smernicami za uporabo zaslonov v prostem času po priporočilih Zdravniške zbornice Slovenije	90
5.10.1 Prve nacionalne smernice ali časovna priporočila za uporabo zaslonov v prostem času	90
5.10.2 Primeren dnevni limit za uporabo medijskih naprav v primerjavi s povprečno dnevno izpostavljenostjo medijem znotraj istih starostnih skupin otrok po ocenah staršev in v primerjavi z prvimi nacionalnimi smernicami ali časovnimi priporočili za uporabo zaslonov v prostem času	91
6 REFLEKSIVNOST.....	93
6.1 Refleksivnost staršev.....	93
7 PREVERJANJE INFORMACIJ IN ZAUPANJE V MEDIJE	96
7.1 Preverjanje informacij in zaupanje v medije s strani vzorca staršev	96
8 ZAKLJUČEK	99
8.1 Aplikativna vrednost zbranih podatkov in raziskovalne možnosti v prihodnosti ..	99
VIRI.....	102

KAZALO TABEL

Tabela 1 Prebivalci, stari 15 ali več let, po izobrazbi in spolu, Slovenija 2022	34
Tabela 2 Prebivalci, stari 15 ali več let, po statusu aktivnosti in spolu, Slovenija 2022.....	35
Tabela 3 Število gospodinjstev in število članov v gospodinjstvu, Slovenija 2021	36
Tabela 4 Zmožnosti gospodinjstev, da počitnikuje, ima mesni ali ekvivalentni vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan in pokrije nepričakovane izdatke glede na statistične regije, Slovenija 2022	37
Tabela 5 Število gospodinjstev po dostopu do interneta, Slovenija 2022	37
Tabela 6 Število družin in število otrok v družini, Slovenija 2021	38
Tabela 7 Število družin z otroki in število otrok v družini, Slovenija 2021	38
Tabela 8 Število družin in tip družine, Slovenija 2021	39
Tabela 9 Povprečno število otrok v družinah z otroki, Slovenija 2021	39
Tabela 10 Delež gospodinjstev z otroki, starimi do 15 let in dostop do dobrin, Slovenija 2021	39
Tabela 11 Učenci v rednih in prilagojenih programih glede na starost, Slovenija 2022/23.....	43
Tabela 12 Učenci v rednih in prilagojenih programih glede na razred, Slovenija 2022/23	43
Tabela 13 Spol otrok v rednem programu osnovnih šol, Slovenija 2022/23	44
Tabela 14 Strokovno osebje v osnovnih šolah za mladino in odrasle, Slovenija 2022/23	45
Tabela 15 Starost otroka za katerega starš odgovarja	56

Tabela 16 Povprečen prihodek gospodinjstva v evrih.....	59
Tabela 17 Izpostavljenost staršev vzorca ekranom - percentil	62
Tabela 18 Izpostavljenost staršev vzorca ekranom - legenda.....	62
Tabela 19 Izpostavljenost staršev vzorca medijem - percentil	63
Tabela 20 Izpostavljenost staršev vzorca medijem - legenda.....	63
Tabela 21 Povprečna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na medij in starost.....	68
Tabela 22 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na aktivnost povezano z mediji in starost.....	70
Tabela 23 Izpostavljenost otrok vzorca ekranom - percentil.....	72
Tabela 24 Izpostavljenost otrok vzorca ekranom - legenda	72
Tabela 25 Izpostavljenost otrok vzorca medijem - percentil.....	72
Tabela 26 Izpostavljenost otrok vzorca medijem - legenda	72
Tabela 27 Izpostavljenost otrok prve triade vzorca ekranom - percentil.....	73
Tabela 28 Izpostavljenost otrok prve triade vzorca ekranom - legenda.....	73
Tabela 29 Izpostavljenost otrok prve triade vzorca medijem – percentil.....	74
Tabela 30 Izpostavljenost otrok prve triade vzorca medijem – legenda	74
Tabela 31 Izpostavljenost otrok druge triade vzorca ekranom - percentil.....	74
Tabela 32 Izpostavljenost otrok druge triade vzorca ekranom - legenda.....	74

Tabela 33 Izpostavljenost otrok druge triade vzorca medijem - percentil.....	75
Tabela 34 Izpostavljenost otrok druge triade vzorca medijem - legenda	75
Tabela 35 Povprečje ocen dnevniških limitov za naprave (televizija, mobilni telefon, računalnik, tablica, video igre...) glede na starost otrok po ocenah staršev respondentov	87
Tabela 36 Povprečje ocen dnevniških limitov za naprave (televizija, mobilni telefon, računalnik, tablica, video igre...) glede na starost otrok po ocenah staršev respondentov v primerjavi s povprečno dnevno izpostavljenostjo medijem znotraj istih starostnih skupin otrok po ocenah staršev respondentov	88
Tabela 37 Prve nacionalne smernice ali časovna priporočila za uporabo zaslonov v prostem času	90
Tabela 38 Primeren dnevni limit za uporabo medijskih naprav v primerjavi s povprečno dnevno izpostavljenostjo medijem znotraj istih starostnih skupin otrok po ocenah staršev in v primerjavi z prvimi nacionalnimi smernicami ali časovnimi priporočili za uporabo zaslonov v prostem času	91

KAZALO SLIK

1 Učenci v rednih in prilagojenih programih osnovne šole glede na razred, Slovenija 2023 ..	44
2 Spol otrok v rednem programu osnovnih šol, Slovenija, 2022/23	45
3 Spol starša	48
4 Kraj bivanja (mesto/podeželje)	49
5 Regija bivanja.....	50
6 Izobrazba staršev	51
7 Samozaposlitev staršev otroka	52
8 Zaposlitev starša	53
9 Število ur, ki jih starš posveti službi.....	54
10 Deljeno varstvo otroka.....	55
11 Spol otroka	56
12 Starost otroka za katerega starš odgovarja.....	57
13 Število oseb v gospodinjstvu.....	58
14 Število vseh otrok v gospodinjstvu.....	59
15 Naprava, ki so jo respondenti uporabili pri reševanju anketnega vprašalnika.....	60
16 Z mediji povezane aktivnosti staršev.....	61
17 Televizija v lastni uporabi otroka	64

18 Radio v lastni uporabi otroka	64
19 Računalnik ali tablica v lastni uporabi otroka.....	65
20 Naprava z dostopom do spleta v lastni uporabi otroka.....	65
21 Aktiven pametni telefon v lastni v lastni uporabi otroka.....	66
22 Videoigre z ekranom v lastni uporabi otroka.....	66
23 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok glede na medij	67
24 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na aktivnost povezano z mediji	69
25 Lastni profil otrok na kateremkoli družbenem omrežju	76
26 Objavljena svoje ime, priimek na spletu.....	77
27 Objavljena vsaj ena fotografija sebe z imenom in priimkom na spletu.....	78
28 Objavljen svoj "selfie" (posnetek samega sebe).....	79
29 Objavljene fotografije/videi drugih, ki počno nekaj nenavadnega, zabavnega.....	80
30 Objavljene slike sebe v provokativni pozi	81
31 Mnenja staršev glede omejevanja rabe medijev, navzočnosti pri otrokovi rabi medijev, vplivu medijev na otroka	82
32 Aktivnosti staršev glede otrokove uporabe medijev in njegove izpostavljenosti medijskim vsebinam	83
33 Mnenja staršev glede omejevanja dostopa do medijskih vsebin.....	84
34 Ocene staršev o primerni starosti otrok v kontekstu aktivnosti povezanih z mediji	85

35 Mnenja staršev o vplivih medijev na otroke	86
36 Seznanjenost staršev s smernicami o uporabi zaslonov pri otrocih in mladostnikih	90
37 Refleksivnost staršev	94
38 Pogostost dvoma v informacije glede na tip medija.....	96
39 Pogostost dodatnih preverb informacij glede na tip medija.....	97

POVZETEK

V poročilu **MEDIJI IN OSNOVNOŠOLSKI OTROCI (1. – 6. RAZRED) V SLOVENIJI** so predstavljeni v letu 2023 zbrani primarni podatki v obliki stališč, mnenj in ocen staršev osnovnošolskih otrok od prvega do šestega razreda na nacionalni ravni. Akumulacija te statistične baze, s fokusom na omenjeni ranljivi skupini v okviru Infrastrukturnega programa – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti, poteka drugič. Primerljivost rezultatov aktualnih analiz z ugotovitvami po Rek in Milanovski Brumat (2016) je pomenljiv doprinos splošni javnosti kot tudi sferam strok in znanosti, saj popis stanja, trendov in njihovih sprememb področja v domačem okolju poleg ozaveščanja omogoča boljše možnosti načrtovanja ter implementacije ustreznih pobud in politik medijskega opismenjevanja posameznikov in družbe. Nazadnje širitev dotične podatkovne zbirke, katere kvaliteti sta tudi količina in razdobje nabora podatkov, sočasno odpira in podpira še možnosti nadaljnjega raziskovalnega dela.

Zbiranje podatkov o medijih in osnovnošolcih v Sloveniji je potekalo v razdobju treh mesecev med 15. februarjem in 15. majem 2023 ter obsegalo pregled relevantne literature in obstoječih baz; pripravo in testiranje anketnega vprašalnika; pridobitev, ureditev, arhiviranje in analizo podatkov z uporabo metod opisne statistike; predstavitev rezultatov v obliki končnega poročila. Odgovori so bili pridobljeni z uporabo spletnega anketnega vprašalnika s strani sodelujočih staršev, merski instrument pa se vsebinsko nanaša na naslednje vidike: prisotnost medijskih naprav; medijske navade otrok in staršev; nadzor, omejitve in mnenja respondentov glede uporabe in vplivov medijev na otroka; seznanjenost staršev s smernicami za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih; njihovo zaupanje v medije in preverjanje informacij, pridobljenih iz različnih medijev; reflektivnost respondentov. V vzorcu smo določili tudi ocene treh časovnih okvirov izpostavljenosti medijem in ekranov otrok in staršev pri 0,33 in 0,66 percentilu po vzoru preteklih del (Rek, Milanovski Brumat 2016) in tako dobili skupine velikih, srednjih in malih uporabnikov m/e za starše in otroke vseh starosti ter dodatno otroke prve in

druge triade ločeno. Reprezentativnost gradiva dvigujejo tudi demografski podatki o sodelujočih pri raziskavi, ki jih je moč primerjati z uradno nacionalno statistiko (SURSTAT 2023). V poročilo smo vključili tudi parapodatke.

Ključne besede: mediji, osnovnošolci, starši, medijska izpostavljenost, medijske navade, medijska vzgoja, medijska pismenost

ABSTRACT

The report **MEDIA AND PRIMARY SCHOOL CHILDREN (1 TO 6 GRADE) IN SLOVENIA** presents primary data collected in the year 2023 in the form of attitudes, opinions, and assessments of the parents of primary school pupils from first to sixth grade on the national level. The accumulation of this statistical base, with focus on the mentioned vulnerable group was accomplished for the second time on the Infrastructure Program – collection, management and archiving of data on media literacy in Slovenia. The comparability of the results of current analyzes with findings of previous works by Rek and Milanovski Brumat (2016) embodies a significant contribution to both the public as well as to the professional and scientific spheres, since the inventory of procedures, trends, and variations of this field countrywide, in addition to raising awareness, also enables better planning and implementation of relevant initiatives and policies regarding media literacy of various parts of society. Finally, the expansion of the records in question, whose qualities include its volume and interval data collecting, simultaneously initiates and supports various possibilities of further research.

Research on the media and elementary school children in Slovenia took place over a three-month period between February 15th and May 15th, 2023, and incorporated: a review of relevant literature and existing databases; preparation and testing of the survey questionnaire; acquisition, arrangement, archiving and analysis of data using methods of descriptive statistics; and lastly, presentation of the results in the form of a final report. All answers were obtained using an online survey questionnaire by the participating parents, while the content of the measuring instrument refers to the following aspects: the presence of media devices; media habits of children and parents; limitations and opinions of the respondents regarding the use and effects of the media on the child; parents' familiarity with the guidelines for the use of screens by children and adolescents; their trust in the media and their verification of information obtained from different media; reflexivity of the respondents. Moreover, we determined the scores of the three timeframes of exposure to media and screens of the children and parents of

the sample at 0.33 and 0.66 percentiles based on the example of previous work (Rek, Milanovski Brumat 2016) and thus we got groups of large, medium, and small users of m/s for parents and children of all ages, and additionally also children of the first and second triad separately. To sum up, the representativeness of the material is also enhanced by the demographic data, which can be compared with official statistics (SURS 2023), some insightful paradata was also included in the report.

Key words: media, elementary school students, parents, media exposure, media habits, media education, media literacy

1 RAZŠIRJENI POVZETEK

V Sloveniji v zadnjem desetletju zavedanje o pomenu medijskih navad in kompetenc medijske pismenosti prebivalstva narašča. Potreba po sistematičnem zbiranju podatkov v segmentu medijev torej ostaja. Temu pričajo številne iniciative, delavnice, kampanje, programi, politike, ki znotraj področja krepijo sposobnosti uporabe, generiranja, kritične analize in vrednotenja, razumevanja medijskih vsebin posameznikov in skupin. V procesu participirajo različni deležniki, kot so izobraževalne ustanove (šole, univerze in izobraževalni programi), novinarji in medijski ustvarjalci, civilna družba in nevladne organizacije, vlade in vladni regulatorji ter nenazadnje številni starši in skrbniki. Zelo spodbudna sta vidika povezovanja in prenosa znanja med njimi. Primer takšnega sodelovanja organizacij in projektov na domačem terenu je vozlišče Mipi, portal za promocijo medijske in informacijske pismenosti, s katerim želi Agencija za komunikacijska omrežja in storitve RS (AKOS) širšo javnost podučiti o pomenu kritične in premišljene uporabe medijskih vsebin in informacijskih tehnologij. Del te mreže partnerjev je tudi Infrastrukturni program Medijska pismenost, ki s podporo Javne agencije za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije pomoč nudi že od leta 2013. Program se osredotoča na zbiranje primarnih in sekundarnih podatkov, torej akumulacijo, analizo, diseminacijo in arhiviranje več zbirk gradiv ter s tem omogoča prenos metodološkega znanja in predstavlja oporo raziskovalcem, strokovnjakom, vladnim organom in drugim udeležencem medijske vzgoje in izobraževanja v Sloveniji in širše. Hkrati z diseminacijo rezultatov prevzema ozaveščevalno vlogo, eden od ciljev je tudi popularizacija znanosti.

V okviru Infrastrukturnega – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti smo tekom zadnjih desetih let sledili stanju in trendom medijske pismenosti različnih segmentov družbe, tudi z izvedbo lastnih raziskav, ki so skupaj s pripadajočimi bazami podatkov na voljo na spletni strani pismenost.si. V obdobju 2022–2027 ponovno spremljamo fenomen medijske pismenosti v Sloveniji, pri čemer posebno pozornost posvečamo ranljivim skupinam. V 2023 je naš fokus preučevanje medijskih navad in vzgoje osnovnošolskih otrok od prvega do šestega razreda. Že obstoječ nabor gradiv z novimi meritvami tako širimo in

aktualiziramo (glej na Rek in Milanovski Brumat, 2016). S pridobljenimi podatki in njihovo javno objavo želimo še spodbujati metodološko in konceptualno raznovrstne raziskave medijske pismenosti in z njo povezanih področij v prihodnosti.

Raziskovanje različnih vidikov prisotnosti medijev v naših življenjih (medijske pismenosti, navad, vzgoje, vplivov) je izjemnega pomena, saj zanimanje in aktivnosti težko zasledujeta hitro razvijajočo se tehnologijo in spreminjajočo se medijsko krajino. Tako ostajajo številne posledice naših interakcij z mediji neodkrite, orodja, ki bi nam omogočila boljšo operiranje z njimi, pa nerazvita. Konkreten primer je izpostavljenost otrok zaslonom na pametnih telefonih, pri kateri se je že izkazalo, da je njihova pretirana uporaba problematična, celo zdravju škodljiva in zasvojljiva. Na to sicer opozarjata stroka in znanost, ki že delujeta v smeri razvoja ustreznih sodobnih smernic in priporočil za njihovo uporabo, a vsi dejanski in dolgoročni učinki kot tudi širše družbene in kulturne implikacije rasti vloge medijev v socializacijskih procesih otrok še niso znani. To podpirajo tudi povratne informacije vladnih organov, raziskovalcev, strokovnjakov, vzgojiteljev in učiteljev, staršev in otrok samih.

V tem oziru je primerljivih raziskav na temo medijev in osnovnošolcev v Sloveniji še vedno razmeroma malo, učni načrti za osnovne šole so pomanjkljivi in zastareli, vzgoja velikokrat prepuščena samoiniciativnosti, veščinam in sposobnostim staršev ter vzgojiteljev otrok. Za boljše razumevanje problematike v branje priporočamo delo Mateje Rek *Medijska vzgoja in pismenost v Sloveniji (2021)*, ki temelji na ugotovitvah preteklih raziskav področja ter bogatem strokovnem znanju vodje infrastrukturnega programa.

1.1 Povzetek ugotovitev

Ugotovitve se nanašajo izključno na stališča, mnenja in ocene staršev vzorca.

Tematika: Lastna uporaba elektronskih naprav s strani otrok

Televizijo ima v lastni uporabi manj kot petina ali **17,72 %** otrok 1. – 6. razreda osnovne šole.

- Radio ima v lastni uporabi več kot petina ali **23,06 %** otrok 1. – 6. razreda OŠ.
- Računalnik ali tablico ima v lastni uporabi več kot tretjina ali **37,96 %** otrok 1. – 6. razreda osnovne šole.
- Napravo z dostopom do spleta ima v lastni uporabi več kot polovica ali **52,88 %** otrok 1. – 6. razreda osnovne šole.
- Aktivni pametni telefon ima v lastni uporabi manj kot polovica ali **43,60 %** otrok 1. – 6. razreda osnovne šole.
- Videoigre z ekranom ima v lastni uporabi nekaj več kot petina ali **22,05 %** otrok 1. – 6. razreda osnovne šole.

Tematika: Izpostavljenost medijem glede na medij in aktivnost povezano z mediji

- Otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole so na običajen dan največ časa izpostavljeni televiziji, ki jo za gledanje televizijskega programa, video vsebin ali igranje iger uporabljajo v povprečju približno eno uro ali **61,71** minut dnevno.
- Otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole poslušajo radijski program v povprečju manj kot četrt ure ali **14,05** minut dnevno.
- Otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole uporabljajo računalnik ali tablico v povprečju manj kot pol ure ali **27,09** minut dnevno.
- Otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole uporabljajo mobilni telefon za vse namene v povprečju več kot pol ure ali **36,88** minut dnevno.
- Otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole berejo revije, časopise in ostale tiskane medije v povprečju manj kot četrt ure ali **14,93** minut dnevno.
- Otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole uporabljajo konzolo za video igre (na primer

Playstation ali Nintendo) v povprečju manj kot deset minut ali **7,16** minut dnevno.

Otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole so na spletu več kot tretjino ure ali **23,91** minut dnevno.

Otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole igrajo igre ne glede na napravo (računalnik, pametni telefon, posebna konzola...) v povprečju manj kot pol ure ali **27,72** minut dnevno.

Otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole igrajo video igre z nasilno vsebino v povprečju manj kot pet minut ali **4,06** minut dnevno.

Otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole poslušajo glasbo v povprečju več kot pol ure ali **33,75** minut dnevno.

Otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole berejo knjige v povprečju manj kot pol ure ali **26,66** minut dnevno.

Tematika: Objava informacij in fotografij/video posnetkov

Vsaj en lasten profil na kateremkoli družbenem omrežju ima **17,57 %** otrok 1. – 6. razreda osnovne šole.

Svoje ime in priimek ima na spletu (na primer na družbenem omrežju ali na spletni strani) objavljeno **11,62 %** otrok 1. – 6. razreda osnovne šole.

Vsaj eno fotografijo sebe z imenom in priimkom ima na spletu (na primer na družbenem omrežju ali na spletni strani) objavljeno **5,42 %** otrok 1. – 6. razreda osnovne šole.

Svoj »selfie« (posnetek sebe) ima na spletu (na primer na družbenem omrežju ali na spletni strani) objavljeno **5,73 %** otrok 1. – 6. razreda osnovne šole.

Fotografije/videe drugih, ki počno nekaj nenavadnega, zabavnega ima na spletu (na primer na družbenem omrežju ali na spletni strani) objavljene **4,38 %** otrok 1. – 6. razreda osnovne šole.

Slike sebe v provokativni pozi ima na spletu (na primer na družbenem omrežju ali na spletni strani) objavljene **0,62 %** otrok 1. – 6. razreda osnovne šole.

Tematika: Prisotnost, preverjanje informacij in omejitve s strani staršev

Starši so na Likertovi lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, v povprečju dosegli najvišjo oceno ali **3,89** v kontekstu postavljanja omejitev ali pravil o tem, kaj sme njihov otrok gledati v medijih.

Starši so na Likertovi lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, glede navzočnosti, ko je otrok v stiku z mediji, dosegli povprečno oceno **3,22**.

Starši so na Likertovi lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, glede otrokovega posnemanja junakov, ki nastopajo v medijih, dosegli povprečno oceno **2,00**.

Starši so na Likertovi lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, glede pogovora z otroki o tem kar vidijo v medijih, dosegli povprečno oceno **3,49**.

Starši so na Likertovi lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, glede pogostosti otrokovega nošenja izdelkov, ki jih je videl v medijih, v šolo, dosegli povprečno oceno **1,28**.

Starši so na Likertovi lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, glede pogostosti kupovanja izdelkov otroku, ki jih je ta videl v medijih, dosegli povprečno oceno **1,64**.

Tematika: Aktivnosti staršev v kontekstu otrokove uporabe medijev in njegove izpostavljenosti medijskim vsebinam

Starši so na Likertovi lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, glede preverjanja zgodovine, ko otrok preneha z uporabo spleta, dosegli povprečno oceno **2,18**.

Starši so na Likertovi lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, glede pogovora z otrok o objavljanju informacij na spletu, dosegli povprečno oceno **3,34**.

□ Starši so na Likertovi lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, glede pogovora z otrokom o neprimernih vsebinah, ki jih ta vidi v medijih, dosegli povprečno oceno **3,66**.

□ Starši so na Likertovi lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, glede uporabe storitev starševskega nadzora na spletu ali televiziji, dosegli povprečno oceno **3,06**.

Tematika: Mnenja staršev glede omejevanja dostopa do medijskih vsebin

□ Starši v kontekstu omejevanja dostopa do medijskih vsebin najpogosteje omejujejo programe z goloto in spolnimi vsebinami. Pri tej trditvi so na Likertovi lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, dosegli povprečno oceno **3,99**.

□ Starši v kontekstu omejevanja dostopa do medijskih vsebin najmanj pogosto dovoljujejo uporabo brez prisotnosti odraslega. Pri tej trditvi so na Likertovi lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, dosegli povprečno oceno **2,29**.

Tematika: Seznanjenost staršev s smernicami in mnenja staršev glede dnevnih limitov

□ **69,83 %** staršev je seznanjenih s smernicami o uporabi zaslonov pri otrocih in mladostnikih.

□ Starši otrok prve triade osnovne šole so v povprečju postavljali manjše dnevne ekranske limite od časovnih priporočila za dnevno uporabo zaslonov v prostem času po ZZS.

□ Po oceni staršev je povprečna **dnevna izpostavljenost zaslonom** otrok prve triade osnovne šole v povprečju od **32,60 – 59,45 minut višja od povprečnih vrednosti limitov** za iste starostne skupine (6, 7, 8 in 9 letnikov), ki so jih prav tako postavili respondenti sami.

□ Starši otrok druge triade osnovne šole so v povprečju postavljali manjše dnevne ekranske limite od časovnih priporočila za dnevno uporabo zaslonov v prostem času po ZZS.

□ Po oceni staršev je povprečna **dnevna izpostavljenost zaslonom** otrok druge triade osnovne šole v povprečju od **79,33 – 103,10 minut višja od povprečnih vrednosti limitov** za iste starostne skupine (10, 11 in 12 letnikov), ki so jih prav tako postavili respondenti sami.

Tematika: Razlike znotraj vzorca glede izpostavljenosti otrok in staršev respondentov medijem in ekranom (veliki, srednji in mali uporabniki)

V vzorcu so **starši:**

- mali uporabniki ekranov (**MUEs**) tem izpostavljeni manj kot **2 uri in 30 minut** dnevno;
- srednji uporabniki ekranov (**SUEs**) več kot **2 uri in 30 minut** in manj kot **6 ur 30 minut** dnevno;
- veliki uporabniki ekranov (**VUEs**) več kot **6 ur in 30 minut** dnevno.

V vzorcu so **starši:**

- mali uporabniki medijev (**MUMs**) tem izpostavljeni manj kot **4 ure in 45 minut** dnevno;
- srednji uporabniki medijev (**SUMs**) več kot **4 ure in 45 minut** in manj kot 10 ur dnevno;
- veliki uporabniki medijev (**VUMs**) več kot **10 ur** dnevno.

V vzorcu so **otroci:**

- mali uporabniki ekranov (**MUEo**) tem izpostavljeni manj kot **1 uro in 15 minut** dnevno;
- srednji uporabniki ekranov (**SUEo**) več kot **1 uro in 15 minut** in manj kot **2 uri 15 minut** dnevno;
- veliki uporabniki ekranov (**VUEo**) več kot **2 uri in 15 minut** dnevno.

V vzorcu so **otroci:**

- mali uporabniki medijev (**MUMo**) tem izpostavljeni manj kot **1 uro in 45 minut** dnevno;

- srednji uporabniki medijev (**SUMo**) več kot **1 uro in 45 minut** in manj kot **2 uri 45 minut** dnevno;
- veliki uporabniki medijev (**VUMo**) več kot **2 uri in 45 minut** dnevno.

2 UVOD

Medijska pismenost, ki se v današnji digitalni dobi nanaša na sposobnost kritične analize in vrednotenja medijskih vsebin, razumevanje njenih sporočil in motivacije ter učinkovitega krmarjenja in sodelovanja z različnimi oblikami medijev, ostaja aktualna tematika tako v slovenskem prostoru kot širše. Evropska unija priznava njen pomen in sprejema različne pobude za njeno spodbujanje, saj je opolnomočenje posameznikov ključnega pomena za delovanje evropske pluralistične in vključujoče družbe. Zato je prizadevanje EU, da postanejo ti aktivni in obveščeni državljani, sposobni sprejemanja premišljenih odločitev, zaščititi se pred dezinformacijami in manipulacijo ter sodelovanja v demokratičnih procesih, pomembne del političnih strategij sistema.

Za doseganje teh ciljev se na mednarodni evropski ravni izvaja več ukrepov in pri razvoju smernic in priporočil sodeluje z vsemi zainteresiranimi stranmi, vključno z medijskimi organizacijami, izobraževalci in civilno družbo. Pod pristojnostjo Evropske komisije v tem kontekstu že leta deluje posebna strokovna skupina, ki z doslednim identificiranjem in spodbujanjem dobrih praks, lažšanjem povezovanja med interesnimi skupinami, raziskovanjem načinov koordiniranja evropskih politik ter nudenjem podpore programom in iniciativam področja skrbi za razvoj in napredek celotne Evrope (Evropska komisija, 2023). Financiranje in podpora EU projektom medijske pismenosti je močna in se konkretno kaže tudi z realizacijo programov, kot sta Ustvarjalna Evropa, katerega cilj je podpora kulturnim in ustvarjalnim sektorjem, sredstva pa namenjena razvoju virov, orodij in izobraževalnih programov medijske pismenosti (Evropska komisija 2023), ali Varnejši internet, ki spodbuja varno in odgovorno uporabo medija (Evropska komisija 2023). Ozaveščenost Evropejcev o pomenu pridobivanja in krepitev medijskih kompetenc povečuje še vsakoletni Evropski teden medijske pismenosti (European Media Literacy Week), ki zadeva različne aktivnosti, dogodke in akcije, najboljše pobude pa dodatno podpro z nagradami (European Media Literacy Awards).

Z vsem naštetim Evropska unija pomaga pri izpeljavi načrtov, iniciativ in raziskav, ki naslavlajo vprašanja medijskih navad, spletne varnosti, digitalnih veščin, ozaveščenosti o spletnih tveganjih, vključevanja medijske pismenosti v izobraževalne učne načrte, njihovo posodabljanje ter razvoj novih smernic in okvirjev za poučevanje veščin kritičnega mišljenja, etičnih medijskih praks in digitalnega državljanstva v šolah in na splošno. V Sloveniji te ideje že desetletje zasleduje tudi Infrastrukturni program Medijska pismenost, podprt s strani Javne agencije za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije (ARIS) katerega primarni cilji so zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti, s katerimi si prizadeva izboljšati razumevanje medijev, medijskih navad, vzgoje in vplivov ter povečati učinkovitost spopadanja z izzivi krepitev kompetenc medijske pismenosti različnih segmentov prebivalstva. Z doslednim dograjevanjem raziskovalne infrastrukture se vrzel pomanjkanja raziskav uspešno zmanjšuje, a zasledovanje napredka, ki z novimi tehnologijami hitro spreminja naša življenja, ostaja izziv sodobne družbe.

V letu 2023 je v sklopu Infrastrukturnega programa ponovno potekalo zbiranje podatkov o medijskih navadah in vzgoji osnovnošolskih otrok na državni ravni (glej še poročilo Rek, Milanovski Brumat 2016). Ti so skupaj z ostalimi raziskovalnimi gradivi prosto dostopni na uradni spletni strani pismenost.si.

2.1 Širši okvir pridobivanja podatkov, financiranje in izvedba

Zbiranje podatkov o medijskih navadah osnovnošolskih otrok (od 1. – 6. razreda) poteka v okviru Infrastrukturnega programa – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti.

Program financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost RS – ARIS kot infrastrukturni program. Sredstva je ARIS zagotovila po pogodbi št. 1000-22-2916.

2.2 Cilji zbiranja podatkov

Podatki, ki se zbirajo na programu, predstavljajo temelj analize stanja medijske pismenosti v Sloveniji in omogočajo komparativno analizo stanja medijske pismenosti v evropskem in

globalnem prostoru. Namen zbiranja podatkov je pripomoči k oblikovanju javnih politik in izvajanju teh na področju medijske pismenosti tako v smislu vsebin, forme, metod dela, kot drugih specifičnih značilnosti.

Primarni cilj:

- zbiranje, vodenje in arhiviranje primarnih podatkov o stanju medijske vzgoje in navad ranljivega dela populacije osnovnošolskih otrok v Sloveniji v letu 2023.

Sekundarni cilji:

- spremljanje stanja in trendov medijskih navad in pismenosti ranljivih skupin,
- podpora pri pretoku metodološkega znanja in spodbuda za nadaljnjo raziskovalno delo,
- diseminacija in popularizacija pridobljenih podatkov v javnosti,
- ozaveščanje o pomenu medijske pismenosti.

Vsa gradiva primarnih podatkov so skupaj z znanstvenimi in strokovnimi članki, opravljenimi raziskavami drugih avtorjev in njihovimi povzetki, priporočili stroke in drugimi relevantnimi viri objavljeni na javno dostopnem uradnem portalu programa Medijska.Pismenost.si (www.pismenost.si). Te podatkovne zbirke so na področju medijskih navad in vzgoje osnovnošolskih otrok v pomoč in podpora številnim sferam družbe: razvojnim projektom, medijskim organizacijam, vladnim organom ter akademski, strokovni in splošni javnosti. So izhodišče za: oceno dejanskega stanja; razvoj usmeritev; prepoznavanje potreb po predrugačenju učnih načrtov, vrtčevskih kurikulumov, politik ustanov predšolske vzgoje in večjih sistemov; nadaljnjo raziskovalno delo; splošno ozaveščanje v družbi. Nenazadnje je v aktualnem času in prostoru z vse večjo prisotnostjo medijev, ki igrajo številne vloge (zabavljaj, učitelj, varuška) v vsakdanu otrok, načrtovanje sistematičnega nadaljnega izobraževanja in razvijanje kompetentnih kadrov izrednega pomena.

2.3 Metodologija

Metodologija je zajemala kritičen pregled zadevajajočih primarnih in sekundarnih virov (obstoječih baz podatkov, poročil raziskovalnega dela) ter literature. Pri izvedbi kvantitativnega zbiranja podatkov smo sledili zgledu raziskave Mediji in osnovnošolski otroci v Sloveniji (Rek, Milanovski 2016). V vzorec smo vključili en tip respondentov (starše osnovnošolskih otrok v Sloveniji) in za nabor podatkov uporabili spletne anketne vprašalnike. V poročilu se poslužujemo opisne statistične analize (deskriptivne statistike), s katero se distanciramo od vsakega posploševanja iz vzorca na populacijo ali statističnega sklepanja. Poročilu so dodane datotečne priloge.

2.4 Omejitve empiričnega dela

Zbrani podatki o medijskih navadah in vzgoji osnovnošolcev od 1. – 6. razreda v Sloveniji so subjektivne narave, saj predstavljajo stališča, ocene in mnenja respondentov staršev. V uporabljenem anketnem vprašalniku so prevladovala vprašanja zaprtega tipa, saj ta omogočajo lažjo obdelavo podatkov pri popisu stanja in trendov večjega dele populacije (ciljno skupino predstavljajo starši osnovnošolcev celotne Slovenije), a so zato precej obča. Ker respondenti niso imeli možnosti izraza osebnih stališč, prepričanj, izkušenj ali individualnih odgovorov, s katerim bi lahko podrobneje opisali in utemeljili svoje izbire, je raziskovalec pridobil sicer dragocen a zelo posplošen oris stanja in procesov tega področja. Pojavi se imperativ po dodatnih kvalitativnih obravnavah problema, kar bi omogočilo bolj poglobljeno razumevanje fenomena.

Podatke vzorca za starše in otroke smo po vzoru preteklih raziskav (Rek, Milanovski Brumat 2016) vnovič razdelili v tri skupine (ločeno) glede na njihovo izpostavljenost medijem ali ekranom. Tako smo dobili razrede velikih, srednjih in malih uporabnikov, ki jih je moč medsebojno primerjati tako vsebinsko kot časovno – v odnosu do drugih aspektov vprašalnika in do ugotovitev iz preteklih obdobj. Vzorčni okvir predstavlja en vzorec staršev osnovnošolskih otrok od prvega do šestega razreda, katerih lastnosti so primerljive z lastnostmi celotne populacije. K sodelovanju pri raziskavi smo povabili velike in majhne, zasebne in javne zavode iz različnih slovenskih pokrajin (regij) v enakih deležih. Reprezentativnost krepi tudi zadostno število pridobljenih ustreznih enot analize – skupaj 2303.

Verodostojnost podatkov je nazadnje pogojena s sposobnostjo resnicoljubnosti, nepristranskosti in kritičnega razmisleka sodelujočih. Sočasno je potrebno upoštevati možnosti tehničnih in človeških napak, ki so lahko prisotne pri izvozu iz spletnega orodja in prenosu podatkovne baze v izbrane programe analize ter tekom procesa urejanja in obdelave podatkov. Vzorcju nismo dodali navodila, naj pri zbiranju podatkov sodeluje le en izmed staršev, zato informacije, ali sta vprašalnik rešila oče in mati, nimamo.

3 ZBIRANJE PODATKOV NA VZORCU STARŠEV OSNOVNOŠOLCEV V SLOVENIJI

3.1 Pridobivanje podatkov, vzorčenje, spremenljivke in metode analize

3.1.1 Pridobivanje podatkov in vzorčenje

Podatke smo v letu 2023 zbirali po vzoru Mediji in osnovnošolci v Sloveniji po Rek, Milanovski Brumat (2016) s strani njihovih staršev. Primarno so nas zanimale medijske navade in vzgoja. Uporabili smo en merski instrument – spletni anketni vprašalnik (Priloga 2_ Izvoz anketni vprašalnik), v katerem prevladujejo vprašanja zaprtega tipa z izjemo enega, ki dopušča proste odgovore (V22). Respondenti so odgovarjali na 27 sklopov – skupaj 98 vprašanj in podvprašanj. K raziskavi smo pozvali 6 največjih ali urbanih in 18 manjših ali ruralnih osnovnih šol ali njihovih podružnic iz vsake od 12-ih slovenskih regij.

V prvi fazi zbiranja podatkov smo po elektronski pošti ali telefonskem klicu najprej nagovorili vodstvo izbrane ustanove. V kolikor smo se z odgovorno osebo (ravnatelj, pomočnik ravnatelja) dogovorili za nadaljnje sodelovanje, je nato ta staršem osnovnošolskih otrok posredovala vabilo za anonimno, prostovoljno reševanje spletnega vprašalnika, skupaj z navodili za izpolnjevanje. Komunikacija vodstva in učiteljev z respondenti je potekala po elektronski pošti ali prek poljubnega drugega spletnega komunikacijskega orodja za obveščanje (tak primer je e-asistent), nekateri pristojni so ciljno skupino k reševanju dodatno spodbudili tudi na roditeljskih sestankih.

Respondenti so do spletnih anket dostopali na spletni povezavi, reševanje je potekalo samostojno, brez koordinatorja. Podatke smo zbirali 3 mesece – od 15. februarja do 15. maja 2023. V tem obdobju smo ostali s sodelujočimi v stiku, beležili njihove odzive, jim nudili podporo, v kolikor je bila ta potrebna, napredek vzorčenja spremljali s spletnim orodjem za zbiranje podatkov. Proces akumuliranja podatkov smo zaključili s pridobljenimi 2.303 statusno ustreznimi enotami.

Anketni vprašalnik (Priloga 2_ Izvoz anketni vprašalnik) se po obsegu uvršča med srednje dolge merske instrumente, čas reševanja znaša 12 minut in 10 sekund. Sodelujoči je lahko reševanje prilagodil lastnim potrebam – kdaj/kje, saj spletne ankete prinašajo določene prednosti, kot sta udobje in manjša časovna in lokacijska omejenost. To lahko omogoči bolj poglobljene premisleke in lahko pozitivno vpliva na korektnost in natančnost odgovorov.

Vzorec staršev tvorijo otrokovi skrbniki.

3.1.2 Enote in metode analize

Podatkovno bazo tvori 2.303 veljavnih anket, od tega 446 delno in 1.857 v celoti izpolnjenih. Podatke o številu veljavnih odgovorov za posamično vprašanje najdemo v priloženi datoteki izvoza podatkov iz spletnega orodja 1KA (Priloga 1_Izvoz sumarnik). Vprašalnik ima 27 sklopov, skupaj 98 vprašanj in podvprašanj. Enota analize je respondent, lastnost enote je spremenljivka.

V poročilu smo pri analizi uporabili deskriptivno statistične metode ter rezultate ilustrirali opisno in grafično. Vzorec smo po vzoru Rek, Milanovski Brumat (2016) ponovno razdelili v razrede velikih, srednjih in malih uporabnikov ekranov ali medijev (s/oVUM/E, s/oSUM/E, s/oMUM/E) znotraj skupine staršev in njihovih otrok. Ta ponovna kategorizacija (za legende glej poglavji 5.2 in 5.4) omogoča lažjo oceno stanja, identifikacijo dejavnikov, zaznavo sprememb in spremljanje stanja medijske pismenosti v času.

4 PREDSTAVITEV STATISTIČNE POPULACIJE

4.1 Slovenija

Slovenija je imela v letu 2023 2.116.972 prebivalcev, s povprečno mesečno bruto plačo¹ 2.191,85 € (po podatkih za marec 2023), brezposelnost² je bila 3,8 %, rast BDP-ja³ 0,7 % in inflacija⁴ 8,4 % (SURS 2023).

¹»Povprečna mesečna bruto plača je povprečni mesečni znesek, izplačan zaposlenim pri pravnih osebah za delo v polnem delovnem času ali delovnem času, krajšem od polnega delovnega časa, in za nadure, ter nadomestila plače, ki bremenijo delodajalca.« (SURS 2023)

²»Stopnja (anketne) brezposelnosti (ali brezposelnosti po raziskovanju o Aktivnem in neaktivnem prebivalstvu) je odstotni delež brezposelnih oseb med aktivnim prebivalstvom (med brezposelnimi in delovno aktivnimi skupaj).« (SURS 2023)

³»Realna rast BDP kaže odstotno spremembo BDP v stalnih cenah v četrtletju v primerjavi z istim četrtletjem prejšnjega leta.« (SURS 2023)

⁴»Inflacija označuje rast ravni cen na splošno, stopnja rasti inflacije pa prikazuje spremembo ravni cen. V Sloveniji se za merilo inflacije uporablja indeks cen življenjskih potrebščin, s katerim merimo spremembe drobnoprodajnih cen izdelkov in storitev glede na sestavo izdatkov, ki jih domače prebivalstvo namenja za nakupe predmetov končne porabe doma in v tujini.« (SURS 2023)

4.1.1 Izobrazba glede na starost in spol

Tabela 1 Prebivalci, stari 15 ali več let, po izobrazbi in spolu, Slovenija 2022

	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske
	Število			Odstotek		
Skupaj	1.789.242	893.874	895.368	100%	100%	100%
Osnovnošolska ali manj	391.268	162.588	228.680	21,87%	18,19%	25,54%
brez izobrazbe	3.247	1343	1.904	0,18%	0,15%	0,21%
nepopolna osnovnošolska	43.557	17.670	25.887	2,43%	1,98%	2,89%
osnovnošolska	344.464	143.575	200.889	19,25%	16,06%	22,44%
Srednješolska	941.724	542.742	398.982	52,63%	60,72%	44,56%

nižja poklicna ipd.	29.804	19.314	10.490	1,67%	2,16%	1,17%
srednja poklicna ipd.	370.368	241.636	128.732	20,7%	27,03%	14,38%
srednja strokovna, srednja splošna	541.552	281.792	259.760	30,27%	31,52%	29,01%
Višješolska, visokošolska	456.250	188.544	267.706	25,5%	21,09%	29,90%
višješolska (prejšnja), višja strokovna	98.879	44.702	54.177	5,53%	5,00%	6,05%
visokošolska 1. stopnje, visokošolska strokovna (prejšnja) ipd.	123.335	47.738	75.597	6,89%	5,34%	8,44%
visokošolska 2. stopnje, visokošolska univerzitetna (prejšnja) ipd.	197.232	78.109	119.123	11,02%	8,74%	13,3%
magisterij znanosti (prejšnji) ipd.	22.783	10.179	12.604	1,27%	1,14%	1,41%
doktorat znanosti	14.021	7.816	6.205	0,78%	0,87%	0,69%

Vir: prirejeno po SURS 2023

4.1.2 Aktivnost prebivalcev glede na starost in spol

Tabela 2 Prebivalci, stari 15 ali več let, po statusu aktivnosti in spolu, Slovenija 2022

	Skupaj	Moški	Ženske	Skupaj	Moški	Ženske
	Število			Delež		
Skupaj	1.789.242	893.874	895.368			
Aktivni	1.003.533	545.841	457.692	56,09%	61,06%	51,12%
zaposleni	930.965	509.902	421.063	52,03%	57,04%	47,03%
brezposelni	72.568	35.939	36.629	4,06%	4,02%	4,09%
Neaktivni	785.709	348.033	437.676	43,91%	38,94%	48,88%
učenci in dijaki	82.655	42.845	39.810	4,62%	4,79%	4,45%
študenti	66.843	28.086	38.757	3,74%	3,14%	4,33%
upokojenci	527.092	228.516	298.576	29,46%	25,56%	33,35%
drugi neaktivni	109.119	48.586	60.533	6,1%	5,44%	6,76%

Vir: prirejeno po SURS 2023, osebna komunikacija (Anja Bašin, e-mail sporočilo za Renata Rejec, 15. 6. 2023)

Po podatkih za 2021 je bilo v Sloveniji 1.003.533 aktivnih prebivalcev, od tega 545.841 moških in 457.692 žensk. V tem letu smo imeli 82.655 učencev in dijakov.

4.2 Gospodinjstva

Po podatkih za januar 2021 smo imeli v Sloveniji 859.782 gospodinjstev⁵, od tega 34 % enočlanskih. V istem letu smo beležili 58 sklenitev zakonskih zvez in 2.322 razvez. Povprečna velikost gospodinjstva je štela 2,41 člana. Družin⁶ je bilo skupaj 587.448, od tega 70,2 % takšnih z otroki. V teh je povprečno število otrok znašalo 1,56. Sicer se je od leta 2011 število družin povečalo za 20.000, za 10.000 je naraslo zgolj v zadnjih treh letih. V 2021 so najpogostejši tip družine, ki se sicer že tri desetletja vztrajno zmanjšuje, še vedno predstavljali zakonski pari z otroki, v 34,46 %. Sledili so zakonski pari brez otrok, v 24,90 %. Enostarševskih družin je bilo 23,19 % in te so v 18,61 % primerih sestavljale matere z otroki. Zunaj zakonskih partnerjev z otroki je bilo 12,56 % (SURS 2023).

⁵»Gospodinjstvo je skupnost prebivalcev (ali prebivalec, ki živi sam), ki prebivajo v istem stanovanju in imajo opredeljeno isto številko gospodinjstva.« (SURS 2023)

⁶»Družina je življenjska skupnost oseb v zasebnem gospodinjstvu. To je: 1) življenjska skupnost staršev (obeh ali enega) in neporočenih otrok, ki živijo z njima oziroma z enim od staršev. Starost otrok ni omejena, vendar pa le-ti nimajo svoje družine oziroma ne živijo v zunajzakonski skupnosti; 2) življenjska skupnost moškega in ženske, ki sta sklenila zakonsko zvezo; 3) življenjska skupnost partnerjev, ki živita v zunajzakonski skupnosti.« (SURS 2023)

Tabela 3 Število gospodinjstev in število članov v gospodinjstvu, Slovenija 2021

Gospodinjstva - skupaj	859.782				
Število članov	Enočlansko	Veččlansko nedružinsko	Veččlansko enodružinsko	Veččlansko enodružinsko razširjeno	Veččlansko dvo- ali večdružinsko
Število	292.301	21.388	462.744	43.786	36.136
Odstotek	34,00%	2,49%	53,82%	5,09%	4,20%

Vir: prirejeno po SURS 2023

V Sloveniji smo imeli v letu 2021 859.782 gospodinjstev, od tega 53,82 % veččlanskih enodružinskih in 5,09 % veččlanskih enodružinskih razširjenih.

4.2.1 Finančne zmožnosti gospodinjstev

Tabela 4 Zmožnosti gospodinjstev, da počitnikuje, ima mesni ali ekvivalentni vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan in pokrije nepričakovane izdatke glede na statistične regije, Slovenija 2022

	Počitnice	Mesni ali enakovredni vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan	Nepričakovani izdatki
SLOVENIJA	80%	95%	72%
Pomurska	72%	94%	67%
Podravska	76%	94%	66%
Koroška	67%	91%	57%
Savinjska	71%	94%	65%
Zasavska	73%	96%	63%
Posavska	75%	99%	76%
Jugovzhodna Slovenija	80%	96%	68%
Osrednjeslovenska	87%	97%	78%
Gorenjska	86%	97%	79%
Primorsko-notranjska	80%	92%	72%
Goriška	85%	96%	83%
Obalno-kraška	76%	95%	67%

Vir: prirejeno po SURS 2023

Finančne zmožnosti gospodinjstev v različnih slovenskih regijah so na splošno nižje v segmentu počitnic in najnižje, ko pride do nepričakovanih izdatkov.

4.2.2 Gospodinjstva z dostopom do interneta

Tabela 5 Število gospodinjstev po dostopu do interneta, Slovenija 2022

	Tip gospodinjstva – Skupaj	Gospodinjstva brez otrok – Skupaj	Gospodinjstva z otroki – Skupaj	En odrasel z otroki	Dva odrasla z otroki	Tri ali več odraslih z otroki
Število gospodinjstev z vsaj eno	775.399	578.574	196.825	15.642	122.283	58.900

osebo, staro 16–74 let						
Dostop do interneta						
Število	717.980	521.676	196.305	15.642	121763	58.900
Odstotek	92,59%	90,17%	99,74%	100,00 %	99,57%	100,00%

Vir: prirejeno po SURS 2023, osebna komunikacija (Anja Bašin, e-mail sporočilo za Renata Rejec, 15. 6. 2023)

V letu 2022 je imelo v Sloveniji dostop do interneta 92,59 % vseh gospodinjstev in 99,74 % gospodinjstev z otroki.

4.2.3 Družine

Tabela 6 Število družin in število otrok v družini, Slovenija 2021

Družine - skupaj	587.448						
Število otrok v družini	0 otrok	1 otrok	2 otroka	3 otroci	4 otroci	5 otrok	6 + otrok
Število	174.914	226.595	148.245	31.075	5.076	1.076	467
Odstotek	29,78%	38,57%	25,24%	5,29%	0,86%	0,18%	0,08%

Vir: prirejeno po SURS 2023

V letu 2021 smo imeli v Sloveniji 29,78 % družin brez otrok. 38,57 % družin je imelo enega, 25,24 % dva, 5,29 % tri otroke, 0,86 % štiri otroke in 0,26 % pet ali več otrok.

Tabela 7 Število družin z otroki in število otrok v družini, Slovenija 2021

Družine z otroki - skupaj	412.534					
Število otrok v družini	1 otrok	2 otroka	3 otroci	4 otroci	5 otrok	6 + otrok
Število	226.595	148.245	31.075	5076	1076	467
Odstotek	54,93%	35,94%	7,53%	1,23%	0,26%	0,11%

Vir: prirejeno po SURS 2023

V letu 2021 je v Sloveniji enega otroka imelo 54,93 % družin od vseh družin z otroki.

Tabela 8 Število družin in tip družine, Slovenija 2021

Družine - skupaj	587.448	
Tip družine	Število	Odstotek
Zakonski par brez otrok	146.288	24,90%
Zakonski par z otroki	202.458	34,46%
Mati z otroki	109.303	18,61%
Oče z otroki	26.918	4,58%
Zunajzakonska partnerja brez otrok	28.423	4,84%
Zunajzakonska partnerja z otroki	73.803	12,56%
Istospolna partnerska skupnost brez otrok	203	0,03%
Istospolna partnerska skupnost z otroki	52	0,01%

Vir: prirejeno po SURS 2023

V letu 2021 smo imeli v Sloveniji 202.458 zakonskih parov z otroki in 73.803 zunajzakonskih parov brez otrok (SURS 2023).

Tabela 9 Povprečno število otrok v družinah z otroki, Slovenija 2021

Povprečno število otrok v družinah z otroki	1,56
--	------

Vir: prirejeno po SURS 2023

Povprečno število otrok v družinah z otroki v letu 2021 je bilo 1,56.

4.2.4 Življenjski pogoji otrok, dostop otrok do dobrin za otroke v gospodinjstvih

Tabela 10 Delež gospodinjstev z otroki, starimi do 15 let in dostop do dobrin, Slovenija 2021

Dobrina	Dostop	Da	Ne, iz finančnih razlogov	Ne, iz drugih razlogov
Nova oblačila	Tip gospodinjstva - SKUPAJ	95%	2%	2
	Enostarševsko z vsaj 1 vzdrževanim otrokom	93%	5%	2
	2 odrasla, 1 vzdrževan otrok	97%	0%	3
	2 odrasla, 2 vzdrževana otroka	96%	2%	2

	2 odrasla, vsaj 3 vzdrževani otroci	94%	4%	3
	Druga gospodinjstva z vzdrževanimi otroki	94%	2%	4
Plačljive prostočasne dejavnosti	Tip gospodinjstva - SKUPAJ	59%	4%	38
	Enostarševsko z vsaj 1 vzdrževanim otrokom	62%	7%	31
	2 odrasla, 1 vzdrževan otrok	47%	1%	52
	2 odrasla, 2 vzdrževana otroka	66%	4%	30
	2 odrasla, vsaj 3 vzdrževani otroci	64%	6%	30
	Druga gospodinjstva z vzdrževanimi otroki	47%	3%	50
		Tip gospodinjstva - SKUPAJ	95%	0%
Praznovanje ob posebnih priložnostih	Enostarševsko z vsaj 1 vzdrževanim otrokom	94%	2%	4%
	2 odrasla, 1 vzdrževan otrok	95%	0%	5%
	2 odrasla, 2 vzdrževana otroka	96%	0%	4%
	2 odrasla, vsaj 3 vzdrževani otroci	95%	0%	5%
	Druga gospodinjstva z vzdrževanimi otroki	96%	0%	4%
		Tip gospodinjstva - SKUPAJ	79%	0%
Povabilo prijateljem, za igro in prigrizek	Enostarševsko z vsaj 1 vzdrževanim otrokom	65%	0%	35%
	2 odrasla, 1 vzdrževan otrok	74%	0%	26%
	2 odrasla, 2 vzdrževana otroka	84%	0%	15%
	2 odrasla, vsaj 3 vzdrževani otroci	82%	0%	18%
	Druga gospodinjstva z vzdrževanimi otroki	74%	0%	26%
		Tip gospodinjstva - SKUPAJ	90%	3%
Vsaj en teden počitnic na leto izven doma	Enostarševsko z vsaj 1 vzdrževanim otrokom	88%	4%	8%
	2 odrasla, 1 vzdrževan otrok	90%	2%	8%
	2 odrasla, 2 vzdrževana otroka	91%	3%	6%

	2 odrasla, vsaj 3 vzdrževani otroci	91%	2%	7%
	Druga gospodinjstva z vzdrževanimi otroki	83%	5%	12%
Šolski izleti in sodelovanje v plačljivih šolskih aktivnostih	Tip gospodinjstva - SKUPAJ	88%	0%	12%
	Enostarševsko z vsaj 1 vzdrževanim otrokom	86%	0%	0%
	2 odrasla, 1 vzdrževan otrok	82%	0%	18%
	2 odrasla, 2 vzdrževana otroka	89%	0%	10%
	2 odrasla, vsaj 3 vzdrževani otroci	92%	1%	7%
	Druga gospodinjstva z vzdrževanimi otroki	84%	1%	15%
Primeren prostor za učenje in delanje domačih nalog	Tip gospodinjstva - SKUPAJ	96%	1%	3%
	Enostarševsko z vsaj 1 vzdrževanim otrokom	93%	4%	3%
	2 odrasla, 1 vzdrževan otrok	96%	0%	0%
	2 odrasla, 2 vzdrževana otroka	96%	1%	2%
	2 odrasla, vsaj 3 vzdrževani otroci	96%	2%	2%
	Druga gospodinjstva z vzdrževanimi otroki	94	0	6

Vir: prirejeno po SURS 2023

4.3 Osnovno šolstvo

V šolskem letu 2022/2023 je bilo v osnovne šole vpisanih 197.062 učencev, povprečna velikost oddelkov⁷ v osnovnih šolah je znašala 19,2, povprečno število učencev na učitelja⁸ je bilo 10,0. V istem letu smo imeli 5,4 % delež javnih izdatkov za formalno izobraževanje v BDP. (SURS 2023). Na Statističnem uradu Republike Slovenije to populacijo predterciarnega izobraževanja opišejo sledeče:

V redni in prilagojeni osnovnošolski program je bilo vključenih 197.062 učencev oz. za 0,8 % več kot v prejšnjem letu. Število osnovnošolcev narašča že od šolskega leta 2010/11, leta z najmanjšim številom osnovnošolcev v samostojni Sloveniji (161.046).

Prag prvega razreda osnovne šole je prvič prestopilo 21.059 otrok. Otroci v Sloveniji vstopajo v osnovno šolo v letu, ko dopolnijo šest let. Nekateri pa zaradi različnih razlogov šolanje začnejo leto pozneje kot vrstniki. V opazovanem šolskem letu je bilo med prvošolci 12 % sedemletnikov.

Osnovnošolske programe je izvajalo 771 osnovnih šol in njihovih podružnic ter 48 šol, enot pri osnovnih šolah in zavodov za otroke s posebnimi potrebami. Največjo šolo (po številu učencev) je obiskovalo 1.140 učencev, največjo podružnico 528 otrok, najmanjšo podružnico pa trije otroci.

V oddelkih šol z rednim osnovnošolskim programom je bilo v povprečju 19 učencev. V oddelkih v samostojnih in matičnih osnovnih šolah jih je bilo 21, v oddelkih v podružničnih šolah pa povprečno 11. Posamezne regije so se po vrednosti tega kazalnika razlikovale od slovenskega povprečja: povprečno najmanjše število otrok v oddelkih so imele osnovne šole v pomurski in koroški (v obeh po 16), povprečno največje pa osnovne šole v osrednjeslovenski statistični regiji (21). (SURS 2023)

⁷»Kazalnik povprečna velikost oddelka prikazuje število učencev, ki jih učitelj skupaj poučuje v enem samem oddelku. Izračunamo ga tako, da skupno število učencev delimo s skupnim številom oddelkov. Učenci, ki obiskujejo prilagojene programe, se v tem izračunu ne upoštevajo.« (SURS 2023)

⁸»Razmerje število učencev na učitelja izračunamo tako, da skupno število oseb, vključenih v izobraževanje na določeni ravni izobraževanja, delimo s skupnim številom učiteljev na isti ravni izobraževanja (oboji se izrazijo v ekvivalentu polne študijske oz. delovne obremenitve.« (SURS 2023)

4.3.1 Vzgojno-izobraževalna obdobja in starost osnovnošolcev

Osnovnošolsko izobraževanje se deli na tri vzgojno-izobraževalna obdobja:

-Prvo obdobje traja od 1. do 3. razreda.

-Drugo obdobje traja od 4. do 6. razreda.

-Tretje obdobje traja od 7. do 9. razreda.

Izobraževanje po posebnem programu se deli na stopnje. Posamezna stopnja traja tri leta. (Zakon o osnovni šoli, 33. čl.)

45. členu zakona Zakon o osnovni šoli pravi: »Starši morajo v prvi razred osnovne šole vpisati otroke, ki bodo v koledarskem letu, v katerem bodo začeli obiskovati šolo, dopolnili starost 6 let. Otroku se lahko začetek šolanja na predlog staršev, zdravstvene službe oziroma na podlagi odločbe o usmeritvi odloži za eno leto, če se ugotovi, da otrok ni pripravljen za vstop v šolo« (Zakon o osnovni šoli, 45. čl.).

4.3.2 Redni in prilagojeni programi

Tabela 11 Učenci v rednih in prilagojenih programih glede na starost, Slovenija 2022/23

Starost - Skupaj	197.062	
Starost (1. – 6. razreda)	Število	Odstotek
6 let ali manj	18.343	9,31%
7 let	20.856	10,58%
8 let	21.477	10,90%
9 let	21.412	10,87%
10 let	22.388	11,36%
11 let	22.367	11,35%
12 let	22.992	11,67%

Vir: prirejeno po SURS 2023

V letu 2022/2023 je bilo v redne in prilagojene programe v starostni skupini od 6 let ali manj do 12 let največ otrok starih 10, 11 in 12 let.

Tabela 12 Učenci v rednih in prilagojenih programih glede na razred, Slovenija 2022/23

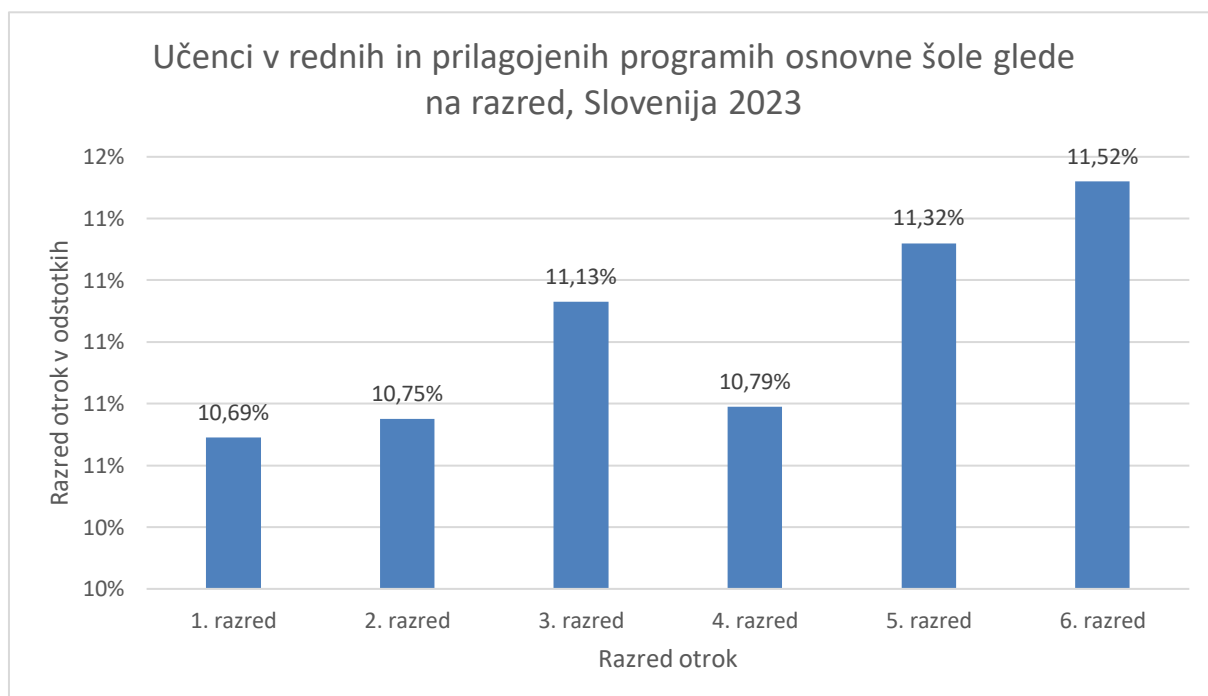
Razred - Skupaj	197.062	
Razred	Število	Odstotek
1. razred	21.059	10,69%
2. razred	21.188	10,75%
3. razred	21.939	11,13%

4. razred	21.256	10,79%
5. razred	22.312	11,32%
6. razred	22.711	11,52%

Vir: prirejeno po SURS 2023

V šolskem letu 2022/2023 je bilo največ otrok vpisanih v 3., 5. in 6. razred rednih in prilagojenih programov osnovnih šol.

1 Učenci v rednih in prilagojenih programih osnovne šole glede na razred, Slovenija 2023

Vir: prirejeno po SURS 2023

V šolskem letu 2022/2023 je bilo največ otrok vpisanih v 6. razred rednih in prilagojenih programov osnovnih šol.

4.3.3 Spol učencev

Tabela 13 Spol otrok v rednem programu osnovnih šol, Slovenija 2022/23

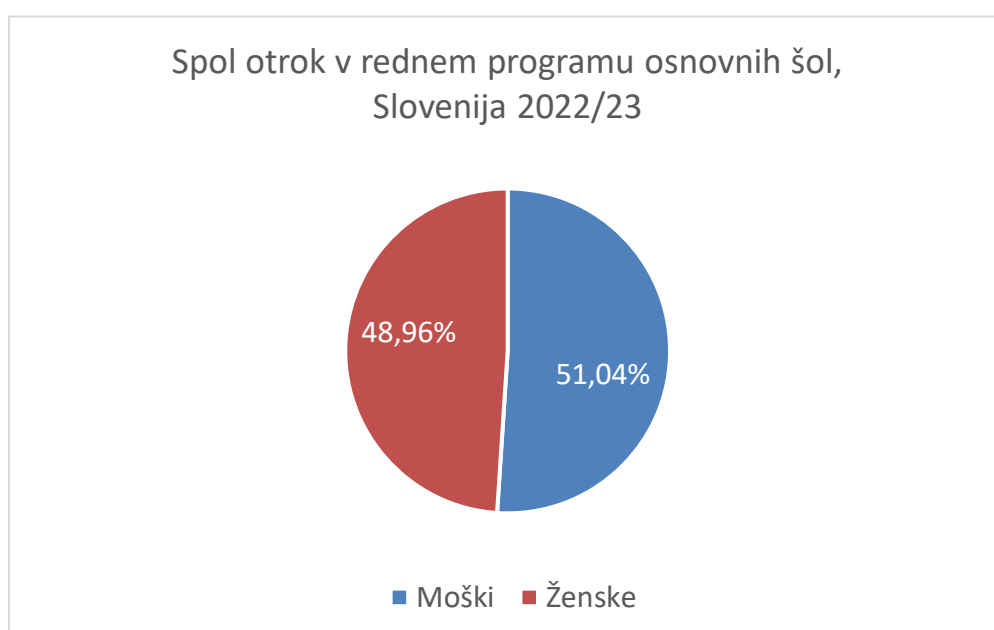
Spol - Skupaj	194.267	
Spol	Število	Odstotek

Moški	99.161	51,04
Ženske	95.106	48,96

Vir: prirejeno po SURS 2023

V šolskem letu 2022/2023 je bilo v redne programe osnovnih šol vpisanih 51,04 % fantov in 48,96 % deklet.

2 Spol otrok v rednem programu osnovnih šol, Slovenija, 2022/23

Vir: prirejeno po SURS 2023

V šolskem letu 2022/2023 je bilo v redne programe osnovnih šol vpisanih več fantov.

4.3.4 Strokovno osebje v osnovnih šolah za mladino in odrasle, Slovenija 2021/22

Tabela 14 Strokovno osebje v osnovnih šolah za mladino in odrasle, Slovenija 2022/23

Učitelji	Spol - Skupaj	Moški	Ženske
Število	19.614	2.266	17.348
Odstotek	100%	11,55%	88,45%

Vir: prirejeno po SURS 2023

V Sloveniji je bilo v šolskem letu 2021/2022 zaposlenih 19.614 učiteljev in učiteljic, od tega

11,55 % moških in 88,45 % žensk.

5 ANALIZA PODATKOV

Skupno število ustrezno rešenih anketnih vprašalnikov v bazi podatkov je 2.303. Od tega je delno izpolnjenih 446 in v celoti izpolnjenih 1.857. V nadaljevanju so predstavljeni odgovori respondentov za posamezno vprašanje. Podatek o številu oseb, ki so na izbrano vprašanje odgovorile ustrezno, se nahaja v prilogi (Priloga 1_Izvoz sumarnik).

Z uporabo metod opisne statistike bomo skladno s strukturo ankete, ki je bila s ciljem zagotovitve primerljivosti sestavljena po vzoru anketnega vprašalnika iz leta 2016 (Rek, Milanovski Brumat 2016) in smiselno dopolnjena z dodatnimi vprašanji, v nadaljevanju predstavili ključne rezultate raziskave. Odgovori so enote analize in se nanašajo na osebna stališča, ocene, mnenja, prepričanja, refleksije, izkušnje, znanja in druge bolj ali manj subjektivne sodbe ter kot takšni niso ekvivalentni faktičnim laboratorijskim meritvam. Respondenti so lahko pri reševanju namerno ali nenamerno zavajali, lagali, se motili. Interpretacija podatkov opisne statistične analize zato ni posplošljiva na populacijo, temveč opisuje zgolj skupino sodelujočih, vzorec.

Enote, frekvence in deleži podatkov so ustrezno definirani v besedilu, na grafičnih in tabelnih prikazih. Pozornost velja nameniti tudi sklicem na priloge in legendam.

5.1 Predstavitev demografskih podatkov vzorca

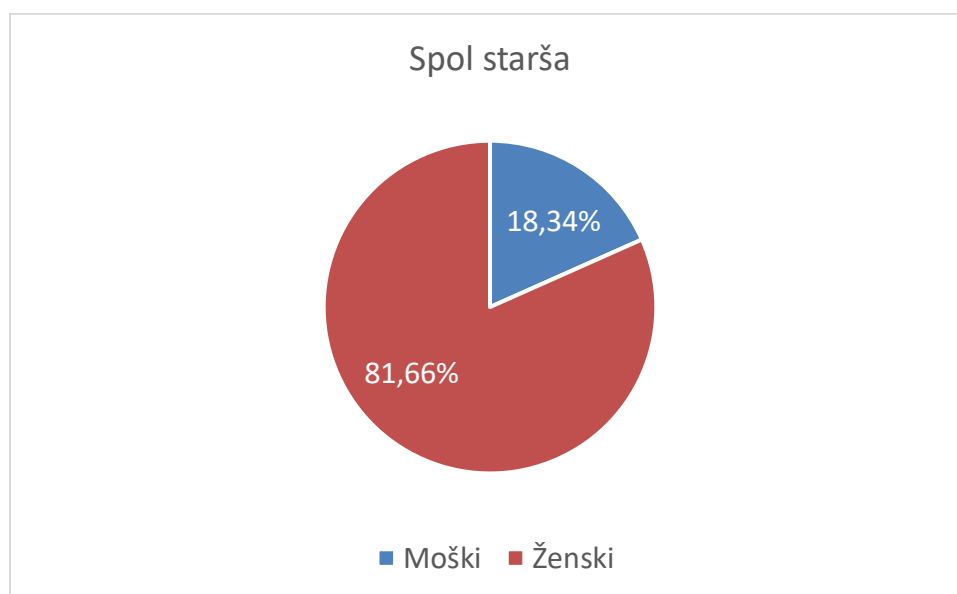
K zbiranju podatkov smo povabili 6 največjih ali urbanih in 18 manjših ali ruralnih osnovnih šol iz vsake od 12-ih slovenskih regij. Vzorec sestavlja skupaj 2.303 ustrezno rešenih enot iz različnih slovenskih krajev. Anketni vprašalnik je rešilo 18,34 % moških in 81,66 % žensk – staršev osnovnošolcev od 1. do 6. razreda, od tega jih 44,97 % živi v mestu, 55,05 % na podeželju. 53,34 % staršev vzorca ima visoko izobrazbo, 13,31 % višjo, 31,84 % srednješolsko in 1,51 % osnovnošolsko. Največ ali 39,15 % vprašanih je zaposlenih v zasebnem sektorju in skoraj toliko ali 39,04 % v javnem, 6,46 % je samostojnih podjetnikov, 6,46 % zaposlenih v podjetju, v katerem so lastniki (ali solastniki), 3,07 % jih dela v nevladni organizaciji, 5,82 %

je brezposelnih. Od tega jih 48,34 % delu posveti 8 ur dnevno, 37,94 % več in 13,72 % manj kot toliko. 47,76 % vzorca je odgovarjalo za punco, 52,24 % za fanta, od česar je 11,60 % otrok v deljenem varstvu staršev. Rešenih anketnih vprašalnikov, ki se nanašajo na otroke, stare manj kot 6 let, je 0,05 %; 6 let 10,70 %; 7 let 17,04 %; 8 let 18,79 %; 9 let 15,13 %; 10 let 16,17 %; 11 let 14,58 %; 12 let 6,66 %; in več kot 12 let 0,87 %. Največ ali 55,63 % vprašanih je zapisalo, da sta v gospodinjstvu dva otroka, povprečno število oseb v gospodinjstvu znaša 4,17, povprečen mesečni prihodek gospodinjstva pa je po podatkih vzorca ocenjen na 2.789,75 eurov.

Opomba: Za večje OŠ smo šteli tiste z več kot 400 učenci (>400) in za manjše tiste z manj kot 400 učenci (<400). Ker pa imajo nekatere regije bistveno manj osnovnih šol in hkrati tudi manj večjih, smo v teh primerih kontaktirali največje. Takšen primer je Posavska regija, ki ima le 4 OŠ z več kot 400 učenci (>400).

5.1.1 Spol starša

3 Spol starša

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

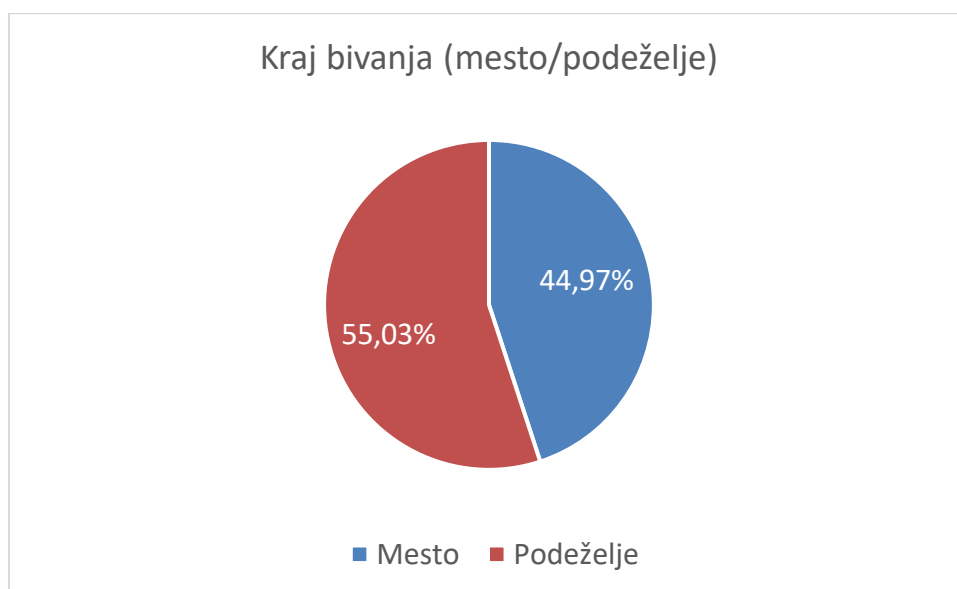
Vzorec sestavlja 18,34 % moških in 81,66 % žensk.

Upoštevanih je bilo 1.865 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.2 Kraj bivanja

4 Kraj bivanja (mesto/podeželje)

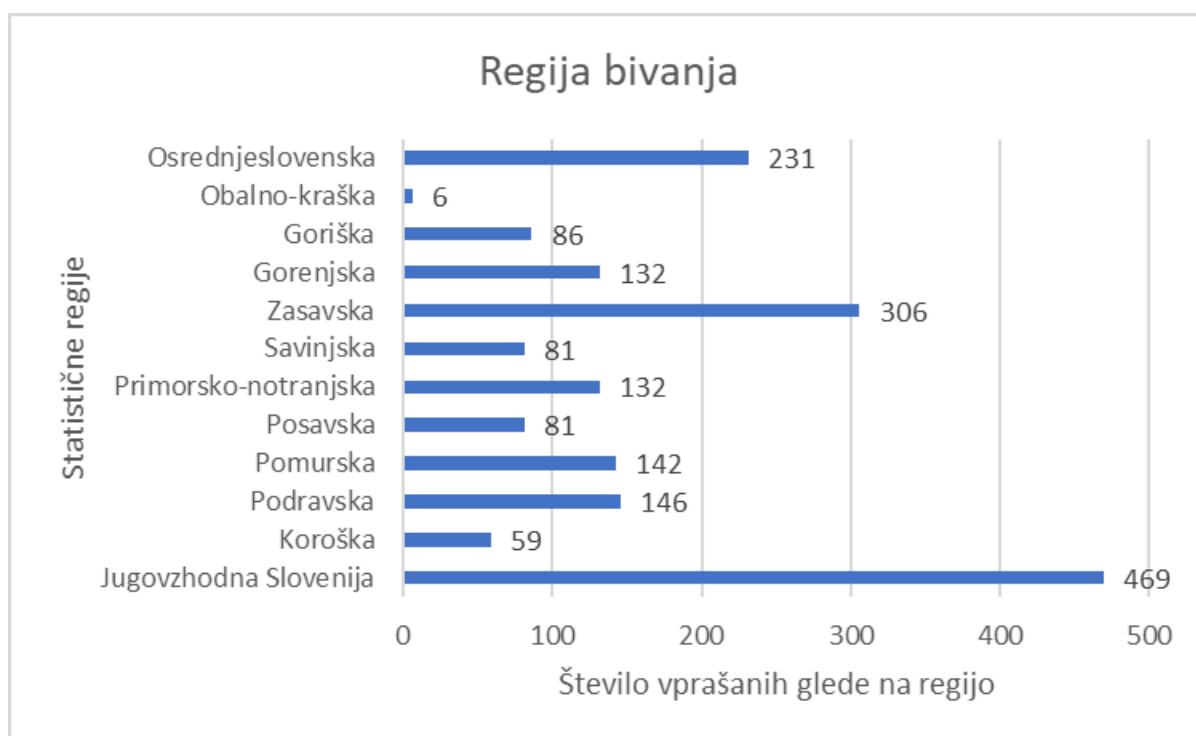
Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

55,03 % respondentov živi na podeželju, 44,97 % v mestu.

Upoštevanih je bilo 1.859 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.3 Regija bivanja

5 Regija bivanja

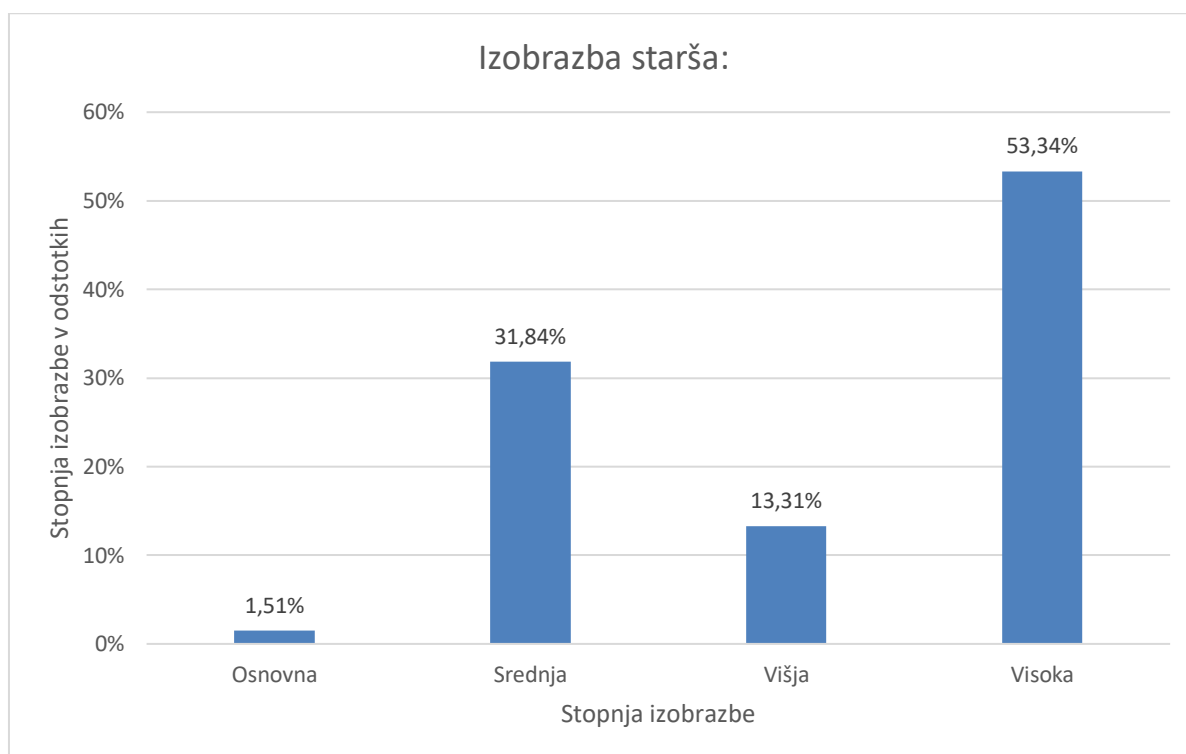
Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Največ respondentov ali 469 prihaja iz statistične regije Jugovzhodne Slovenije in najmanj ali 6 iz Obalno-kraške.

Upoštevanih je bilo 1.871 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.4 Izobrazba staršev

6 Izobrazba staršev

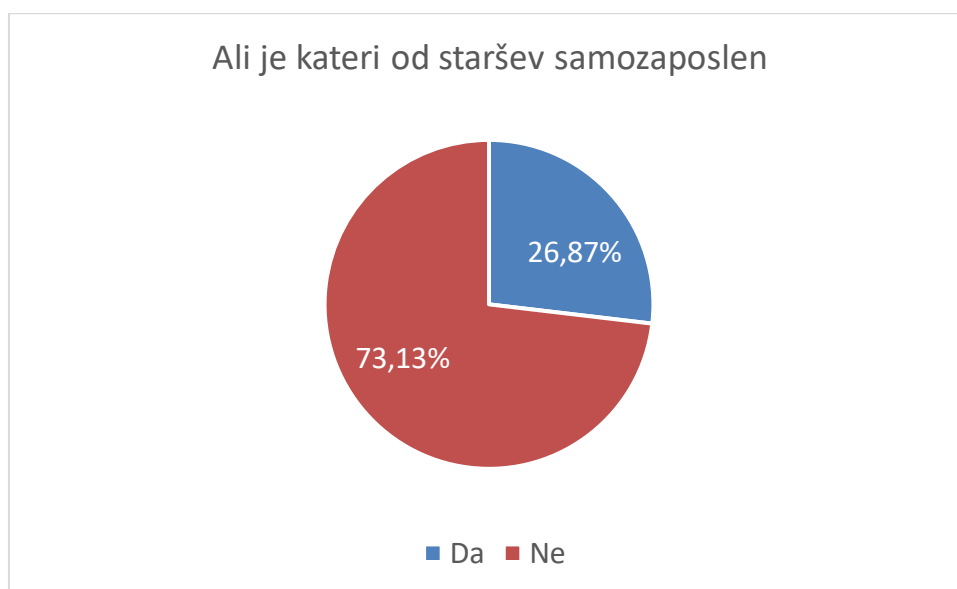
Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

53,34 % respondentov ima visoko izobrazbo, 31,84 % srednjo, 13,31 % višjo in 1,51 % osnovno.

Upoštevanih je bilo 1.856 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.5 Samozaposlenost staršev

7 Samozaposlitev staršev otroka

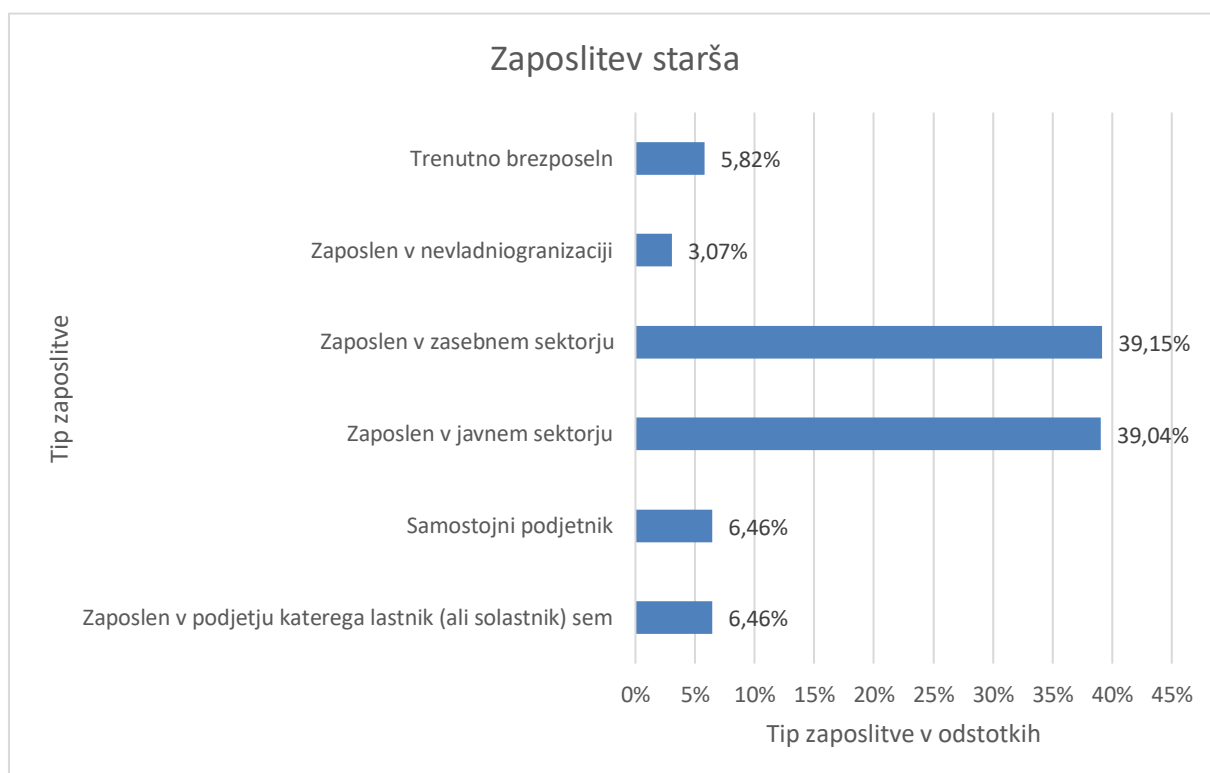
Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

73,13 % staršev ni samozaposlenih.

Upoštevanih je bilo 1.619 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.6 Zaposlitev starša

8 Zaposlitev starša

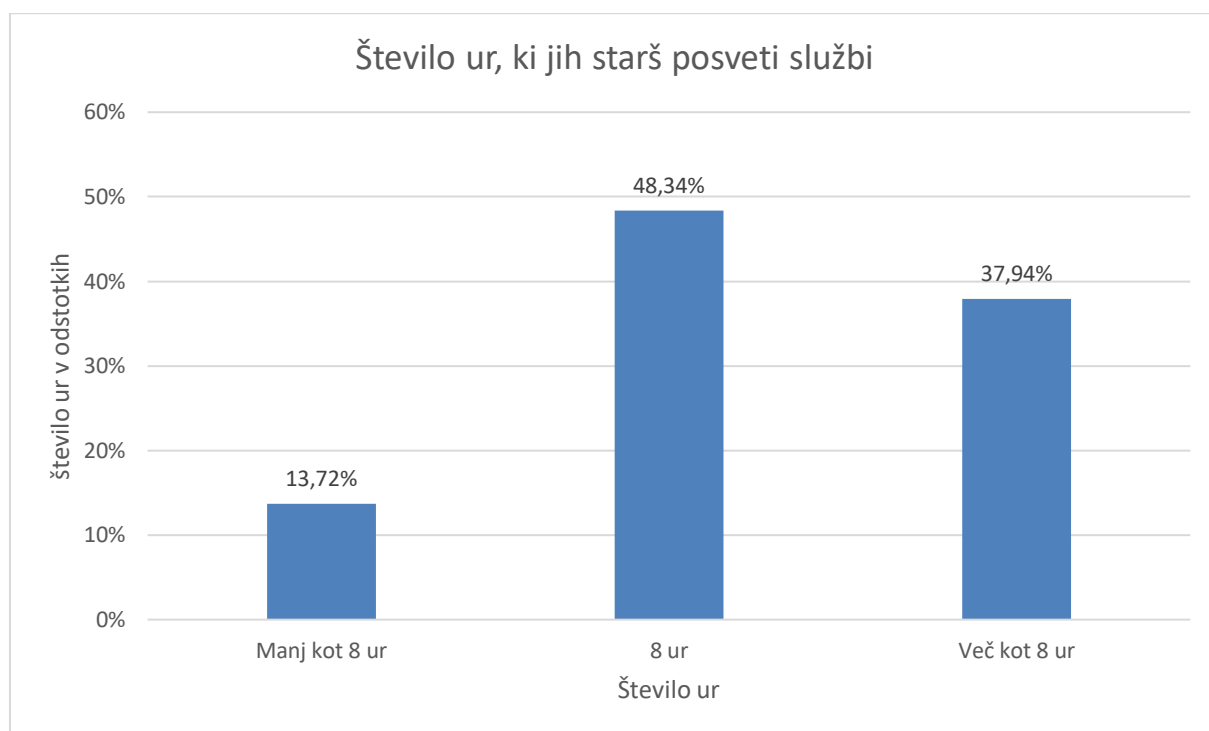
Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Največ ali 39,15 % respondentov je zaposlenih v zasebnem sektorju in skoraj toliko ali 39,04 % jih je zaposlenih v javnem sektorju. 6,45 % jih je bodisi samostojnih podjetnikov bodisi zaposlenih v lastniškem ali solastniškem podjetju. Najmanj ali 3,07 % jih dela v nevladnih organizacijah. Brezposelnih je 5,82 % vzorca.

Upoštevanih je bilo 1.857 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.7 Število ur, ki jih starš posveti službi

9 Število ur, ki jih starš posveti službi

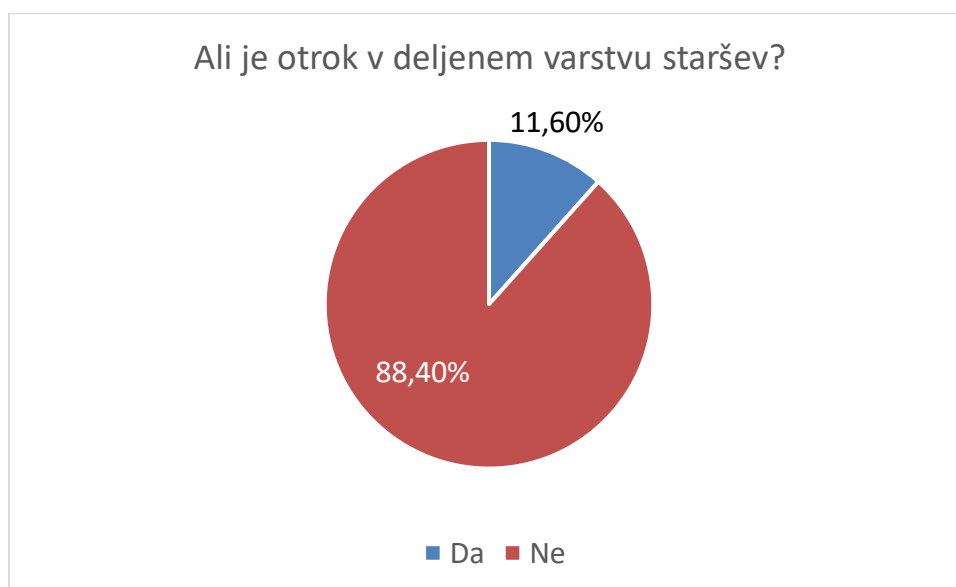
Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

48,34 % respondentov službi posveti osem ur dnevno, 37,94 % več in 13,72 % manj kot toliko.

Upoštevanih je bilo 1.742 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.8 Delež otrok v deljenem varstvu

10 Deljeno varstvo otroka

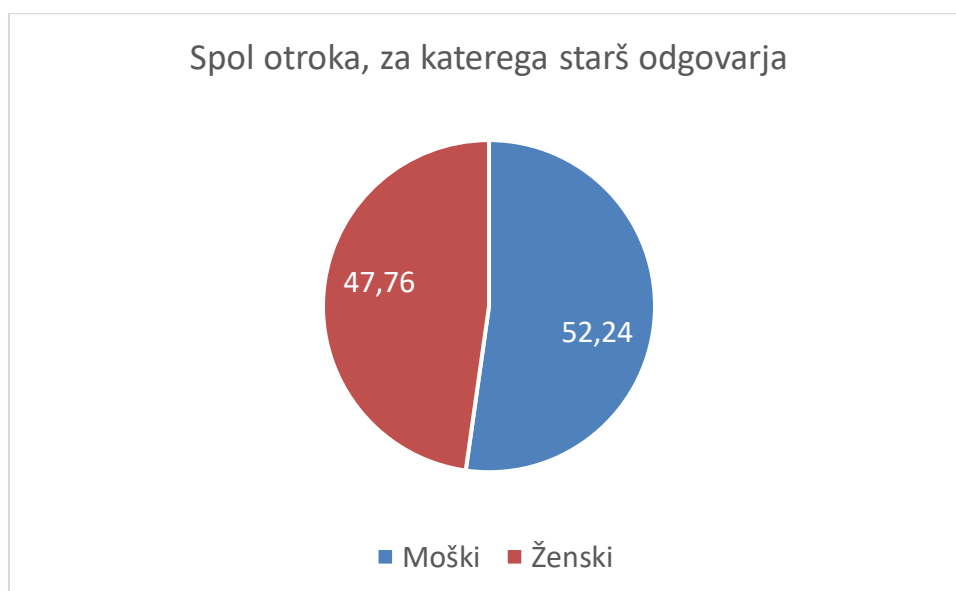
Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

11,60 % otrok respondentov je v deljenem varstvu staršev.

Upoštevanih je bilo 1.836 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.9 Spol otroka

11 Spol otroka

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Za deklice je odgovarjalo 47,76 % respondentov, za dečke 52,24 %.

Upoštevanih je bilo 1.832 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.10 Starost otroka, za katerega starš odgovarja

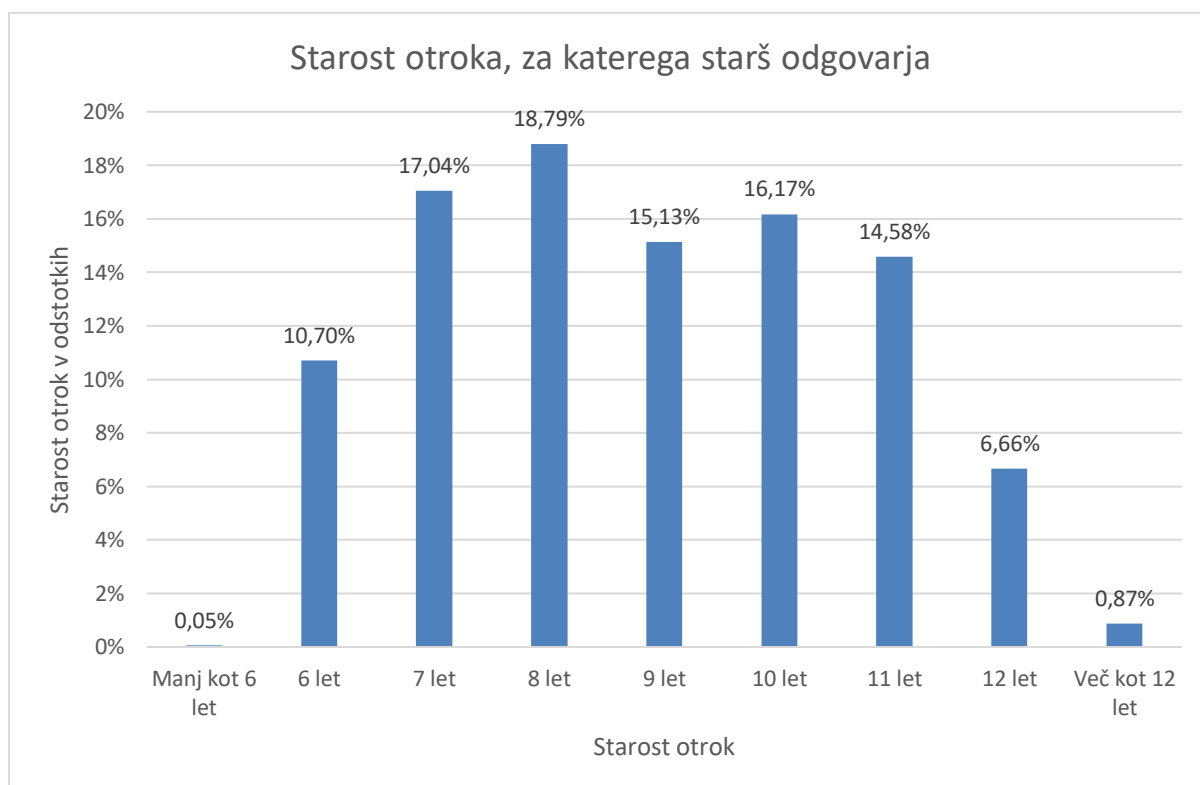
Tabela 15 Starost otroka za katerega starš odgovarja

Starost otroka	Število respondentov	Odstotek respondentov
Manj kot 6 let	1	0,05
6 let	196	10,70
7 let	312	17,04
8 let	344	18,79
9 let	277	15,13
10 let	296	16,17
11 let	267	14,58
12 let	122	6,66
Več kot 12 let	16	0,87

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

12 Starost otroka za katerega starš odgovarja

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

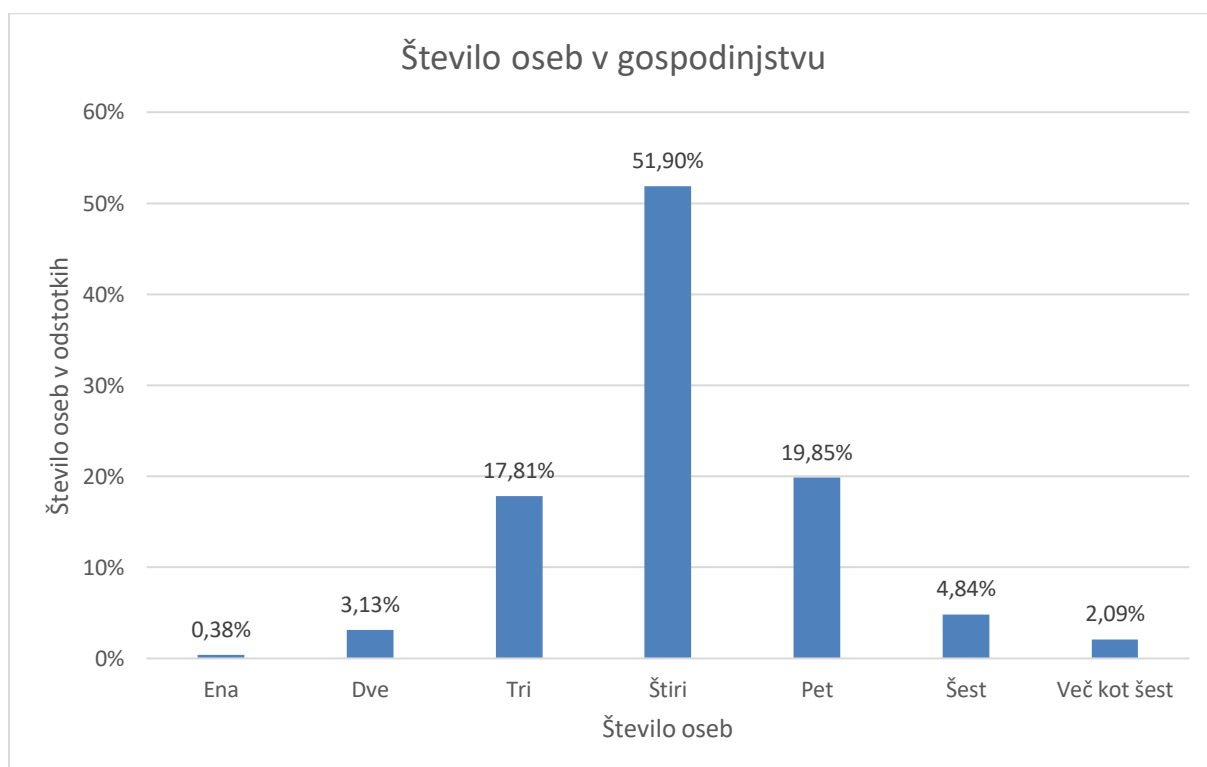
Največji delež vzorca ali 18,79 % je odgovarjal za otroke stare 8 let, najmanjši ali 6,66 % pa za otroke stare 12 let. Staršev respondentov otrok, starih manj kot 6 let, je 0,05 %, staršev respondentov otrok, starih več kot 12, pa 0,87 %.

Opomba: V Sloveniji je starost otrok pri vstopu v šolo od 5 let in 8 mesecev do 6 let in 8 mesecev. Nekateri otroci razred ponavljajo (glej poglavje 4.3.1).

Upoštevanih je bilo 1831 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.11 Število oseb v gospodinjstvu

13 Število oseb v gospodinjstvu

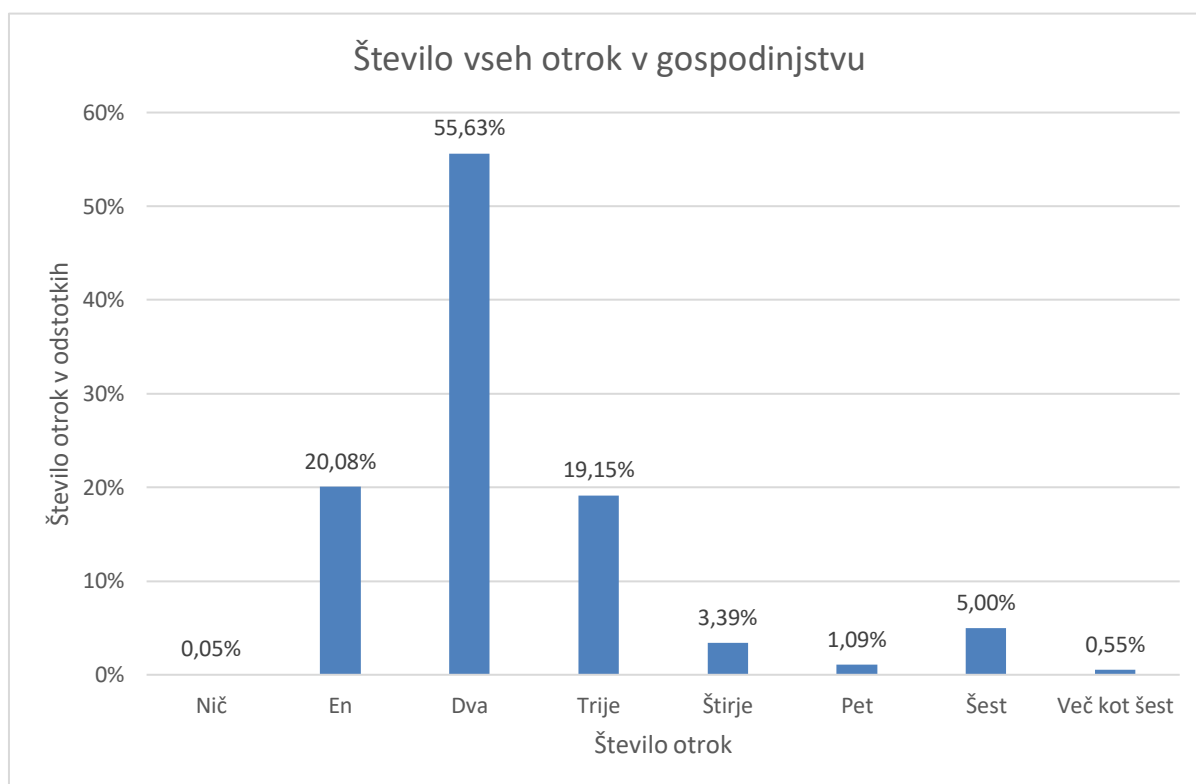
Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Največ ali 51,90 % vzorca živi v štiričlanskem gospodinjstvu. Respondentov iz družin z enim članom je 0,38 %; z dvema 3,13 %; s tremi 17,81 %; s petimi 19,85 %; s šestimi 4,84 %; z več kot šestimi 2,09 %.

Upoštevanih je bilo 1.819 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.12 Število vseh otrok v gospodinjstvu

14 Število vseh otrok v gospodinjstvu

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Največ družin respondentov ali 55,63 % živi v gospodinjstvu z dvema otrokoma, 20,08 % z enim in 19,15 % s tremi. Štiri otroke in več šteje 6,64 % gospodinjstev vzorca.

Upoštevanih je bilo med 1.828 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.13 Povprečen prihodek gospodinjstva

Tabela 16 Povprečen prihodek gospodinjstva v evrih

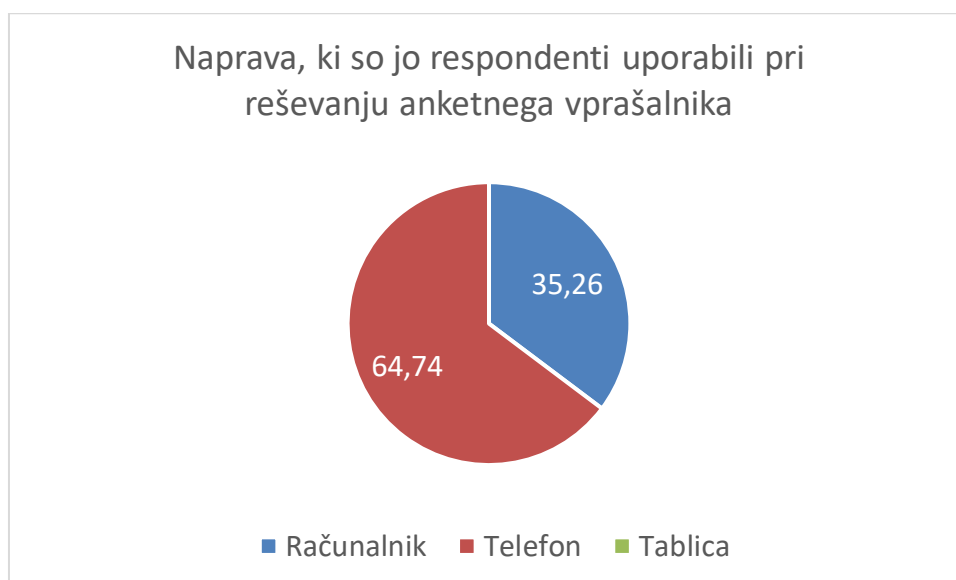
Povprečna mesečna neto plača v Sloveniji v evrih (€)	1.391,65
Mesečni prihodek gospodinjstva v evrih (€)	2.789,75

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Upoštevanih je bilo 1.502 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.1.14 Parapodatki

15 Naprava, ki so jo respondenti uporabili pri reševanju anketnega vprašalnika

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

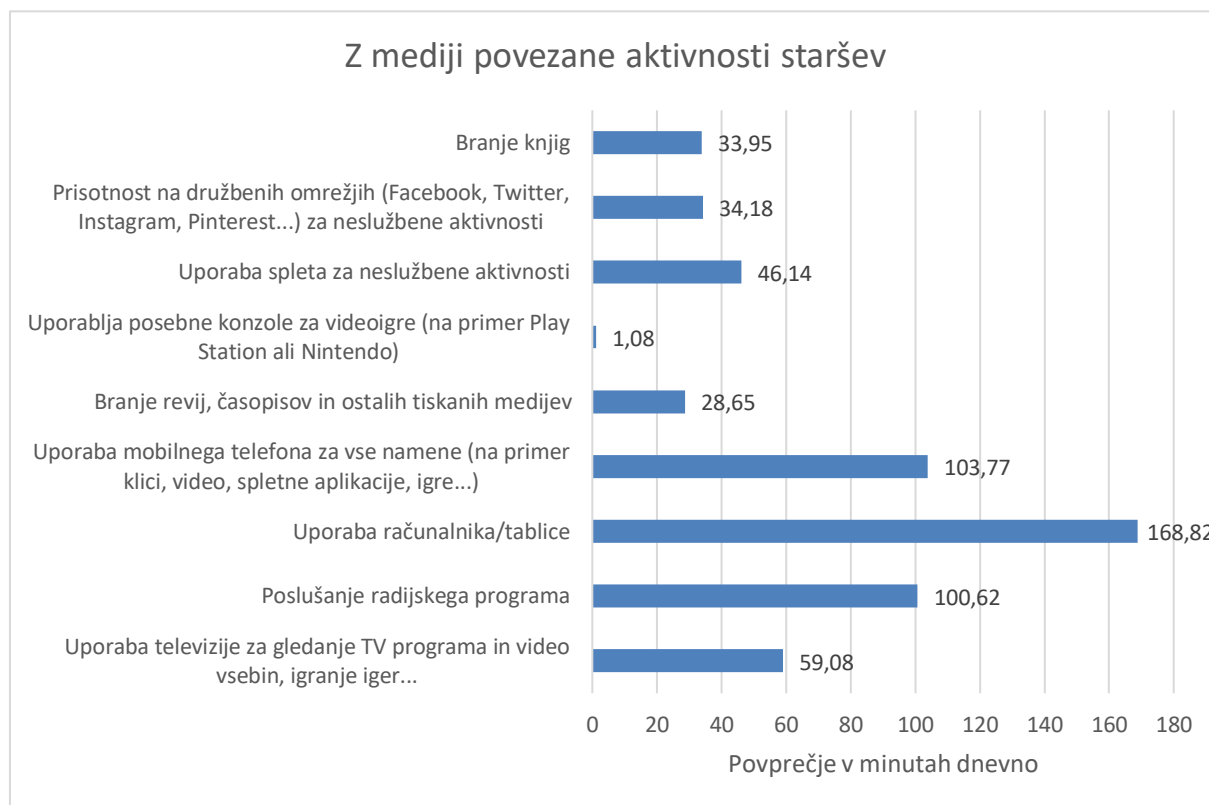
Pridobljeni parapodatki (podatki, ki se nanašajo na proces zbiranja podatkov) nam povedo, katero orodje so respondenti uporabili pri reševanju spletnega vprašalnika.

64,74 % vzorca je anketni vprašalnik rešilo prek telefona, 35,26 % pa prek računalnika.

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov – celoten vzorec.

5.2 Izpostavljenost staršev medijem

16 Z mediji povezane aktivnosti staršev

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Respondenti starši dnevno v povprečju 168,82 minut (2 uri in 48,82 minut) uporabljajo računalnik ali tablico, 103,77 minut (1 uro in 43,77 minut) koristijo mobilni telefon za vse namene, 100,62 minut (1 uro in 40,62 minut) poslušajo radijski program, 59,08 minut gledajo televizijski program in video vsebine ali na tej napravi igrajo igre, 28,65 minut berejo revije, časopise in ostale tiskane medije, 46,14 minut preživijo na spletu za neslužbene aktivnosti, 34,18 minut se zadržujejo na družbenih omrežjih, 33,95 minut berejo in 1,08 minut igrajo videoigre na igralni konzoli. Medijske aktivnosti respondentov se lahko prekrivajo.

Upoštevanih je bilo med 1.993 in 2.010 odgovorov respondentov, podatki za posamično podvprašanje so v prilogi (Priloga 1_Izvoz sumarnik), možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.3 Razlike znotraj vzorca glede izpostavljenosti respondentov medijem in ekranom (veliki, srednji in mali uporabniki)

V nadaljevanju so starši respondenti razdeljeni v tri razrede glede na njihovo dnevno povprečno uporabo medijev in ekranov po ocenah njih samih, meje katerih določata 33. in 66. percentil po vzoru poročil iz leta 2016 (Rek, Milanovski Brumat 2016), ki se nanašata na zbiranje podatkov o medijski pismenosti predšolskih otrok in osnovnošolcev (1. – 6. razred) v Sloveniji.

Pri izpostavljenosti ekranom upoštevamo odgovore:

- Uporaba televizije za gledanje TV programa in video vsebin, igranje iger
- Uporaba računalnika/tablice
- Uporaba mobilnega telefona za vse namene (na primer klici, video, spletne aplikacije, igre...)

Pri izpostavljenosti medijem poleg zgoraj naštetih upoštevamo še odgovore:

- Posluša radijski program
- Bere revije, časopise in ostale tiskane medije

Izpostavljenost staršev vzorca ekranom je sledeča:

Tabela 17 Izpostavljenost staršev vzorca ekranom - percentil

percentile	minute	ure in minute
0,33	150	2 h 30 min
0,66	390	6 h 30 min

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Tabela 18 Izpostavljenost staršev vzorca ekranom - legenda

MUEs	Starši mali uporabniki ekranov	< 2 h in 30 min
SUEs	Starši srednji uporabniki ekranov	< 6h 30 min in > 2h 30 min
VUEs	Starši veliki uporabniki ekranov	> 6h 30 min

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

V vzorcu so starši mali uporabniki ekranov (MUEs) tem izpostavljeni manj kot 2 uri in 30 minut

dnevno, starši srednji uporabniki ekranov (SUEs) več kot 2 uri in 30 minut in manj kot 6 ur 30 minut dnevno ter starši veliki uporabniki ekranov (VUEs) več kot 6 ur in 30 minut dnevno.

Izpostavljenost staršev vzorca medijem je sledeča:

Tabela 19 Izpostavljenost staršev vzorca medijem - percentil

percentile	minute	ure in minute
0,33	285	4 h 45 min
0,66	600	10 h

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Tabela 20 Izpostavljenost staršev vzorca medijem - legenda

MUMs	Starši mali uporabniki medijev	< 4 h in 45 min
SUMs	Starši srednji uporabniki medijev	< 10 h in > 4h 45 min
VUMs	Starši veliki uporabniki medijev	> 10 h

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

V vzorcu so starši mali uporabniki medijev (MUMs) tem izpostavljeni manj kot 4 ure in 45 minut dnevno, starši srednji uporabniki medijev (SUMs) več kot 4 ure in 45 minut in manj kot 10 ur dnevno ter starši veliki uporabniki medijev (VUMs) več kot 10 ur dnevno.

Pri računanju razredov smo upoštevali odgovore 1.970 respondentov, ki so na sklop vprašanj V7 odgovorili v celoti.

5.4 Mediji v lastni uporabi otrok

17,72 % otrok respondentov ima v lastni uporabi televizijo, 23,06 % radio, s katerim lahko posluša radijski program, 37,96 % računalnik ali tablico, 52,88 % napravo z dostopom do spleta, 43,60 % aktiven pametni telefon in 22,05 % videoigre z ekranom.

17 Televizija v lastni uporabi otroka

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, trije so odgovorili z »Ne vem«.

18 Radio v lastni uporabi otroka

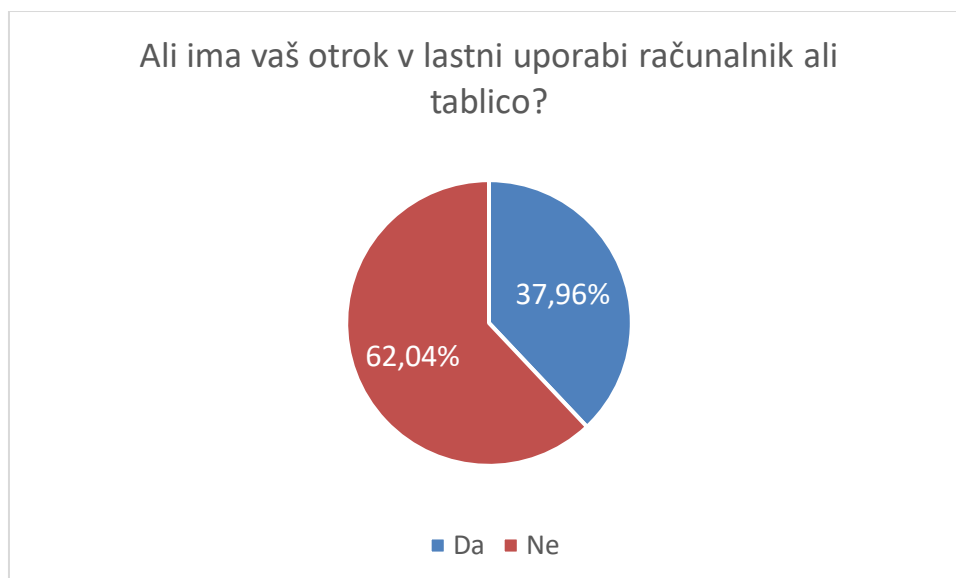

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, osem jih je odgovorilo z »Ne vem«.

19 Računalnik ali tablica v lastni uporabi otroka

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, pet jih je odgovorilo z »Ne vem«.

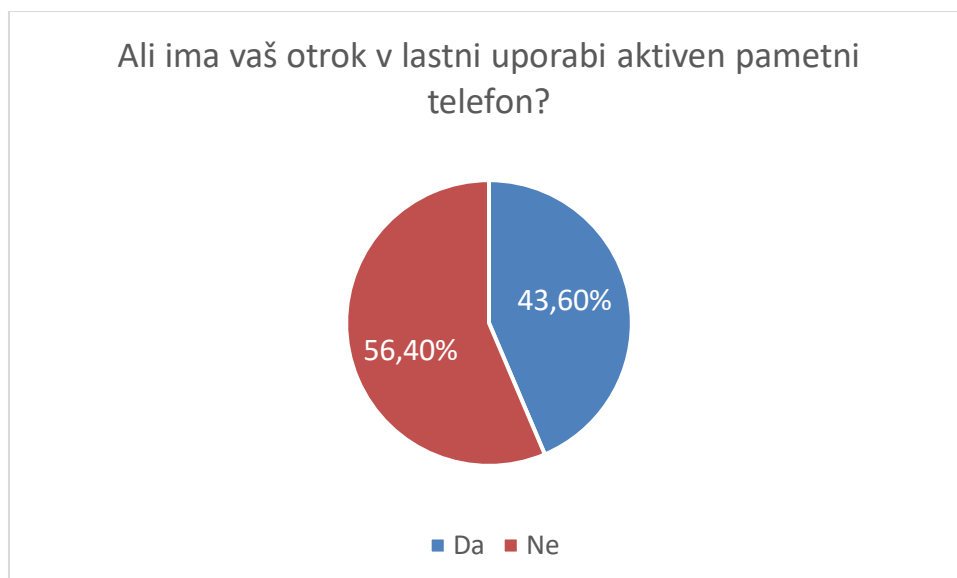
20 Naprava z dostopom do spleta v lastni uporabi otroka

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, sedem jih je odgovorilo z »Ne vem«.

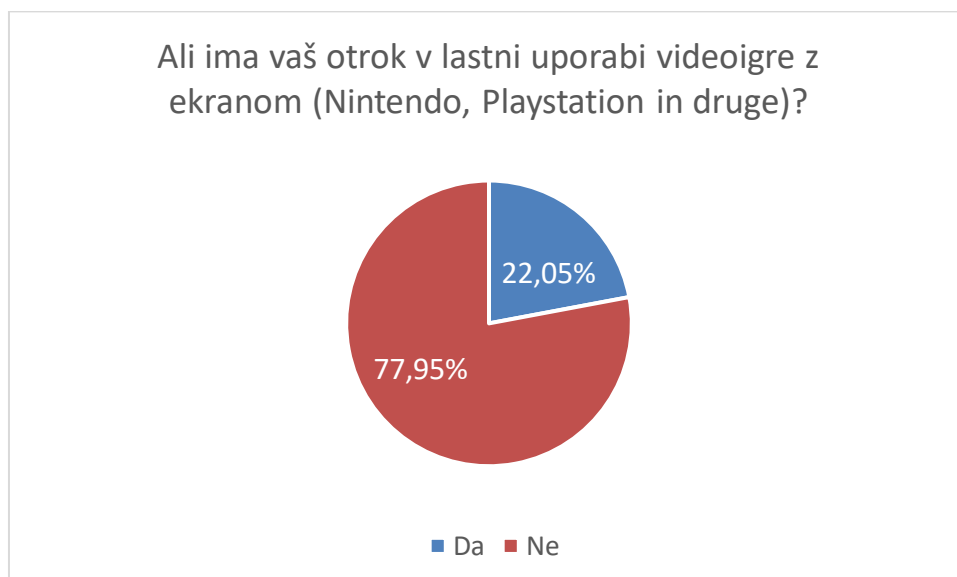
21 Aktiven pametni telefon v lastni v lastni uporabi otroka

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, šest jih je odgovorilo z »Ne vem«.

22 Videoigre z ekranom v lastni uporabi otroka

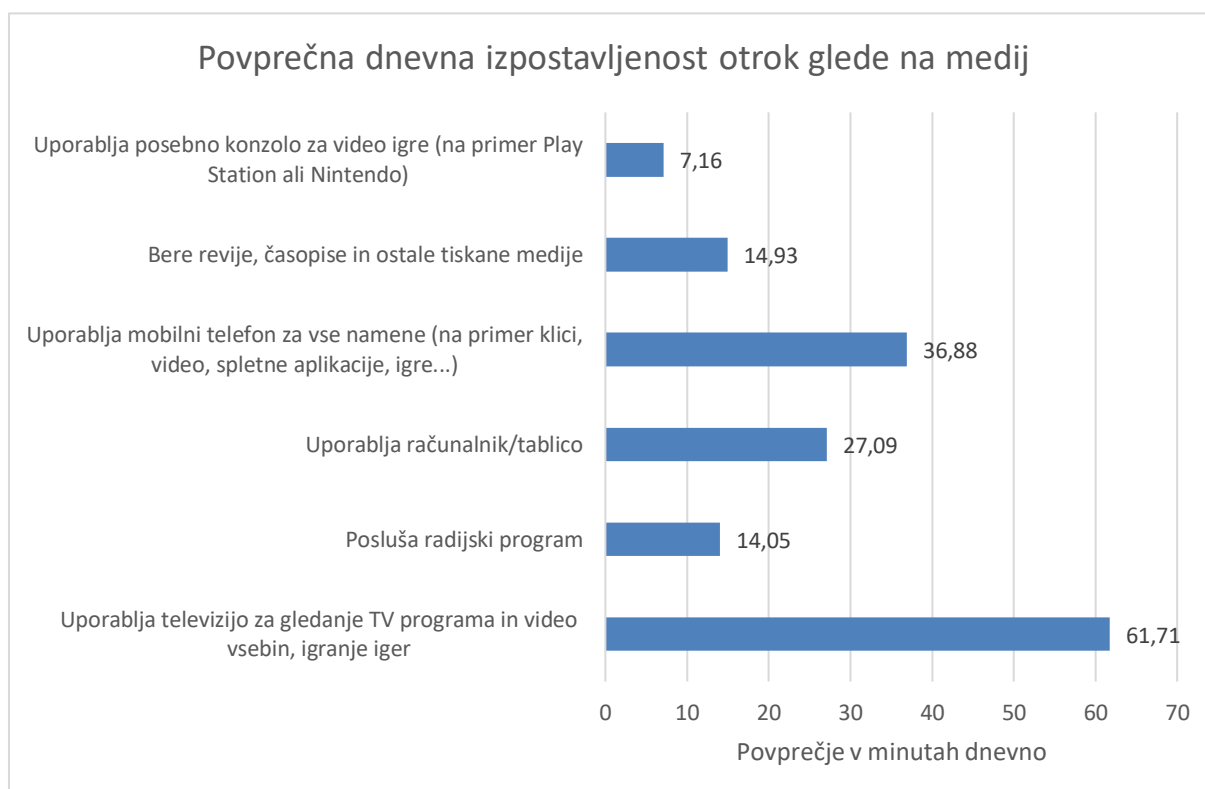
Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, devet jih je odgovorilo z »Ne vem«.

5.5 Izpostavljenost otrok medijem

5.5.1 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na medij

23 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok glede na medij

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Dnevna povprečna izpostavljenost otrok vzorca od 1. – 6. razreda osnovne šole znaša 61,71 minut (1 uro in 1,71 minut) za gledanje programa in video vsebin ali igranje iger na televiziji, 36,88 minut za koriščenje mobilnega telefona za vse namene, 27,09 minut za uporabo računalnika ali tablice, 14,93 minut za branje časopisov, revij in ostalih tiskanih medijev, 14,05 minut za poslušanje radijskega programa in 7,16 minut za video igranje igre na igralni konzoli.

Upoštevanih je bilo med 1.791 in 2.020 odgovorov respondentov, podatki za posamično podvprašanje so v prilogi (Priloga 1_Izvoz sumarnik), možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.5.2 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na medij in starost

Tabela 21 Povprečna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na medij in starost

	Povprečna dnevna izpostavljenost otrok medijem v minutah					
	Uporablja televizijo za gledanje TV programa in video vsebin, igranje iger	Posluša radijski program	Uporablja računalnik/tablico	Uporablja mobilni telefon za vse namene (na primer klici, video, spletne aplikacije, igre...)	Bere revije, časopise in ostale tiskane medije	Uporablja posebno konzolo za video igre (na primer PlayStation ali Nintendo)
Starost	Povprečje v minutah dnevno					
6 let	53,38	15,08	14,45	12,29	12,72	3,05
7 let	54,84	16,72	22,48	22,96	15,15	4,55
8 let	60,26	11,65	24,65	23,97	14,42	6,93
9 let	60,93	12,79	23,33	33,38	14,95	6,95
10 let	67,45	16,00	28,70	46,53	15,26	7,22
11 let	70,46	13,68	42,32	66,20	14,09	11,14
12 let	64,88	11,95	32,42	66,30	19,54	12,40

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

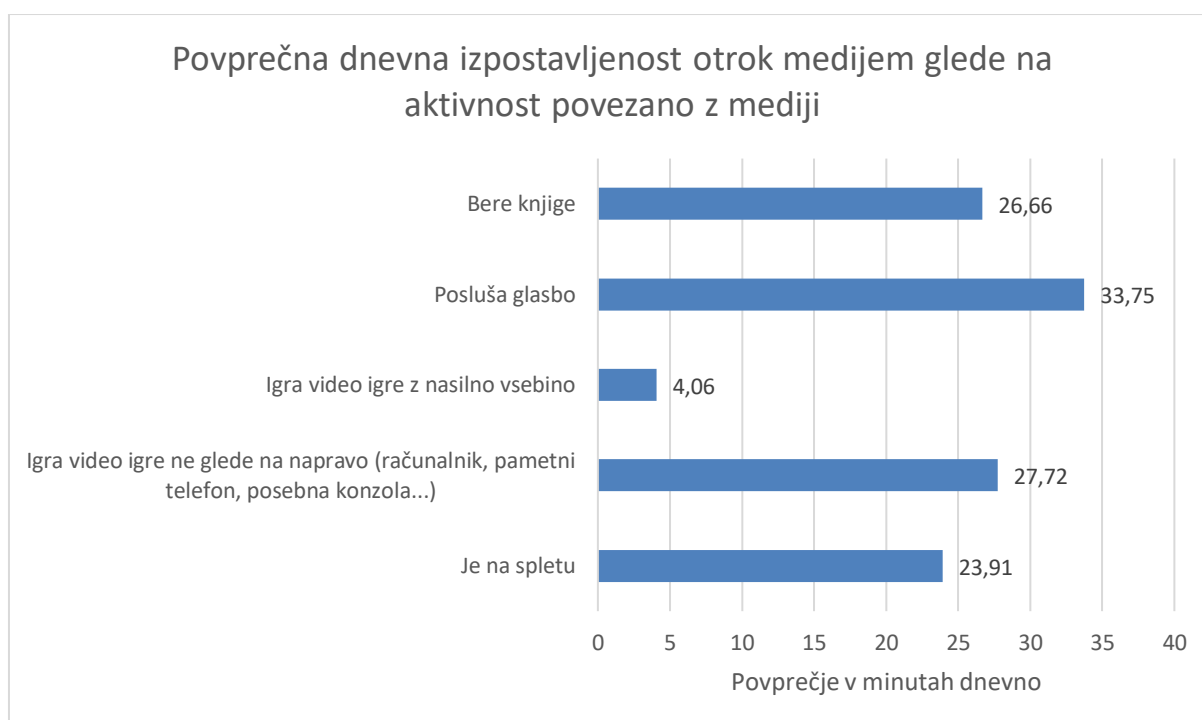
Povprečna dnevna izpostavljenost otrok vzorca medijem v minutah glede na medij in starost razkrije, da so ti najbolj izpostavljeni televiziji. To napravo največ časa uporabljajo 11-letniki, v povprečju 70,46 minut (1 uro in 10,46 minut) dnevno. Ista starostna skupina otrok pred ostalimi prednjači še v rabi računalnika ali tablice, ki ju koristijo v povprečju 42,32 minut dnevno. Poslušanju radia največ časa namenijo 7-letniki, ki to počnejo v povprečju 16,72 minut dnevno. Branju revij, časopisov in drugih tiskanih medijev se najdlje ali 19,54 minut dnevno posvečajo 12-letniki. Ti v primerjavi z ostalimi starostnimi skupinami največ časa operirajo še z mobilnim telefonom za vse namene, s katerim rokujejo v povprečju 66,30 minut (1 uro in 6,30 minut) dnevno, in uporabljajo igralno konzolo za igro video iger in sicer v povprečju 12,40 minut dnevno.

Iz tabele je razvidno, da otroci vzorca pri višjih starostih (9, 10, 11 in 12 let) na običajen dan v povprečju več časa namenijo medijem, kot so televizija, računalnik, mobilni telefon in tiskovina, katerim povprečna izpostavljenost se povečuje s starostjo, medtem ko otroci pri nižjih starostih (6, 7 in 8 let) dlje poslušajo radio, pri čemer povprečna izpostavljenost tej napravi z leti upada.

V vzorcu je manj kot 1,00 % staršev odgovarjalo za otroke, stare manj kot 6 let ali več kot 12 let.

5.5.3 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na aktivnost povezano z mediji

24 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na aktivnost povezano z mediji

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Otroci vzorca od 1. – 6. razreda osnovne šole na običajen dan v povprečju 33,75 minut namenijo poslušanju glasbe, 27,72 minut igranju video iger ne glede na napravo in 4,06 minut takšnim z

nasilno video vsebino, 26,66 minut branju knjig ter 23,91 minut aktivnostim na spletu.

Upoštevanih je bilo med 1.791 in 2.020 odgovorov respondentov, podatki za posamično podvprašanje so v prilogi (Priloga 1_Izvoz sumarnik), možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.5.4 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na aktivnost povezano z mediji in starost

Tabela 22 Povprečna dnevna izpostavljenost otrok od 1. – 6. razreda glede na aktivnost povezano z mediji in starost

	Povprečna dnevna izpostavljenost medijem glede na aktivnost povezano z mediji v minutah				
	Je na spletu	Igra video igre ne glede na napravo (računalnik, pametni telefon, posebna konzola...)	Igra video igre z nasilno vsebino	Poslušaj glasbo	Bere knjige
Starost	Povprečje v minutah dnevno				
6 let	6,88	10,38	0,54	24,69	21,96
7 let	12,24	16,06	1,35	31,26	25,84
8 let	16,01	24,82	3,34	30,26	24,97
9 let	19,15	27,85	4,19	30,88	28,53
10 let	26,70	36,01	4,95	36,71	29,74
11 let	52,02	42,49	7,30	43,75	27,42
12 let	42,77	38,13	4,50	40,33	27,48

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Povprečna dnevna izpostavljenost otrok vzorca medijem v minutah glede na aktivnost povezano z mediji in starost razkrije, da ti največ časa preživijo na spletu. Tam se najdlje zadržijo 11-letniki, v povprečju 52,02 minut dnevno. Ista starostna skupina otrok pred ostalimi prednjači še v igranju video iger ne glede na napravo, kar počne v povprečju 42,49 minut dnevno in poslušanju glasbe, čemur posveti v povprečju 43,75 minut dnevno. 10-letniki v primerjav z ostalimi starostnimi skupinami vzorca najdlje berejo knjige, to počno v povprečju 29,74 minut dnevno. Video igram z nasilno vsebino so najdlje izpostavljeni 11-letniki, v

povprečju 7,30 minut dnevno.

Iz tabele je razvidno, da se pri otrocih vzorca od 6. leta dalje povprečen čas, namenjen z mediji povezanim aktivnostim, kot so uporaba spleta, igranje video iger in poslušanje glasbe, z višjo starostjo postopno zvišuje, po 11. letu pa upade, le pri branju knjig je ta trend moč zaznati leto prej.

V vzorcu je manj kot 1 % staršev odgovarjalo za otroke stare manj kot 6 let ali več kot 12 let.

Opomba: Podatki o povprečni izpostavljenosti otrok medijem in povprečni izpostavljenosti otrok glede na posamezno aktivnost v povezavi z mediji za leto 2016 so v prilogi (Prilogi_3 Slika povprečne izpostavljenosti otrok medijem in slika povprečne izpostavljenosti).

5.6 Razlike znotraj vzorca glede izpostavljenosti otrok respondentov medijem in ekranom (veliki, srednji in mali uporabniki)

Po istem vzoru kot starše tudi otroke vzorca razdelimo v tri razrede glede na njihovo dnevno povprečno uporabo medijev in ekranov (glej poglavje 5.2), ocenjeno s strani njihovih staršev respondentov. Meje velikih, srednjih in malih uporabnikov določata 33. in 66. percentil.

To storimo za vse otroke vzorca od 1. – 6. razreda osnovne šole in nato še ločeno za prvo in drugo triado.

Pri izpostavljenosti ekranom upoštevamo odgovore:

- Uporaba televizije za gledanje TV programa in video vsebin, igranje iger
- Uporaba računalnika/tablice
- Uporaba mobilnega telefona za vse namene (na primer klici, video, spletne aplikacije, igre...)

Pri izpostavljenosti medijem poleg zgoraj naštetih upoštevamo še odgovore:

- Posluša radijski program

- Bere revije, časopise in ostale tiskane medije

5.6.1 Vsi otroci od 1. – 6. razreda osnovne šole

Izpostavljenost otrok vzorca ekranom je sledeča:

Tabela 23 Izpostavljenost otrok vzorca ekranom - percentil

percentile	minute	ure in minute
0,33	75	1h 15 min
0,66	135	2h 15 min

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Tabela 24 Izpostavljenost otrok vzorca ekranom - legenda

MUEo	< 1 h 15 min	mali uporabniki ekranov
SUEo	< 2h 15 min in > 1h 15 min	srednji uporabniki ekranov
VUEo	> 2 h 15 min	veliki uporabniki ekranov

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

V vzorcu so otroci mali uporabniki ekranov (MUEo) tem izpostavljeni manj kot 1 uro in 15 minut dnevno, otroci srednji uporabniki ekranov (SUEo) več kot 1 uro in 15 minut in manj kot 2 uri 15 minut dnevno ter otroci veliki uporabniki ekranov (VUEo) več kot 2 uri in 15 minut dnevno.

Izpostavljenost otrok vzorca medijem je sledeča:

Tabela 25 Izpostavljenost otrok vzorca medijem - percentil

percentile	minute	ure in minute
0,33	105	1h 45 min
0,66	165	2 h 45 min

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Tabela 26 Izpostavljenost otrok vzorca medijem - legenda

MUMo	< 1 h 45 min	mali uporabniki medijev
SUMo	< 2 h 45 min in > 1 h 45 min	srednji uporabniki medijev
VUMo	> 2 h 45 min	veliki uporabniki medijev

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

V vzorcu so otroci mali uporabniki medijev (MUMo) tem izpostavljeni manj kot 1 uro in 45 minut dnevno, otroci srednji uporabniki medijev (SUMo) več kot 1 uro in 45 minut in manj kot 2 uri 45 minut dnevno ter otroci veliki uporabniki medijev (VUMo) več kot 2 uri in 45 minut dnevno.

Pri računanju razredov smo upoštevali odgovore 2.111 respondentov, ki so na sklop vprašanj V2 odgovorili v celoti.

5.6.2 Prva triada osnovne šole (6, 7, 8, 9 let)

Izpostavljenost otrok vzorca prve triade ekranom je sledeča:

Tabela 27 Izpostavljenost otrok prve triade vzorca ekranom - percentil

percentile	minute	ure in minute
0,33	60	1 h
0,66	120	2 h

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Tabela 28 Izpostavljenost otrok prve triade vzorca ekranom - legenda

MUEo	< 1 h	mali uporabniki ekranov
SUEo	< 2 h in > 1 h	srednji uporabniki ekranov
VUEo	> 2 h	veliki uporabniki ekranov

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

V vzorcu za podatke otrok prve triade so mali uporabniki ekranov (MUEo) tem izpostavljeni manj kot 1 uro dnevno, srednji uporabniki ekranov (SUEo) več kot 1 uro in manj kot 2 uri dnevno ter veliki uporabniki ekranov (VUEo) več kot 2 uri dnevno.

Pri računanju razredov smo upoštevali odgovore 1.083 respondentov, ki so na sklop vprašanj V2 odgovorili v celoti in odgovarjali za otroke stare 6, 7, 8 ali 9 let.

Izpostavljenost otrok vzorca prve triade medijem je sledeča:

Tabela 29 Izpostavljenost otrok prve triade vzorca medijem – percentil

percentile	minute	ure in minute
0,33	90	1h 30 min
0,66	135	2 h 15 min

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Tabela 30 Izpostavljenost otrok prve triade vzorca medijem – legenda

MUMo	< 1 h 30 min	mali uporabniki medijev
SUMo	< 2h 15 min in > 1 h 30 min	srednji uporabniki medijev
VUMo	> 2 h 15 min	veliki uporabniki medijev

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

V vzorcu za podatke prve triade so mali uporabniki medijev (MUMo) tem izpostavljeni manj kot 1 uro in 30 minut dnevno, srednji uporabniki medijev (SUMo) več kot 1 uro in 30 minut in manj kot 2 uri 15 minut dnevno ter veliki uporabniki medijev (VUMo) več kot 2 uri in 15 minut dnevno.

Pri računanju razredov smo upoštevali odgovore 1.083 respondentov, ki so na sklop vprašanj V2 odgovorili v celoti in odgovarjali za otroke stare 6, 7, 8 ali 9 let.

5.6.3 Druga triada osnovne šole (6, 7, 8, 9 in več let)

Izpostavljenost otrok vzorca druge triade ekranom je sledeča:

Tabela 31 Izpostavljenost otrok druge triade vzorca ekranom - percentil

percentile	minute	ure in minute
0,33	105	1 h 45 min
0,66	165	2h 45 min
0,66	135	2 h 15 min

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Tabela 32 Izpostavljenost otrok druge triade vzorca ekranom - legenda

MUEo	< 1h 45 min	mali uporabniki ekranov
SUEo	< 2h 45 min in > 1h 45 min	srednji uporabniki ekranov
VUEo	> 2h 45 min	veliki uporabniki ekranov

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

V vzorcu za podatke otrok druge triade so mali uporabniki ekranov (MUEo) tem izpostavljeni manj kot 1 uro in 45 minut dnevno, srednji uporabniki ekranov (SUEo) več kot 1 uro in 45 minut dnevno in manj kot 2 uri in 45 minut dnevno ter veliki uporabniki ekranov (VUEo) več kot 2 uri in 45 minut dnevno.

Pri računanju razredov smo upoštevali odgovore 657 respondentov, ki so na sklop vprašanj V2 odgovorili v celoti in odgovarjali za otroke stare 10, 11, 12 let in več.

Izpostavljenost otrok vzorca druge triade medijem je sledeča:

Tabela 33 Izpostavljenost otrok druge triade vzorca medijem - percentil

percentile	minute	ure in minute
0,33	120	2 h
0,66	195	3h 15 min

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Tabela 34 Izpostavljenost otrok druge triade vzorca medijem - legenda

MUMo	< 2 h	mali uporabniki medijev
SUMo	< 3h 15 min in > 2 h	srednji uporabniki medijev
VUMo	> 3h 15 min	veliki uporabniki medijev

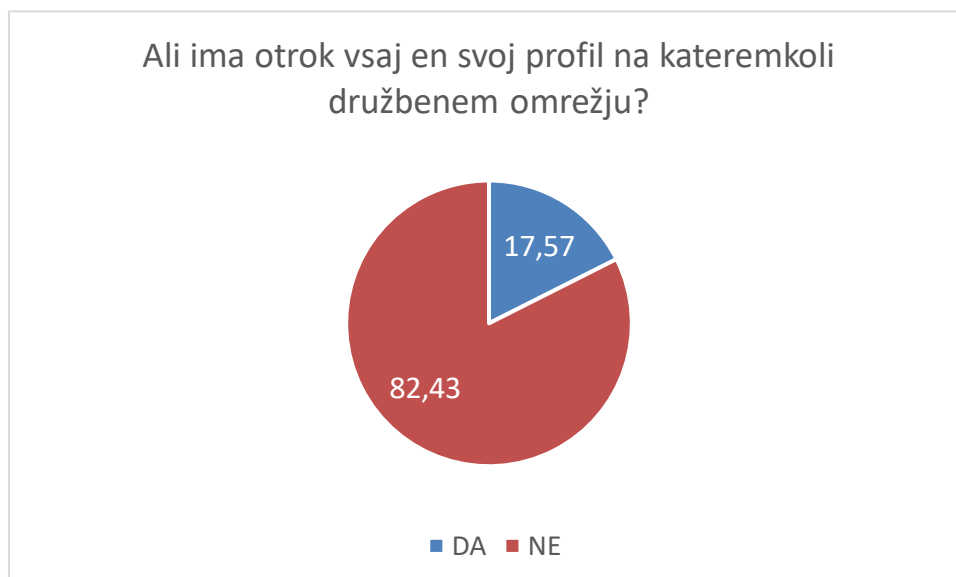
Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

V vzorcu za podatke druge triade so mali uporabniki medijev (MUMo) tem izpostavljeni manj kot 2 uri dnevno, srednji uporabniki medijev (SUMo) več kot 2 uri in manj kot 3 ure in 15 minut dnevno ter veliki uporabniki medijev (VUMo) več kot 3 ure in 15 minut dnevno.

Pri računanju razredov smo upoštevali odgovore 657 respondentov, ki so na sklop vprašanj V2 odgovorili v celoti in odgovarjali za otroke stare 10, 11, 12 let in več.

5.7 Objava osebnih podatkov in fotografij/video posnetkov

25 Lastni profil otrok na kateremkoli družbenem omrežju

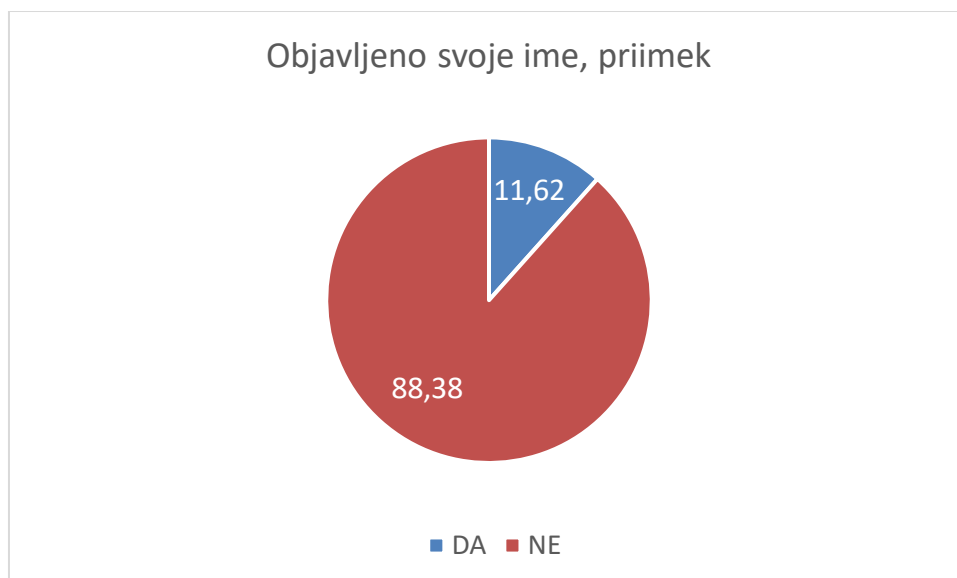

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

82,43 % otrok respondentov od 1. – 6. razreda osnovne šole nima svojega profila na katerem od družbenih omrežij.

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, 12 jih je odgovorilo z »Ne vem«.

26 Objavljena svoje ime, priimek na spletu

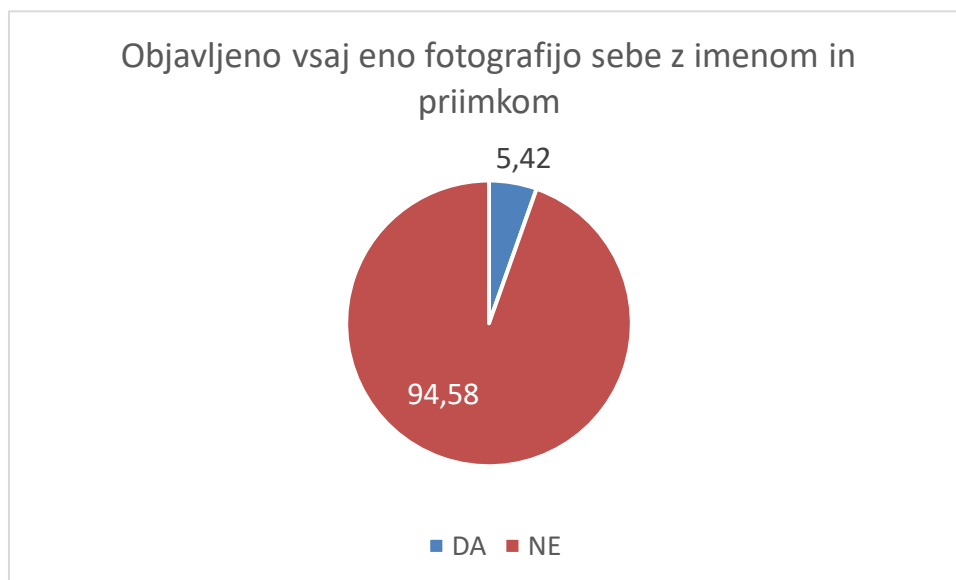

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

88,38 % otrok respondentov od 1. – 6. razreda osnovne šole nima objavljenega svojega imena ali priimka na spletu (na primer na družbenem omrežju ali na spletni strani).

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, 31 jih je odgovorilo z »Ne vem«.

27 Objavljena vsaj ena fotografija sebe z imenom in priimkom na spletu

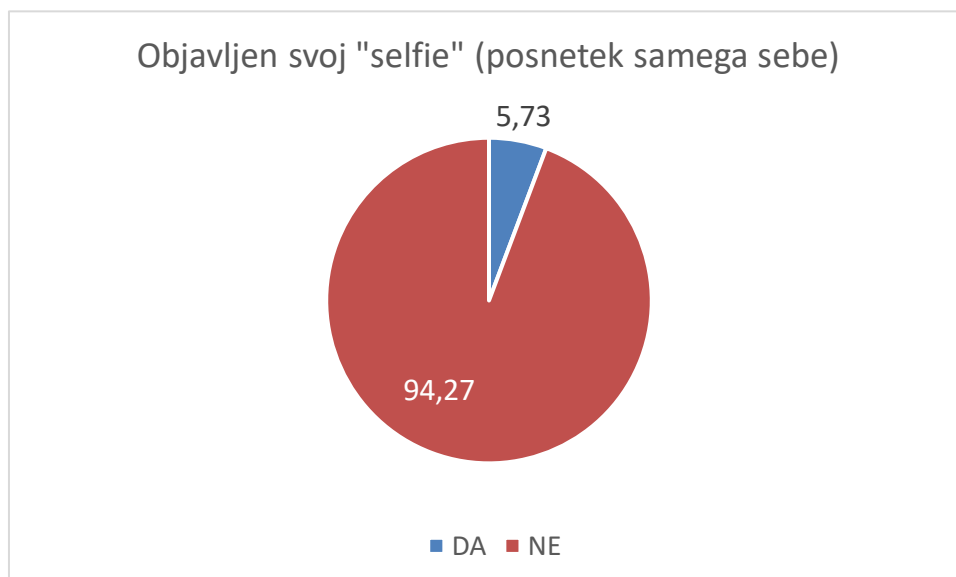

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

94,58 % otrok respondentov od 1. – 6. razreda osnovne šole nima objavljene nima objavljene nobene fotografije sebe z imenom in priimkom na spletu (na primer na družbenem omrežju ali na spletni strani).

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, 29 jih je odgovorilo z »Ne vem«.

28 Objavljen svoj "selfie" (posnetek samega sebe)

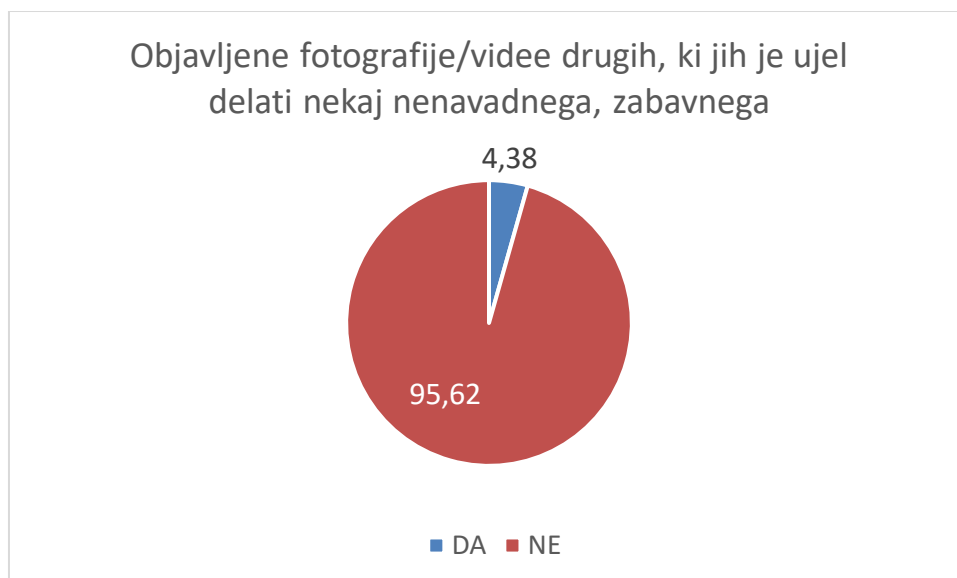

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

94,27 % otrok respondentov od 1. – 6. razreda osnovne šole nima objavljenega »selfija« (posnetka samega sebe) na spletu (na primer na družbenem omrežju ali na spletni strani).

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, 31 jih je odgovorilo z »Ne vem«.

29 Objavljene fotografije/videi drugih, ki počno nekaj nenavadnega, zabavnega

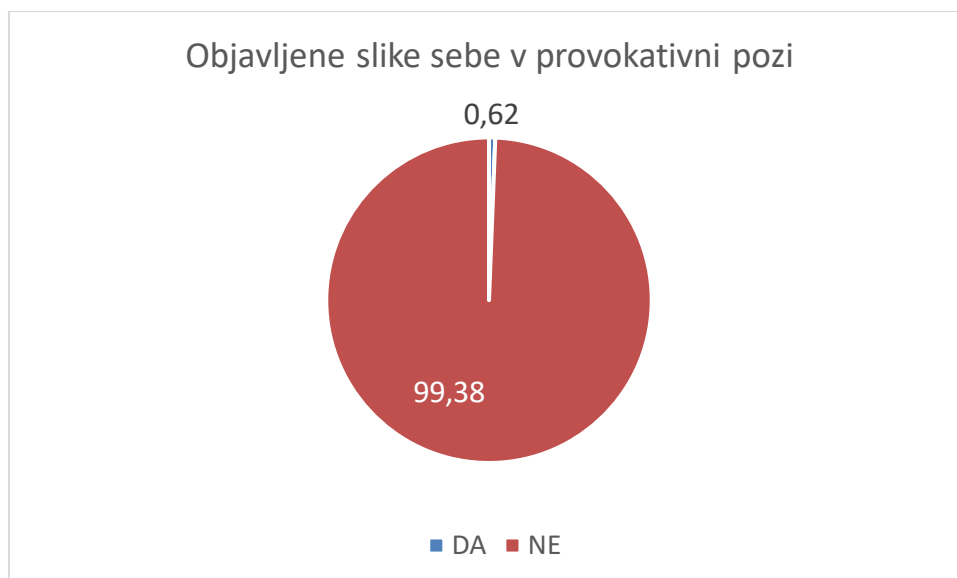
Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

95,62 % otrok respondentov od 1. – 6. razreda osnovne šole na spletu (na primer na družbenem omrežju ali na spletni strani) nima objavljene fotografije drugih, ki bi jih ujeli delati nekaj nenavadnega, zabavnega.

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, 46 jih je odgovorilo z »Ne vem«.

30 Objavljene slike sebe v provokativni pozi

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

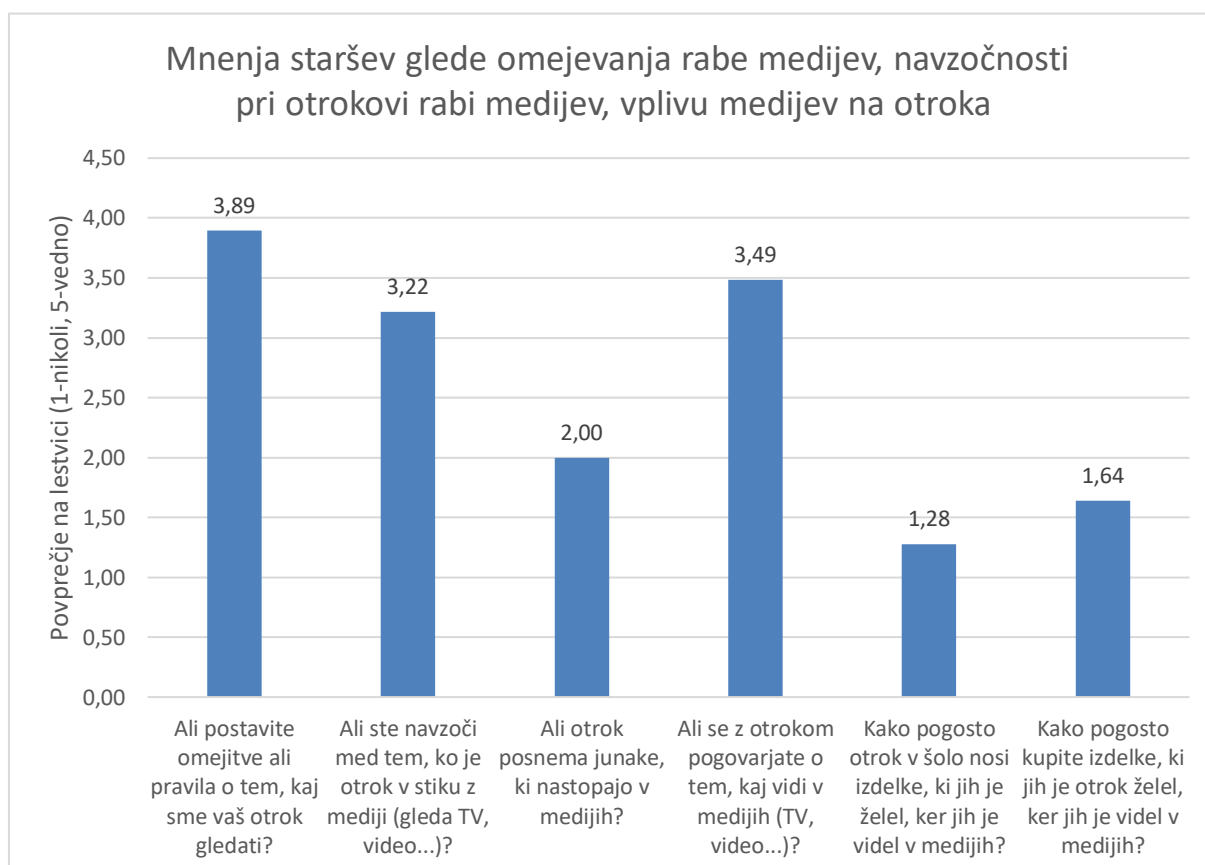
99,38 % otrok respondentov od 1. – 6. razreda osnovne šole na spletu (na primer na družbenem omrežju ali na spletni strani) nima objavljene slike sebe v provokativni pozi.

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, 15 jih je odgovorilo z »Ne vem«.

5.8 Mnenja staršev glede nadzora, omejitev in vplivov medijev na otroka ter aktivnosti staršev v kontekstu otrokove uporabe medijev in njegove izpostavljenosti medijskim vsebinam

5.8.1 Mnenja staršev glede omejitvev, navzočnosti in vplivov medijev na otroka

31 Mnenja staršev glede omejevanja rabe medijev, navzočnosti pri otrokovi rabi medijev, vplivu medijev na otroka

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Graf prikazuje povprečne ocene odgovorov respondentov na 5-stopenjski Likertovi lestvici, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, glede omejevanja rabe medijev, njihove navzočnosti pri otrokovi rabi medijev, vplivu medijev na otroka.

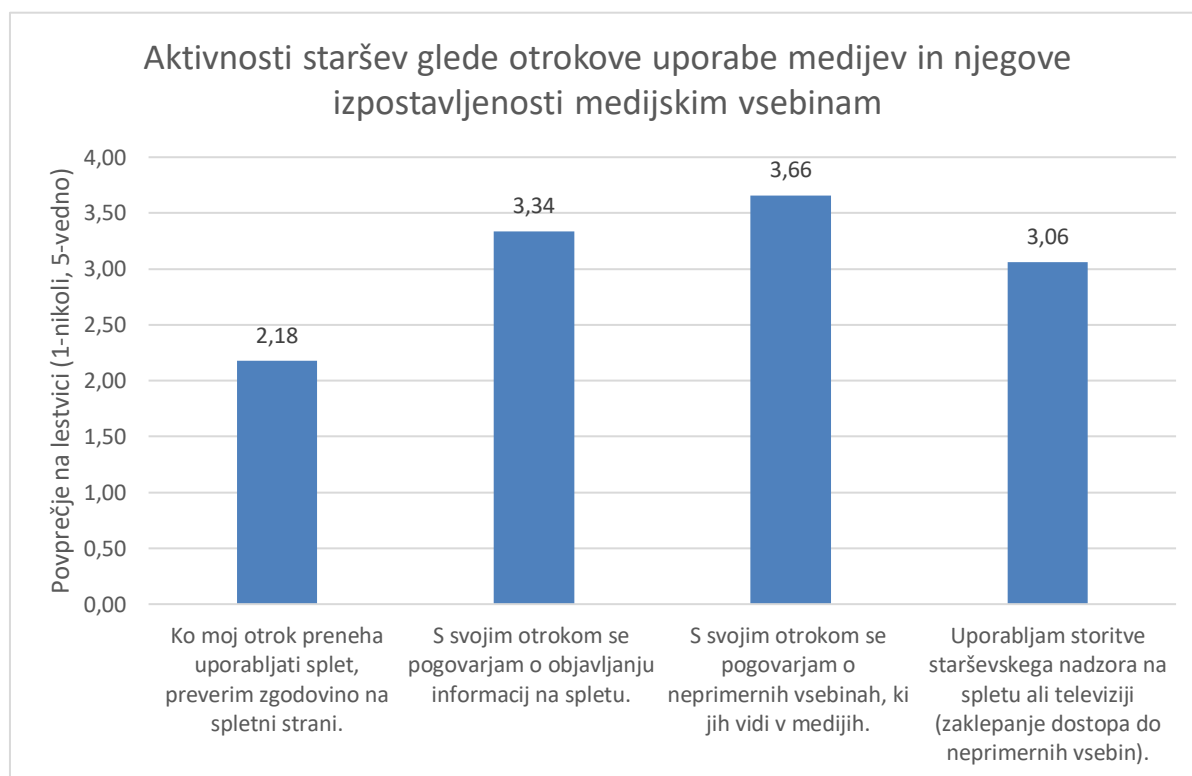
Starši vzorca najpogosteje postavljajo omejitve ali pravila o tem, kaj sme otrok gledati, pri čemer so dosegli povprečno oceno odgovorov 3,89. Pri vprašanju, ali se z otrokom pogovarjajo o tem, kaj vidi v medijih (televizija, video), so dosegli v povprečju 3,49 točke, pri vprašanju, ali so navzoči med tem, ko je otrok v stiku z mediji (gleda televizijo, video), pa v povprečju 3,22 točke. Glede tega, ali otrok posnema junake, ki nastopajo v medijih, znaša povprečje ocen

vzorca 2,00. Kako pogosto respondenti kupijo izdelke, ki jih otrok vidi v medijih, so se ti v povprečju opredelili z 1,28, pri vprašanju, kako pogosto kupijo izdelke, ker jih je otrok želel in videl v medijih, pa z 1,64.

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.8.2 Aktivnosti staršev v kontekstu otrokove uporabe medijev in njegove izpostavljenosti medijskim vsebinam

32 Aktivnosti staršev glede otrokove uporabe medijev in njegove izpostavljenosti medijskim vsebinam

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Graf prikazuje povprečne ocene odgovorov respondentov na 5-stopenjski Likertovi lestvici, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno.

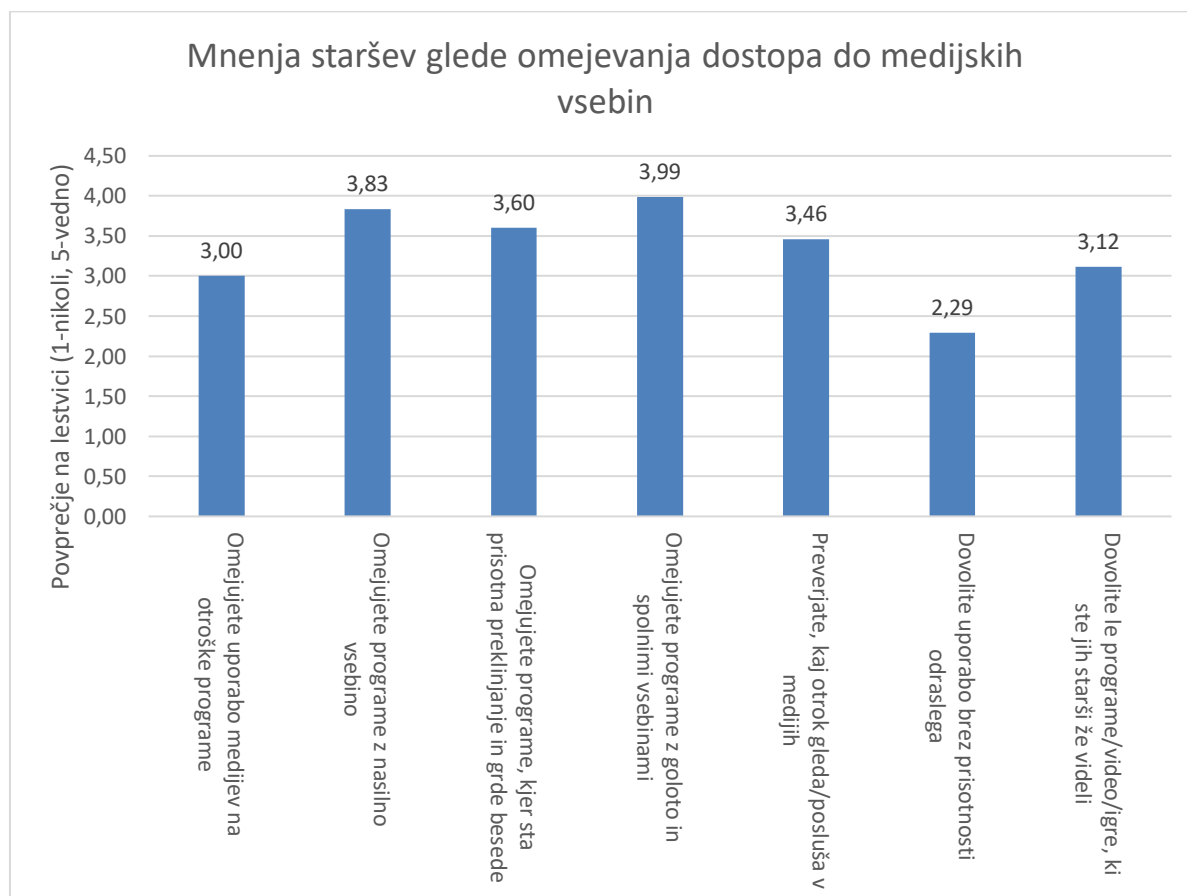
Glede izbranih aktivnosti vzorca v kontekstu medijske vzgoje se respondenti s svojimi otroki najpogosteje pogovarjajo o neprimernih medijskih vsebinah, ki jih ti vidijo v medijih, pri čemer

so dosegli povprečno oceno 3,66, ali o njihovem objavljanju informacij na spletu, pri čemer so dosegli povprečno oceno 3,34. Pri vprašanju o uporabi starševskega nadzora na spletu ali televiziji so dosegli povprečno 3,06 točke, pri vprašanju o preverjanju zgodovine spletnih strani po otrokovi uporabi spleta pa 2,18.

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.8.3 Mnenja staršev glede omejevanja dostopa do medijskih vsebin

33 Mnenja staršev glede omejevanja dostopa do medijskih vsebin

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Graf prikazuje povprečne ocene odgovorov respondentov na 5-stopenjski Likertovi lestvici, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 vedno, glede njihovih mnenj glede omejevanja dostopa do medijskih

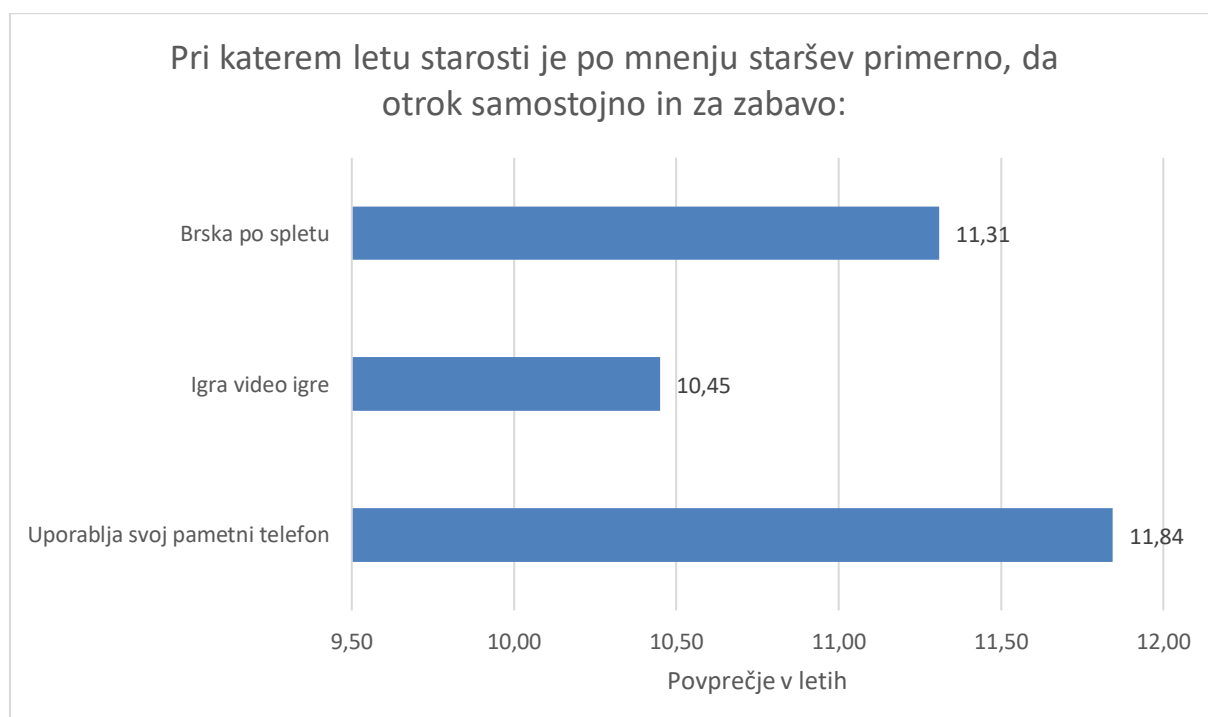
vsebin.

Respondenti so se opredelili, da otroku najpogosteje omejujejo programe z goloto in spolnimi vsebinami s povprečno oceno 3,99, programe z nasilno vsebino s povprečno oceno 3,83 in programe, kjer sta prisotna preklinjanje in grde besede, s povprečno oceno 3,60. Pri trditvi, da preverjajo, kaj otrok gleda ali posluša v medijih, znaša povprečje odgovorov 3,60, pri trditvi, da dovolijo le programe ali videe ali igre, ki so jih sami že videli, znaša povprečje odgovorov 3,12, pri trditvi, da omejujejo uporabo medijev na otroške programe, pa znaša povprečje odgovorov 3,00, po presoji vzorca.

Upoštevanih je bilo 2.303 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.8.4 Ocene staršev o primerni starosti otrok v kontekstu aktivnosti povezanih z mediji

34 Ocene staršev o primerni starosti otrok v kontekstu aktivnosti povezanih z mediji

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Graf prikazuje, pri katerem letu starosti je po mnenju vzorca primerno, da otrok samostojno in

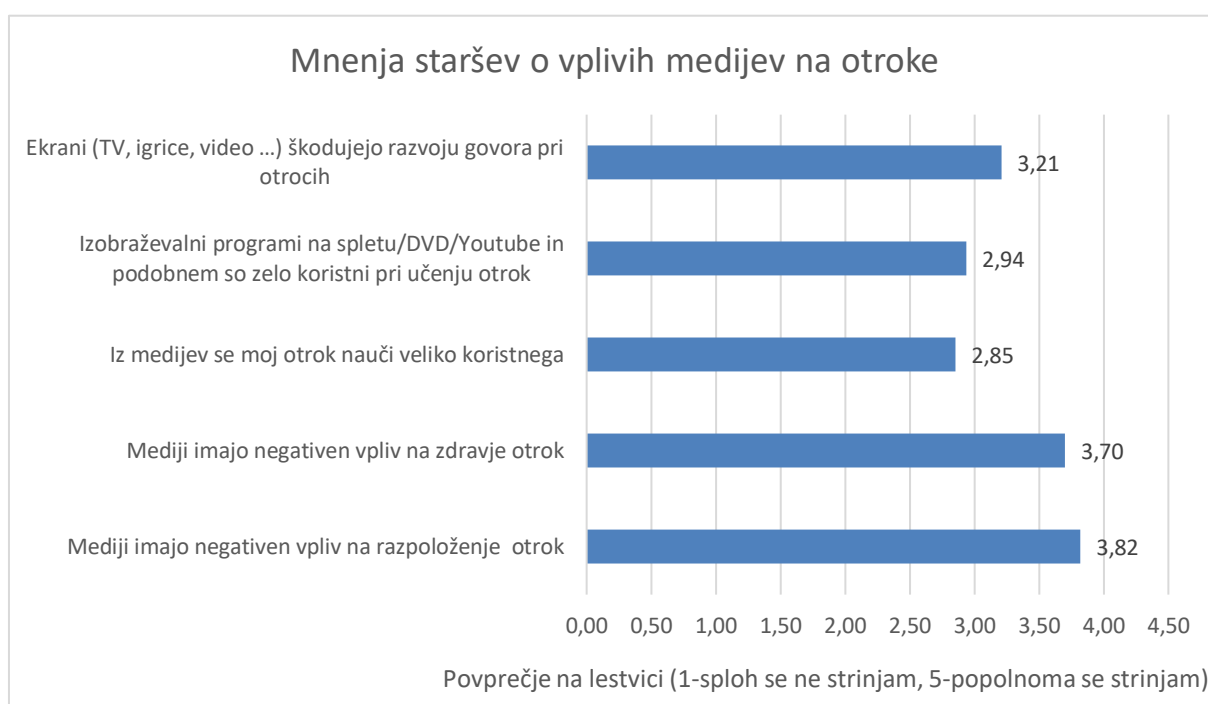
za zabavo počne izbrane z mediji povezane aktivnosti.

Respondenti so določili, da je primerna starost otroka, da samostojno in za zabavo brska po spletu, pri 11,31 letih, igra video igre pri 10,45 letih in uporablja svoj pametni telefon pri 11,84 letih.

Upoštevanih je bilo 2.383 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.8.5 Mnenja staršev o vplivih medijev na otroka

35 Mnenja staršev o vplivih medijev na otroke

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Graf prikazuje povprečne ocene odgovorov respondentov na 5-stopenjski Likertovi lestvici, pri čemer 1 pomeni sploh se ne strinjam in 5 popolnoma se strinjam.

Starši vzorca najbolj soglašajo s trditvama, da imajo mediji negativen vpliv na razpoloženje otrok in negativen vpliv na zdravje otrok, pri katerih povprečje odgovorov znaša 3,82 in 3,70.

Da ekrani škodujejo razvoju govora pri otrocih, so se respondenti opredelili s povprečno oceno 3,21. Trditvam, da so izobraževalni programi na spletu ali DVD-jih ali Youtub-u in podobno zelo koristni pri učenju otrok in da se njihov otrok iz medijev nauči veliko koristnega, vzorec staršev v splošnem ne pritrjuje, povprečni oceni v teh segmentih znašata 3,94 in 2,85 na petstopenjski Likertovi lestvici.

Upoštevanih je bilo med 1.995 in 2.007 odgovorov respondentov, podatki za posamično podvprašanje so v prilogi (Priloga 1_Izvoz sumarnik), možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.8.6 Povprečje ocen dnevni ekranski limitov za naprave (televizija, mobilni telefon, računalnik, tablica, video igre...) glede na starost otrok po ocenah staršev respondentov

Tabela 35 Povprečje ocen dnevni ekranski limitov za naprave (televizija, mobilni telefon, računalnik, tablica, video igre...) glede na starost otrok po ocenah staršev respondentov

	Koliko starši mislijo, da bi moral biti dnevni ekranski limit (televizija, mobilni telefon, računalnik, tablica, video igre...) za starost svojega otroka
Starost	Povprečje v minutah dnevno
6 let	47,53
7 let	48,19
8 let	52,08
9 let	58,19
10 let	63,34
11 let	66,99
12 let	60,49

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Tabela prikazuje povprečne ocene odgovorov staršev vzorca pri vprašanju, koliko naj znaša dnevni ekranski limit za različne naprave (televizija, mobilni telefon, računalnik, tablica, video igre...) za starost otroka, za katerega so odgovarjali.

Opazimo, da so respondenti od 6. do 11. leta čas dnevne omejitve v povprečju zviševali skladno z naraščajočo starostjo svojega otroka, medtem ko se pri 12. letu povprečje ocen v vzorcu zniža. Pri šestletnikih je bila omejitev uporabe zaslona ocenjena na v povprečju 47,53 minut dnevno in kot rečeno ta meja z leti narašča, tako da pridobijo enajstletniki v povprečju dodatnih 12,96 minut zaslonske izpostavljenosti dnevno. Drugače menijo respondenti starši, katerih otroci so že dopolnili 12. let, saj ti ocenjujejo, da bi moral ekranski limit znašati v povprečju 60,49 minutah dnevno, torej manj kot pri eno ali dve leti mlajših osnovnošolcih vzorca.

Opomba: Staršev respondentov otrok starih manj kot 6 let je 0,05 %, staršev respondentov otrok starih več kot 12 pa 0,87 % (glej podpoglavje 5.1.10).

Upoštevanih je bilo med 1.822 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.8.7 Povprečje ocen dnevnih ekranskih limitov za naprave (televizija, mobilni telefon, računalnik, tablica, video igre...) glede na starost otrok po ocenah staršev respondentov v primerjavi s povprečno dnevno izpostavljenostjo medijem znotraj istih starostnih skupin otrok po ocenah staršev respondentov

Tabela 36 Povprečje ocen dnevnih ekranskih limitov za naprave (televizija, mobilni telefon, računalnik, tablica, video igre...) glede na starost otrok po ocenah staršev respondentov v primerjavi s povprečno dnevno izpostavljenostjo medijem znotraj istih starostnih skupin otrok po ocenah staršev respondentov

	Koliko starši mislijo, da bi moral biti dnevni ekranski limit (televizija, mobilni telefon, računalnik, tablica, video igre...) za starost svojega otroka	Povprečna dnevna izpostavljenost otrok zaslonom v minutah po oceni njihovih staršev	Razlika
Starost	Povprečje v minutah dnevno		
6 let	47,53	80,13	32,60
7 let	48,19	100,27	52,08

8 let	52,08	108,88	56,79
9 let	58,19	117,64	59,45
10 let	63,34	142,68	79,33
11 let	66,99	178,98	111,99
12 let	60,49	163,59	103,10

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Tabela prikazuje primerjavo časa med tem, koliko starši vzorca ocenjujejo, da naj bi znašal dnevni ekranski limit pri starosti otroka, za katerega so odgovarjali, in koliko v seštevku znaša povprečna izpostavljenost medijem z ekrani za posamično starostno skupino otrok respondentov.

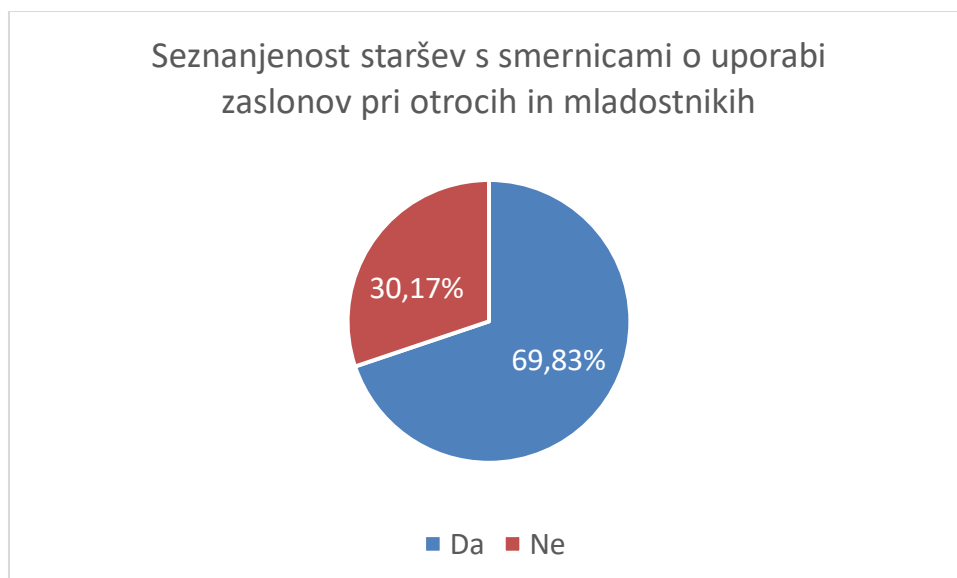
Razberemo, da so ocene dnevnih zaslonskih omejitev v vseh starostnih skupinah otrok respondentov po mnenju njih samih znatno nižje od povprečja ocen njihove dejanske izpostavljenosti ekranom. Razlika je največja pri 11-letnikih, ki načeloma obiskujejo 6. razred osnovne šole, pri katerih povprečna ocena dnevne izpostavljenosti ekranom znaša 111,99 minut (1 uro in 51,99 minut) več od ocene, koliko bi ta morala znašati po mnenju staršev respondentov, ki so odgovarjali za otroke te starosti.

Opomba: Staršev respondentov otrok, starih manj kot 6 let, je 0,05 %, staršev respondentov otrok, starih več kot 12, pa 0,87 % (glej podpoglavje 5.1.10).

Pri računanju povprečne zaslonske izpostavljenosti otrok po starostnih skupinah smo upoštevali povprečne čase njihove izpostavljenosti sledečim medijem: televizije, računalnika, tablice in mobilnega telefona (glej podpoglavje 5.4.2).

5.9 Seznanjenost staršev s smernicami

36 Seznajenost staršev s smernicami o uporabi zaslonov pri otrocih in mladostnikih

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Na vprašanje, ali so respondenti seznanjeni s smernicami o uporabi zaslonov pri otrocih in mladostnikih, je 69,83% staršev vzorca odgovorilo pritrdilno.

Upoštevanih je bilo 1.853 odgovorov respondentov, možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

5.10 Primerjava rezultatov ocen ekranskih limitov in izpostavljenosti otrok različnih starostnih skupin po ocenah respondentov s smernicami za uporabo zaslonov v prostem času po priporočilih Zdravniške zbornice Slovenije

5.10.1 Prve nacionalne smernice ali časovna priporočila za uporabo zaslonov v prostem času

Prve nacionalne smernice ali časovna priporočila za uporabo zaslonov v prostem času, ki so jih pripravili primarni pediatri iz Sekcije za primarno pediatrijo Združenja za pediatrijo pod okriljem Odbora za osnovno zdravstvo pri Zdravniški zbornici Slovenije skupaj s strokovnjaki z drugih področij, narekujejo sledeče:

Tabela 37 Prve nacionalne smernice ali časovna priporočila za uporabo zaslonov v prostem času

Starost	Priporočilo
---------	-------------

0-2	Do dopolnjenega drugega leta starosti naj otrok ne bo izpostavljen zaslonom.	0 minut dnevno
2-5	V starosti od 2 do 5 let naj se uporaba zaslonov časovno omeji na manj kot eno uro na dan v navzočnosti staršev, pri čemer naj bo čas uporabe sorazmeren starosti (mlajši manj ali še boljše nič).	Max < 60 minut dnevno
6-9	V starosti od 6 do 9 let (prva triada osnovne šole) naj bo čas uporabe zaslonov v prostem času omejen na v povprečju največ eno uro na dan.	Max = 60 minut dnevno
10-12	V starosti od 10 do 12 let (druga triada osnovne šole) naj bo čas uporabe zaslonov v prostem času omejen na v povprečju največ eno uro in pol na dan.	Max = 90 minut dnevno
13-18	V starosti od 13 do 18 let (tretja triada osnovne šole in srednje šole) naj bo čas uporabe zaslonov v prostem času omejen na v povprečju največ dve uri na dan.	Max. = 120 minut dnevno

Vir: prirejeno po ZZS 2023

Opomba: Zanimata nas prva in druga triada osnovne šole.

5.10.2 Primeren dnevni limit za uporabo medijskih naprav v primerjavi s povprečno dnevno izpostavljenostjo medijem znotraj istih starostnih skupin otrok po ocenah staršev in v primerjavi z prvimi nacionalnimi smernicami ali časovnimi priporočili za uporabo zaslonov v prostem času

Tabela 38 Primeren dnevni limit za uporabo medijskih naprav v primerjavi s povprečno dnevno izpostavljenostjo medijem znotraj istih starostnih skupin otrok po ocenah staršev in v primerjavi z prvimi nacionalnimi smernicami ali časovnimi

priporočili za uporabo zaslonov v prostem času

		Koliko starši mislijo, da bi moral biti dnevni ekranski limit (televizija, mobilni telefon, računalnik, tablica, video igre...) za starost svojega otroka	Povprečna dnevna izpostavljenost otrok zaslonom v minutah po oceni njihovih staršev	Razlika	Prve nacionalne smernice po priporočilih ZZS
Razred	Starost	Povprečje v minutah dnevno			
1. triada OŠ	6 let	47,53	80,13	32,60	max =60,00
	7 let	48,19	100,27	52,08	
	8 let	52,08	108,88	56,79	
	9 let	58,19	117,64	59,45	
2. triada OŠ	10 let	63,34	142,68	79,33	max =90,00
	11 let	66,99	178,98	111,99	
	12 let	60,49	163,59	103,10	

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023 in prirejeno po ZZS 2023

Kot je razvidno iz tabele, starši vzorca za starost svojih otrok v povprečju ocenjujejo, da bi morala povprečna omejitev dnevne izpostavljenosti zaslonom zanje znašati celo manj od maksimalne priporočljive izpostavljenosti po smernicah ZZS (2023). A kot smo že opozorili, povprečne ocene respondentov glede dejanske povprečne dnevne izpostavljenosti njihovih otrok zaslonom različnim medijem (televizijskih, računalniških, tabličnih, telefonskih) po zbranih podatkih te vrednosti očitno presegajo.

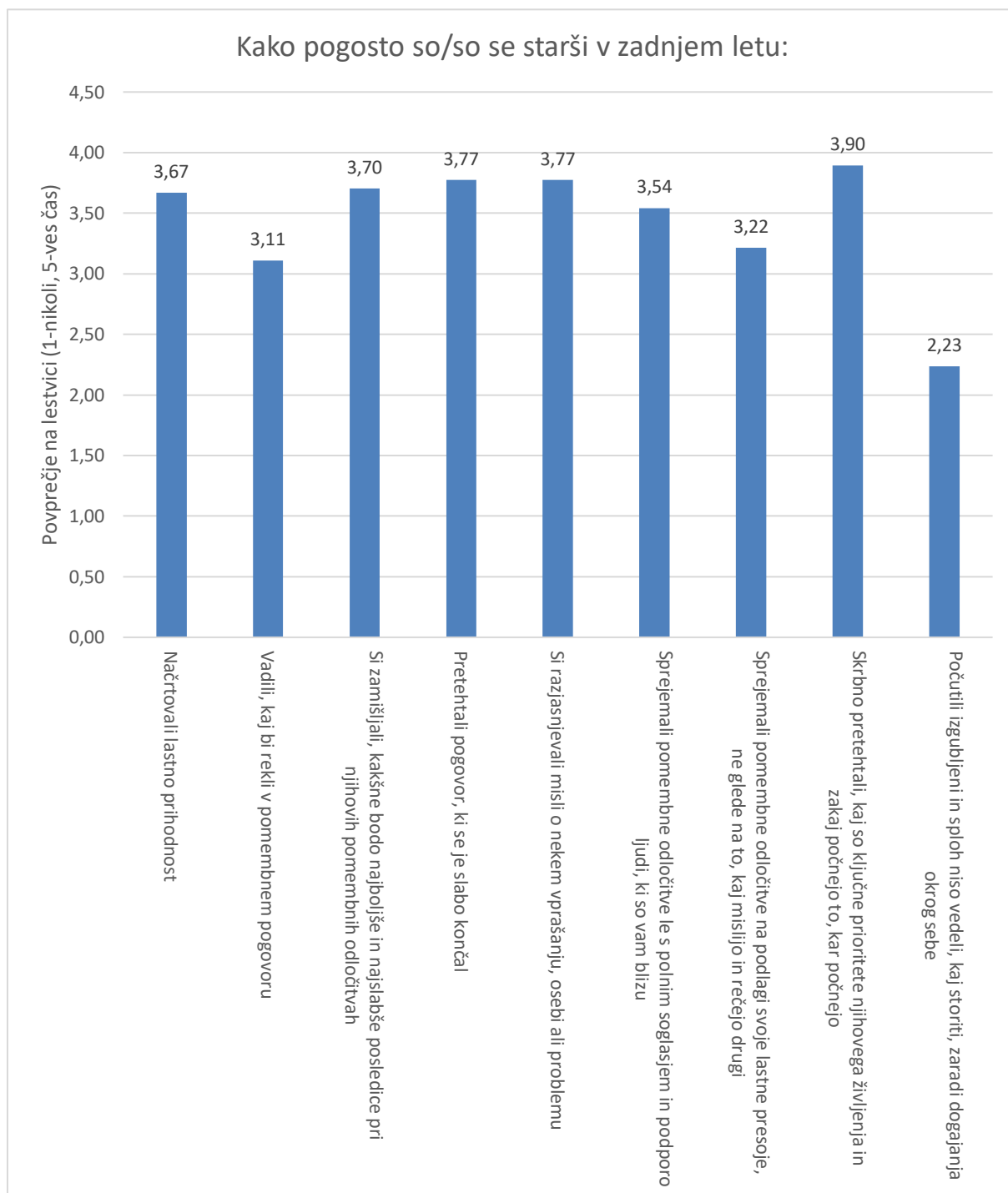
6 REFLEKSIVNOST

Refleksivnost razumemo kot sposobnost kritičnega razmisleka, evalvacije in analize medijskih sporočil ter pomembno karakteristiko medijsko pismenih oseb. Za potrebe razmisleka in analize refleksivnosti respondentov staršev osnovnošolskih otrok od 1. do 6. razreda smo tudi letos v anketni vprašalnik umestili sklop vprašanj, ki nam omogočajo raziskovanje modalitet refleksivnosti skladno s teoretskim okvirjem Margareth Archer. Ta predpostavlja, da je refleksivnost odraz rednega mentalnega delovanja vseh zdravih ljudi, ki se zavedajo samih sebe v odnosu do svojega družbenega konteksta (Archer 2007, 4). Gre za neprekinjen notranji dialog, ki posameznikom omogoča prepoznavanje osebnih interesov, načrtovanje življenjskih ciljev in z njimi povezanih dejanj. Gre za individualno »držo« človeka v odnosu do drugih, s katero so pogojene njegove povezave z okoljem po Golob in Makarovič (2019). Omenjena avtorja sta v sodelovanju z Matejo Rek objavila tudi članek Parents' meta-reflexivity benefits media education of children [La meta-reflexividad de los padres beneficia la educación mediática de los niños] (2023) v znanstveni reviji Comunicar Journal, ki pokriva področje medijskega izobraževanja. Delo govori o učinkih sociološkega koncepta refleksivnosti staršev predšolskih otrok na medijsko pismenost in vzgojo ter ugotavlja, da refleksivnost staršev pravzaprav koristi medijski vzgoji otrok (Golob, Makarovič in Rek 2023).

Dodatna anketna vprašanja tako naslavljajo pomen omenjenega notranjega dialoga in razmišljajočih premislekov respondentov pri zastavljanju življenjskih ciljev, dejanskih praksah in percepcijah družbenega okolja, na podlagi katerih nam zbrani podatki omogočajo nadaljnje poglobljene analize pomena refleksivnosti za medijske prakse in vzgojo-izobraževalne procese.

6.1 Refleksivnost staršev

37 Refleksivnost staršev

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Graf prikazuje povprečne ocene odgovorov respondentov na 5-stopenjski Likertovi lestvici, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 ves čas, glede različnih vidikov njihove refleksivnosti.

Respondenti so se v splošnem najmanj strinjali s pogostostjo trditve, da so se v zadnjem letu počutili izgubljeni in sploh niso vedeli, kaj storiti zaradi dogajanja okoli sebe. Pri tem so dosegli povprečno oceno 2,23. Pri vseh ostalih trditvah iz prikaza razberemo, da se vzorec v povprečju nagiba k večji frekventnosti izbranih pojavov.

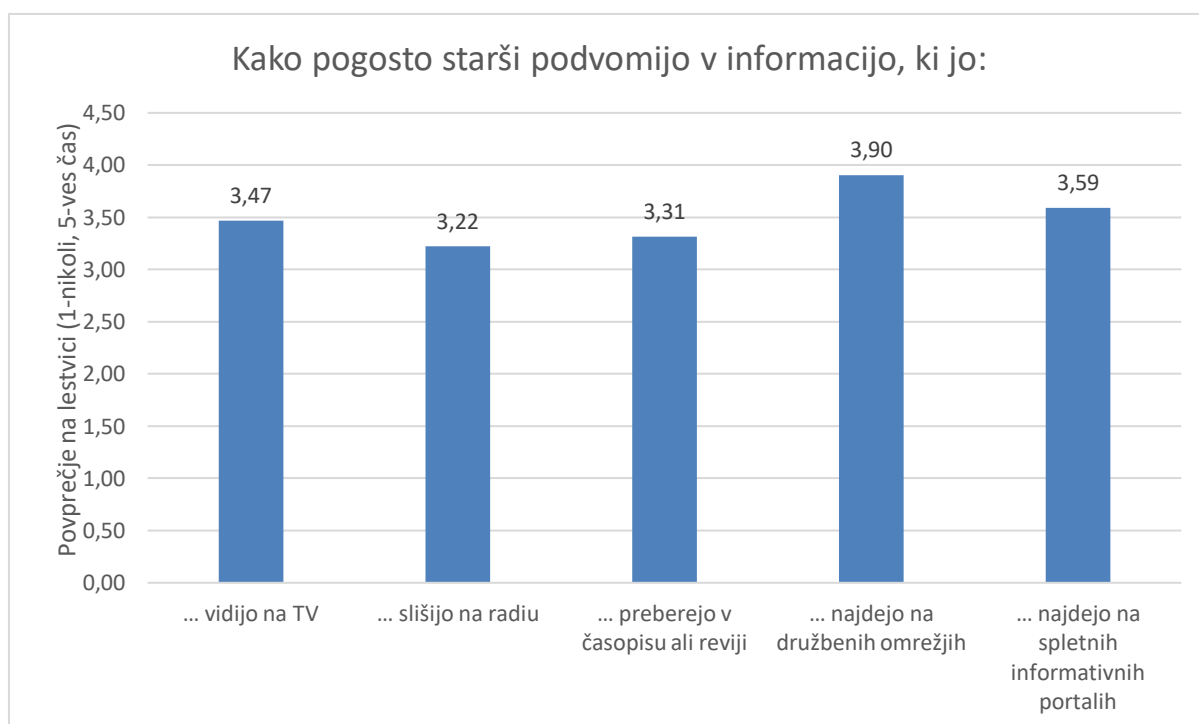
Starši vzorca so sicer dosegli povprečje: 3,9 pri trditvi, da so v zadnjem letu skrbno pretehtali, kaj so ključne prioritete njihovega življenja in zakaj počnejo to, kar počnejo; 3,22 pri trditvi, da so sprejemali pomembne odločitve na podlagi svoje lastne presoje, ne glede na to, kaj mislijo in rečejo drugi; 3,54 pri trditvi, da so sprejemali pomembne odločitve le s polnim soglasjem in podporo ljudi, ki so jim blizu; 3,77 pri trditvi, da so si razjasnjevali misli o nekem vprašanju, osebi ali problemu; 3,77 pri trditvi, da so pretehtali pogovor, ki se je slabo končal; 3,70 pri trditvi, da so si zamišljali, kakšne bodo najboljše in najslabše posledice pri njihovih odločitvah dosegli povprečje; 3,11 pri trditvi, da so vadili, kaj bi rekli v pomembnem pogovoru; in 3,67 pri trditvi, da so načrtovali lastno prihodnost.

Upoštevanih je bilo med 1.909 in 2.921 odgovorov respondentov, podatki za posamično podvprašanje so v prilogi (Priloga 1_Izvoz sumarnik), možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

7 PREVERJANJE INFORMACIJ IN ZAUPANJE V MEDIJE

7.1 Preverjanje informacij in zaupanje v medije s strani vzorca staršev

38 Pogostost dvoma v informacije glede na tip medija

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

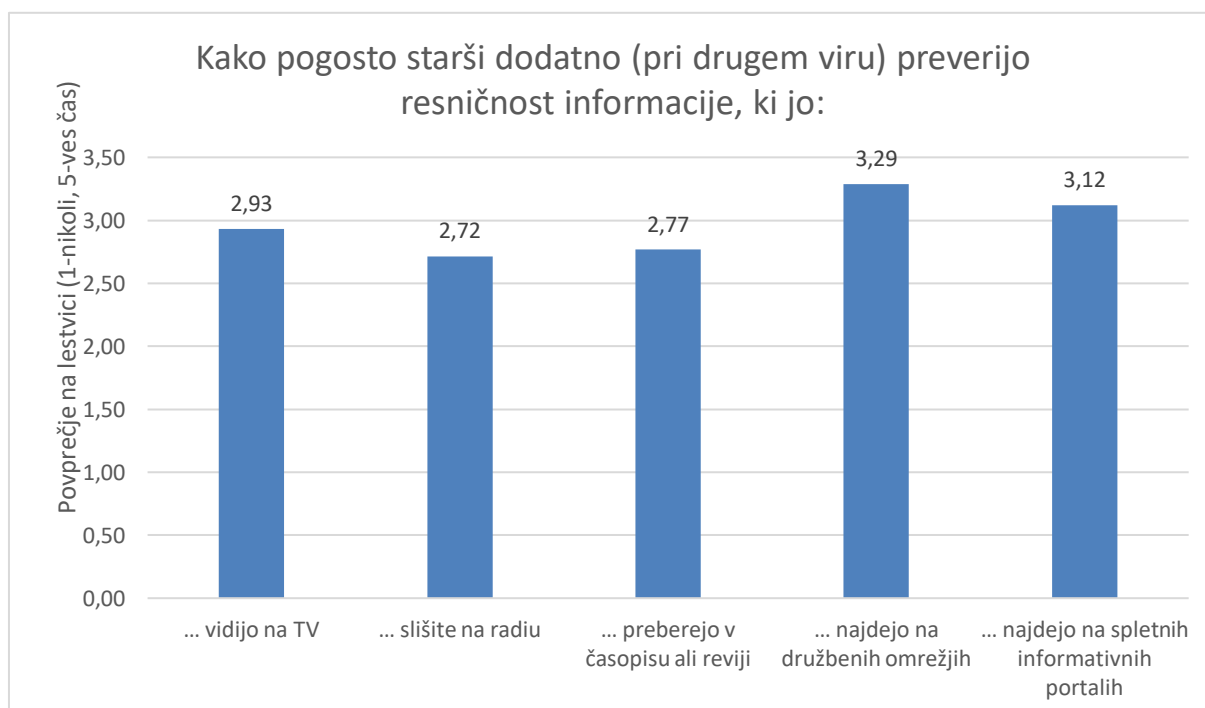
Graf prikazuje povprečne ocene odgovorov respondentov na 5-stopenjski Likertovi lestvici, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 ves čas, glede pogostosti dvoma v informacijo, ki jo starši respondenti vidijo, slišijo ali najdejo v posamičnih medijih.

Vzorec staršev najpogosteje podvomi v informacijo, ki jo najde na družbenih omrežjih, povprečna ocena odgovorov pri tem vprašanju znaša 3,90. V kontekstu kako pogosto podvomijo v informacijo, ki jo vidijo na televiziji, slišijo na radiu, preberejo v časopisu ali reviji, najdejo na spletnih portalih, pa znašajo povprečja ocen 3,47; 3,22; 3,31; 3,59 – v istem vrstnem redu.

Upoštevanih je bilo med 1.867 in 1.878 odgovorov respondentov, podatki za posamično podvprašanje so v prilogi (Priloga 1_Izvoz sumarnik), možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

39 Pogostost dodatnih preverb informacij glede na tip medija

Vir: Rek, Ljubotina, Bašin, lastni arhiv, 2023

Graf prikazuje povprečne ocene odgovorov respondentov na 5-stopenjski Likertovi lestvici, pri čemer 1 pomeni nikoli in 5 ves čas, glede pogostosti preverjanja resničnosti informacij pri drugem viru s strani staršev respondentov.

Vzorec najpogosteje dodatno (pri drugem viru) preveri resničnost informacije, ki jo najde na družbenem omrežju, povprečna ocena odgovorov pri tem vprašanju znaša 3,29. V kontekstu kako pogosto dodatno (pri drugem viru) preverijo resničnost informacije, ki jo vidijo na televiziji, slišijo na radiu, preberejo v časopisu ali reviji, najdejo na spletnih portalih, pa znašajo povprečja 2,93; 2,72; 2,77; 3,12 – v istem vrstnem redu.

Upoštevanih je bilo med 1.868 in 1.878 odgovorov respondentov, podatki za posamično

podvprašanje so v prilogi (Priloga 1_Izvoz sumarnik), možnosti odgovora »Ne vem« ni bilo.

8 ZAKLJUČEK

Poročilo o medijskih navadah in vzgoji osnovnošolcev od 1. do 6. razreda v Sloveniji 2023 temelji na subjektivnih stališčih, ocenah in refleksijah njihovih staršev respondentov in je informativne narave.

8.1 Aplikativna vrednost zbranih podatkov in raziskovalne možnosti v prihodnosti

Načrtovanje razvoja medijskih veščin in kompetenc otrok različnih starostnih skupin odpira polemike v kontekstu njihove primerne uporabe – ne le izbire in učenja, temveč tudi nadzora, omejevanja, prepovedovanja ter nenazadnje razumevanja različnih medijskih naprav in njihovih vsebin.

Medijska vzgoja osnovnošolcev je aktualen izziv staršev in učiteljev ter odgovornost družbe. Otroci morajo v obdobju odraščanja razviti kritično razmišljanje o medijskih vsebinah, se naučiti ocenjevati verodostojnost informacij, prepoznati manipulativne tehnike in razumeti, da vse, kar vidijo ali preberejo, ne nujno drži. Podučiti se morajo o varovanju svoje zasebnosti na spletu, o tem, kako upravljati svoje osebne podatke, se izogibati neprimernim spletnim interakcijam in se zavedati posledic deljenja osebnih informacij. Osnovnošolce je potrebno spodbuditi k razvoju zdravega in uravnoveženega odnosa do uporabe digitalnih naprav, jih naučiti omejiti čas in spoštovati pravila njihove uporabe ter vzpostaviti ravnovesje med spletnimi dejavnostmi in drugimi življenjskimi interesi. Pomemben je vidik varnosti. Spletno nasilje, spletno nadlegovanje in spletno izsiljevanje so le nekatere grožnje, ki najpogosteje prizadenejo mlajše, manj izkušene in bolj naivne člane populacije. Znanje o tem, kako se zaščititi pred takimi tveganji, kako ravnati v primeru nadlegovanja ter kako oblikovati pozitiven in spoštljiv spletni prostor, je zato zanje ključno. Vzporedno je pomembna tudi njihova participacija. Šoloobvezni otroci bi morali postopoma razvijati sposobnost ustvarjanja medijskih vsebin, pridobiti kompetence uporabe različnih orodij in tehnologij ter razumeti, kako se informacije in sporočila predstavljajo na različnih medijskih platformah. Na ta način

jim lahko približamo delovanje medijskih vplivov na družbo in posameznike, na primer kako medijske vsebine oblikujejo naša mnenja, vrednote in prepričanja, kako vplivajo na naše obnašanje. S pridobitvijo bolj poglobljenih znanj bodo lahko spoznali etične vidike medijske uporabe, kot so spoštovanje avtorskih pravic, izogibanje širjenju sovražnega govora in dezinformacij ter zavedanje o vplivu svojih dejanj na druge.

Kot predpostavimo že v Mediji in predšolski otroci v Sloveniji 2022 sodobni svet (multi, hiper in novih) medijev »velikokrat zabriše meje realnega in virtualnega, zasebnega in javnega, zabavnega in vzgojno-izobraževalnega, kar zahteva interdisciplinarne pristope (naravoslovnih in družboslovnih znanosti), obravnave vplivov in posledic z aplikacijo več in predvsem različnih raziskovalnih metod proučevanja fenomena« (Rek, Ljubotina, Mesić, Bašin 2022, 178). Hitro spreminjanje medijev in z njimi medijskih navad posledično zahteva frekventne longitudinalne meritve izpostavljenosti otrok medijem in njihovim vplivom nanje na državni ravni. Hkrati je nabor tovrstnih podatkov smiselno nadgraditi z bolj poglobljeno in osredotočeno obravnavo problematike – kvalitativnim pristopom. Na primer z izvedbo študij primera ali fokusnih skupin s starši, vzgojitelji, strokovnimi delavci, psihologi, logopedi, pediatri, odločevalci na področju javnih politik predšolskega izobraževanja in drugimi, ki nam zaradi svojega prispevka k medijski vzgoji in opismenjevanju mlajših generacij lahko ponudijo pogled z drugega zornega kota, lastnih izkušenj, vedenj. V letošnjem letu smo zato v sklopu programa vzporedno že izvedli dodatno raziskavo, ki vključuje dve fokusni skupini študentov Medijev in novinarstva, v kateri nas zanima poročanje mladih o medijski vzgoji, ki so je bili sami deležni v obdobju svojega odraščanja v naši družbi. S tem želimo pridobiti še bolj celostno sliko in poglobiti specifična razumevanja kontekstov v sklopu medijev.

Spremljanje in razumevanje sprememb je ključno za (so)oblikovalce medijske vzgoje – za državne organe, relevantne nevladne institucije, zdravniško stroko in druge strokovnjake pri (pre)oblikovanju ustreznih smernic in politik. Poleg ozaveščanja deležnikov o stanju področja je aktualizacija baz primarnih podatkov pomembna podpora raziskovalni dejavnosti. Pretočnost izkušenj in metodološkega znanja je pri tem bistvena. Podatkovne zbirke ne služijo le

študentom, staršem, vzgojiteljem, učiteljem, temveč tudi akademikom, raziskovalcem, znanstvenikom. Želimo si, da bi nove ugotovitve tudi v prihodnje spodbudile konstruktivne razprave med vplivnimi in pristojnimi javnostmi, ki skrbijo za vzgojo in zdravje otrok v državi, kot so skrbniki, izobraževalci, socialni delavci, pediatri, drugi specialisti in odločilni posamezniki, ki imajo neposreden stik z osnovnošolci, na eni strani, pa tudi osebe na vodilnih vladnih in nevladnih položajih in mediji sami, katerih vplivi se pogosto kažejo posredno, na drugi.

Izvajanje ponovnih raziskav predstavlja temelj teoretičnih in praktičnih izboljšav sistema medijske vzgoje v družini in šolskem okolju, podatki nazadnje omogočajo tudi preverbo vzročno posledičnih povezav med navadami staršev, otrok in vzgojo slednjih, četudi so te lahko bolj ali manj špekulativne narave. Empirična in teoretična prizadevanja spodbujajo odkrivanje novih neraziskanih vidikov področja, so podlaga in inspiracija bodočim projektom, ki bodo tako ali drugače sodelovali pri izboljšanju stanja, kot na primer preprečevanju psihofizičnih zdravstvenih anomalij otrok, ki so lahko posledica neustreznih medijskih praks. Nenazadnje pomoč pri zaščiti človekove pravice do zdravja prepoznavamo kot največjo aplikativno vrednost raziskave.

Poročilo je javnega značaja, dostopno na spletni strani Infrastrukturnega programa Pismenost.si. Dodatna diseminacija rezultatov z namenom ozaveščanja splošne javnosti o tej pomembni temi bo potekala na več komunikacijskih kanalih (spletne strani, družbena omrežja ter predstavitve in dogodki v živo).

VIRI

Archer, Margarete S. 2007. »Making our way through the world: Human reflexivity and social mobility«. Cambridge: Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511618932>. Dostopno: 27. 6. 2023

Evropska komisija. 2023. »About the Creative Europe Programme: Creative Europe is the European Commission's flagship programme to support the culture and audiovisual sectors.« *Culture and Creativity*. Zadnja posodobitev 2023. <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/about-the-creative-europe-programme>. Dostopno: 27. 6. 2023

Evropska komisija. 2023. »Strokovna skupina za varnejši internet za otroke.« Shaping Europe's digital future. Zadnja posodobitev 2023. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/sl/policies/expert-group-safer-internet>. Dostopno: 27. 6. 2023

Golob, T., & Makarovič, Matej. 2019. »Reflexivity and structural positions: The effects of generation, gender and education.« *Social Sciences*. 8(9).
<https://doi.org/10.3390/socsci8090248->. Dostopno: 27. 6. 2023

Golob, Tea, Makarovič Matej in Rek Mateja. 2023. *Parents' meta-reflexivity benefits media education of children. [La meta-reflexividad de los padres beneficia la educación mediática de los niños]*. Comunicar, 76.
<https://www.revistacomunicar.com/index.php?contenido=detalles&numero=76&articulo=76-2023-08>. Dostopno 14. 6. 2023

Medijska pismenost – osrednji portal o medijski pismenosti. 2023. <https://pismenost.si/>. Dostopno 30. 5. 2023 in zadnja posodobitev 2023.

Rek, Mateja in Kristina Milanovski Brumat. »Mediji in srednješolci v Sloveniji.« 2016. Ljubljana: Fakulteta za medije. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://pismenost.si/pdf/Raziskava_srednjesolci_2016_v13.pdf. Dostopno: 14. 6. 2023

Rek, Mateja in Kristina Milanovski Brumat. 2016. »Mediji in osnovnošolci (1.-6.razred) v Sloveniji.« Ljubljana: Fakulteta za medije. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://pismenost.si/pdf/Raziskava_osnovnosolski_otroci_Slovenija_2016.pdf. Dostopno: 14. 6. 2023

Rek, Mateja. 2021. Medijska vzgoja in pismenost v Sloveniji. Ljubljana: Vega.

Zakon o osnovni šoli (ZOs). Uradni list Republike Slovenije, št. 81/06, s spr. In dop. <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448>. Dostopno: 7. 6. 2023

Zdravniška zbornica Slovenije (ZZS). 2023. »Smernice za uporabo zaslonov pri otrocih in mladostnikih« *Informacije, publikacije. Zadnja posodobitev 2023.* <https://online.pubhtml5.com/agma/giyr/#p=12>. Dostopno: 7. 6. 2023

Rek, Mateja, Predrag Ljubotina, Sabina Mešič, in Anja Bašin. 2022. Mediji in predšolski otroci v Sloveniji. Infrastrukturni program Fakultete za medije – zbiranje, vodenje in arhiviranje podatkov o medijski pismenosti. [Media and preschool children in Slovenia. Infrastructure program of the Faculty of Media-Collecting, managing and archiving data on media literacy]. Faculty of Media. <https://bit.ly/3mewhXQ> Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2023. »Število otrok v osnovnošolskem izobraževanju še vedno narašča.« *Udeleženci predterciarnega izobraževanja, šolski leti 2022/2023 in 2021/2022. Zadnja posodobitev 2023.* <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/11079>. Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2023. »Gospodinjstva in družine.« *Prebivalstvo. Zadnja posodobitev 2023.* <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/17/47>. Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2023. »Osnovnošolsko izobraževanje.« *Izobraževanje. Zadnja posodobitev 2023.* <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/9/71>. Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2023. »Osnovnošolsko izobraževanje: Izbrani kazalniki osnovnošolskega izobraževanja.« *Izobraževanje*. Zadnja posodobitev 2023. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0972107S.px>. Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2023. »Osnovnošolsko izobraževanje: Kadri osnovnošolskega izobraževanja.« *Izobraževanje*. Zadnja posodobitev 2023. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0952909S.px>. Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2023. »Osnovnošolsko izobraževanje: Izdatki za formalno izobraževanje.« *Izobraževanje*. Zadnja posodobitev 2023. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/H093S.px>. Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2023. »Poroke in razveze.« *Prebivalstvo*. Zadnja posodobitev 2023. <https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/17/78>. Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2023. »Prebivalstvo.« <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl/Podrocja/Index/100/prebivalstvo>. Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2023. »Gospodinjstva in družine.« *Prebivalstvo*. Zadnja posodobitev 2023. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05F5000S.px>. Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2023. »Število in sestava prebivalstva: Aktivnost.« *Prebivalstvo*. Zadnja posodobitev 2023. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05G3012S.px>. Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2023. »Število in sestava prebivalstva: Izobrazba.« *Prebivalstvo*. Zadnja posodobitev 2023. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/05G3012S.px>. Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2023. »Digitalna družba: Uporaba informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT) v gospodinjstvih.« *Razvoj in tehnologija*. Zadnja

posodobitev 2023. <https://pxweb.stat.si/SiStat/sl/Podrocja/Index/88/razvoj-in-tehnologija>.
Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2023. »Dostopnost izbranih dobrin: Dostopnost izbranih dobrin, glede na dohodek gospodinjstva, po spolu, Slovenija, letno.« *Kakovost življenja*. Zadnja posodobitev 2023. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0876020S.px>.

Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2023. »Finančni položaj gospodinjstev - izbrani kazalniki (%), Slovenija, letno.« *Kakovost življenja*. Zadnja posodobitev 2023. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/H163S.px>. Dostopno: 7. 6. 2023

Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2023. »Dostopnost izbranih dobrin otrok: Delež gospodinjstev z otroki, starimi do 15 let (%), po dobrinah, dostopnosti dobrin in dohodkovnem kvintilnem razredu, Slovenija, večletno.« *Kakovost življenja*. Zadnja posodobitev 2023. <https://pxweb.stat.si/SiStatData/pxweb/sl/Data/-/0886101S.px>. Dostopno: 7. 6. 2023